

**Informacja dotycząca
adekwatności kapitałowej
Grupy Kapitałowej
Banku Ochrony Środowiska S.A.
na 31 grudnia 2013 roku**

Warszawa, 27 maja 2014 r.

SPIS TREŚCI:

WSTĘP.....	3
SŁOWNIK	4
INFORMACJE OGÓLNE.....	6
CELE I ZASADY POLITYKI ZARZĄDZANIA RYZYKIEM	10
RYZYZKO FINANSOWE.....	10
RYZYZKO KREDYTOWE.....	26
RYZYZKO OPERACYJNE.....	38
INFORMACJE DOTYCZĄCE STOSOWANIA NORM OSTROŻNOŚCIOWYCH	43
INFORMACJE DOTYCZĄCE FUNDUSZY WŁASNYCH.....	48
INFORMACJE DOTYCZĄCE PRZESTRZEGANIA WYMOGÓW KAPITAŁOWYCH	51
INFORMACJE W ZAKRESIE RYZYKA KREDYTOWEGO	58
INFORMACJE W ZAKRESIE RYZYKA KREDYTOWEGO KONTRAHENTA.....	64
INFORMACJE W ZAKRESIE STOSOWANIA METODY STANDARDOWEJ.....	67
INFORMACJE W ZAKRESIE EKSPOZYCJI KAPITAŁOWYCH NIEUWZGLĘDNIONYCH W PORTFELU HANDLOWYM.....	69
INFORMACJE W ZAKRESIE RYZYKA STOPY PROCENTOWEJ W KSIĘDZE BANKOWEJ.....	72
INFORMACJE W ZAKRESIE WYMOGÓW KAPITAŁOWYCH NA EKSPOZYCJE SEKURTYZACYJNE	73
INFORMACJE W ZAKRESIE POLITYKI ZMIENNYCH SKŁADNIKÓW WYNAGRODZEŃ OSÓB ZAJMUJĄCYCH STANOWISKA KIEROWNICZE W ROZUMIENIU § 28 UST. 1 UCHWAŁY NR 258/2011 KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO.....	73
INFORMACJE W ZAKRESIE TECHNIK OGRANICZANIA RYZYKA KREDYTOWEGO.....	80

WSTĘP

Informacja dotycząca adekwatności kapitałowej Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. na 31 grudnia 2013 roku, zwana dalej „Informacją”, została opracowana w celu spełnienia wymogów wynikających z Uchwały Komisji Nadzoru Finansowego nr 385/2008 z dnia 17 grudnia 2008 roku w sprawie szczegółowych zasad i sposobu ogłaszania przez banki informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu, wraz z późniejszymi zmianami.

Informacja przeznaczona jest dla uczestników rynku, a także innych podmiotów bądź osób zainteresowanych zakresem ogłaszanych informacji.

Informacja ogłaszana jest z częstotliwością roczną, na podstawie danych skonsolidowanych, nie później niż w terminie 30 dni od dnia zatwierdzenia rocznego sprawozdania finansowego przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy Banku.

Bank może zwiększyć częstotliwość ogłaszania całości lub części Informacji, jeśli będzie to uzasadnione specyfiką działalności Banku, w szczególności częstotliwością i istotnością zmian w profilu ryzyka Banku lub innych danych narażonych na częste zmiany.

Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy, na którym zatwierdzono Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A., odbyło się w dniu 30 kwietnia 2014 roku.

Zamieszczone w Informacji dane ilościowe pochodzą w szczególności z „Rocznego Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2013 roku”, a w zakresie adekwatności kapitałowej - ze sprawozdania COREP dla Grupy Kapitałowej BOŚ S.A., według stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku.

Informacja odwołuje się do uchwał Komisji Nadzoru Finansowego, które obowiązywały na dzień 31 grudnia 2013 roku.

Informacja oraz zasady polityki informacyjnej stosowane przez Bank, a odnoszące się, między innymi, do zakresu, częstotliwości oraz formy i miejsca ogłaszania informacji podlegających ogłaszaniu dostępne są w wersji elektronicznej na stronie internetowej Banku Ochrony Środowiska S.A. oraz w wersji papierowej - w zbiorze informacji dla klientów, dostępnym w każdej placówce Banku, a tym samym są ogólnie dostępne dla wszystkich uczestników rynku.

Informacja była przedmiotem przeglądu przeprowadzonego przez komórkę ds. zarządzania ryzykiem braku zgodności oraz audyt wewnętrzny Banku.

SŁOWNIK

Przez używane w dalszej części niniejszego dokumentu pojęcia należy rozumieć:

- 1) **Bank** – Bank Ochrony Środowiska S.A.,
- 2) **DM BOŚ S.A.** – Dom Maklerski Banku Ochrony Środowiska S.A.,
- 3) **Grupa Kapitałowa Banku Ochrony Środowiska S.A., Grupa Kapitałowa BOŚ S.A.** – Grupę Kapitałową obejmującą Bank Ochrony Środowiska S.A. oraz jednostki zależne: Dom Maklerski Banku Ochrony Środowiska S.A., BOŚ Eko Profit S.A., BOS Finance AB, BOŚ Invest Management sp. z o.o., BOŚ Nieruchomości sp. z o.o., BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. spółka komandytowo-akcyjna oraz jednostka zależna w sposób pośredni (podmiot zależny od BOS Eko Profit S.A.) MS Wind sp. z o.o.,
- 4) **rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 listopada 2009 r.** – rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 18 listopada 2009 r. w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania całkowitego wymogu kapitałowego, w tym wymogów kapitałowych, dla domów maklerskich oraz określenia maksymalnej wysokości kredytów, pożyczek i wyemitowanych dłużnych papierów wartościowych w stosunku do kapitałów (t.j. - Dz.U.2013.959),
- 5) **uchwała KNF nr 325/2011** – Uchwałę nr 325/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 20 grudnia 2011 r. w sprawie innych pomniejszych funduszy podstawowych, ich wysokości, zakresu i warunków pomniejszenia o nie funduszy podstawowych banku, innych pozycji bilansu banku zaliczanych do funduszy uzupełniających, ich wysokości, zakresu i warunków ich zaliczania do funduszy uzupełniających banku, pomniejszych funduszy uzupełniających, ich wysokości, zakresu i warunków pomniejszenia o nie funduszy uzupełniających banku oraz zakresu i sposobu uwzględniania działania banków w holdingach w obliczaniu funduszy własnych,
- 6) **uchwała KNF nr 259/2011** – Uchwałę nr 259/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 4 października 2011 r. zmieniająca uchwałę w sprawie szczegółowych zasad i sposobu ogłaszania przez banki informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu,
- 7) **uchwała KNF nr 258/2011** – Uchwałę nr 258/2011 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 4 października 2011 r. w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku,
- 8) **uchwała KNF nr 434/2010** – Uchwałę nr 434/2010 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 20 grudnia 2010 r. w sprawie innych pozycji bilansu banku zaliczanych do funduszy podstawowych banku, ich wysokości, zakresu i warunków ich zaliczania do funduszy podstawowych banku,

- 9) **uchwała KNF nr 76/2010** – Uchwałę nr 76/2010 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 10 marca 2010 r. w sprawie zakresu i szczegółowych zasad wyznaczania wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka,
- 10) **uchwała KNF nr 387/2008** – Uchwałę nr 387/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie określenia ocen wiarygodności kredytowej nadawanych przez zewnętrzne instytucje oceny wiarygodności kredytowej, z których bank może korzystać w celu ustalenia wymogów kapitałowych i zakresu korzystania z tych ocen oraz ich powiązania ze stopniami jakości kredytowej,
- 11) **uchwała KNF nr 386/2008** - Uchwałę nr 386/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie ustalenia wiążących banki norm płynności,
- 12) **uchwała KNF Nr 385/2008** – Uchwałę nr 385/2008 Komisji Nadzoru Finansowego z dnia 17 grudnia 2008 r. w sprawie szczegółowych zasad i sposobu ogłaszania przez banki informacji o charakterze jakościowym i ilościowym dotyczących adekwatności kapitałowej oraz zakresu informacji podlegających ogłaszaniu.

INFORMACJE OGÓLNE

1. Struktura organizacyjna i zasady zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A.

Zarządzanie ryzykiem w Grupie Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. skoncentrowane było bezpośrednio w Banku, którego aktywa według stanu na koniec 2013 roku, stanowiły ponad 99,5% aktywów Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. Jednocześnie Bank sprawował nadzór nad ryzykiem związanym z działalnością jego podmiotów zależnych.

Celem zarządzania ryzykiem jest monitorowanie i kontrolowanie rozmiaru i koncentracji ryzyk wynikających z działalności Banku, jak i zapewnienie zdolności dostosowania działalności Banku do zmieniających się warunków wewnętrznych i otoczenia zewnętrznego. Zarządzanie ryzykiem w Banku realizowane było na podstawie zatwierdzonych przez Radę Nadzorczą Banku i wprowadzonych przez Zarząd Banku strategii działania Banku oraz Planu finansowego na rok 2013, ze szczególną uwagą nakierowaną na działania zapewniające spełnienie zewnętrznych wymogów regulacyjnych dotyczących ostrożnego zarządzania ryzykiem.

Integralną częścią strategii działania Banku są „Zasady (Strategia) ostrożnego i stabilnego zarządzania BOŚ S.A.”, których celem jest zapewnienie zdolności dostosowania działalności Banku do zmieniających się warunków: rynkowych, kompetencji i zaangażowania kadry kierowniczej oraz pracowniczej, jakości systemów informacji zarządczej oraz możliwości finansowych (w tym – kapitałowych). Strategia określa tolerancję w zakresie adekwatności kapitałowej oraz apetyt na istotne rodzaje ryzyka, podejmowane przez Bank w ramach granic wyznaczonych przez praktykę ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem. Strategia uwzględnia doświadczenia sektora bankowego w połączeniu z rynkowymi i wewnętrznymi uwarunkowaniami funkcjonowania Banku.

Przepisy wewnętrzne Banku, stanowiące podstawę legislacyjną procesu zarządzania ryzykiem oraz narzędzia informatyczne wspierające ten proces podlegały w 2013 roku stałemu rozwojowi oraz dostosowywaniu ich do profilu ryzyka Banku i apetytu na ryzyko, a także do zmian otoczenia gospodarczego, w którym Bank działał.

Bank sprawował nadzór nad ryzykiem związanym z działalnością podmiotów zależnych poprzez działania podejmowane w wyniku uczestnictwa w organach tych podmiotów.

Za prawidłowe funkcjonowanie systemu zarządzania ryzykiem w Banku odpowiadały:

Rada Nadzorcza Banku – w zakresie uchwalania ogólnych zasad dotyczących działalności Banku na rynkach finansowych oraz profilu ryzyka w działalności Banku. W szczególności odnosi się to do określenia tolerancji w zakresie adekwatności kapitałowej oraz apetytu na istotne rodzaje ryzyka, poprzez, między innymi, zatwierdzanie strategii działania Banku, rocznych planów finansowych oraz polityk zarządzania kapitałem i poszczególnymi rodzajami ryzyk.

Rada Nadzorcza powołuje ze swoich członków Komitet Audytu Wewnętrznego. Do zadań Komitetu Audytu Wewnętrznego należy w szczególności monitorowanie skuteczności systemu zarządzania ryzykiem oraz systemu kontroli wewnętrznej.

Zarząd Banku – w zakresie odpowiedzialności za prawidłowy i skuteczny proces zarządzania ryzykiem, w szczególności poprzez przyjęcie i wdrożenie niezbędnych struktur, procedur i narzędzi, w tym wewnętrznych limitów ograniczających poziom ryzyka występującego w poszczególnych obszarach działania Banku.

Zarząd Banku podejmuje decyzje kredytowe w sprawach przekraczających kompetencje Komitetu Kredytowego Centrali. Jest adresatem cyklicznych raportów dotyczących zarządzania ryzykiem i jednocześnie organem zatwierdzającym informacje i raporty z obszaru zarządzania ryzykiem przedkładane Radzie Nadzorczej – w szczególności kwartalną syntetyczną informację o poziomie i profilu ryzyka Banku oraz zmianach w sposobie zarządzania nim.

Zarząd Banku zapewnia także, z uwzględnieniem specyfiki działalności prowadzonej przez podmioty należące do Grupy Kapitałowej BOŚ S.A., zgodność w zakresie metod identyfikacji, pomiaru i ograniczania ryzyka stosowanych w tych podmiotach z metodami obowiązującymi w Banku.

Członek Zarządu Banku nadzorujący Obszar Ryzyka poprzez nadzór nad pracą departamentów z Obszaru Ryzyka – w zakresie odpowiedzialności za realizację kluczowych obszarów polityki zarządzania ryzykiem kredytowym, płynności, rynkowym i operacyjnym. W szczególności odpowiada za realizację polityki zarządzania ekspozycjami detalicznymi oraz polityki zarządzania ekspozycjami kredytowymi finansującymi nieruchomości oraz zabezpieczonymi hipotecznie. Sprawuje funkcję przewodniczącego Komitetu Kredytowego Centrali i Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami.

Komitet Kredytowy Centrali – w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym w odniesieniu do pojedynczej transakcji, poprzez podejmowanie decyzji i wydawanie opinii w sprawie zawierania transakcji kredytowych, a także wydawanie opinii w innych, niż transakcje kredytowe, sprawach, generujących ryzyko kredytowe.

Komitet zatwierdza kryteria oceny, na podstawie których przyznawane są limity uprawnień do podejmowania decyzji o zaangażowaniu kredytowym oraz opiniuje wysokość tych limitów dla dyrektorów jednostek organizacyjnych Banku prowadzących działalność operacyjną. Komitet wydaje stanowiska, zalecenia oraz wytyczne dotyczące oceny ryzyka kredytowego dla uczestników procesu kredytowego.

Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami – w zakresie kształtowania polityki zarządzania aktywami i pasywami Banku umożliwiającej realizację planu finansowego Banku, przy zachowaniu ograniczeń wynikających z ustalonego, dopuszczalnego poziomu ekspozycji na ryzyka finansowe i ryzyko kredytowe. Komitet monitoruje poziom realizacji przez Bank wymogów wynikających z ustalonych przez nadzór bankowy norm ostrożnościowych i bada efektywność działania Banku w obszarze obsługiwanych klientów i oferowanych produktów, w tym w szczególności – buduje właściwą strukturę aktywów i pasywów oraz relację ryzyka i efektywności w kontekście spodziewanych przyszłych i potencjalnych skutków zmian parametrów rynkowych oraz ograniczeń płynności.

Komitet Płynności i Ryzyka Rynkowego – w zakresie wspierania Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami oraz Zarządu Banku w bieżącym monitorowaniu ryzyka płynności oraz ryzyka rynkowego mającym na celu zapewnienie kształtowania optymalnej relacji ryzyka do wyników finansowych oraz struktury aktywów i pasywów w kontekście spodziewanych przyszłych zmian parametrów rynkowych oraz ograniczeń płynności i ich potencjalnych skutków. Do podstawowych zadań Komitetu należy: monitorowanie i analizowanie pozycji

płynności oraz kosztu płynności, a także monitorowanie i analiza ryzyka rynkowego w księdze handlowej.

Komitet Ryzyka Operacyjnego – w zakresie kształtowania systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, określania wytycznych w zakresie zarządzania ryzykiem operacyjnym, zatwierdzania i kontroli wewnętrznych limitów na ryzyko operacyjne, opiniowania przyjmowania informacji i raportów z obszarów szczególnie narażonych na ryzyko operacyjne, omawiania raportów z wyników kontroli wewnętrznej, wydawania zaleceń dotyczących podejmowania działań w kierunku ograniczenia i utrzymania wielkości tego ryzyka na akceptowalnym przez Bank poziomie.

Departament Audytu Wewnętrznego – w zakresie przeprowadzania audytu: sposobu identyfikacji, oceny, pomiaru, monitorowania i raportowania w zakresie poszczególnych ryzyk; zgodności z regulacjami zewnętrznymi stosowanych w Banku procedur i metodyk w procesie zarządzania ryzykami; okresowego przeglądu i oceny procesu szacowania kapitału wewnętrznego.

Departament Kontrolingu – w zakresie identyfikacji, pomiaru, monitorowania i raportowania ryzyka biznesowego i strategicznego.

Departamenty Restrukturyzacji i Windykacji odpowiednio Klienta Indywidualnego oraz Klienta Instytucjonalnego – w zakresie zarządzania wierzytelnościami opóźnionymi w spłacie i wierzytelnościami trudnymi poprzez: tworzenie i realizację, we współpracy z Departamentem Ryzyka Kredytowego i Adekwatności, polityki Banku w zakresie odzyskiwania należności zagrożonych brakiem spłaty, optymalizowanie, planowanie i monitorowanie realizacji kosztów prowadzonej działalności w zakresie odzyskiwania należności, podejmowanie operacyjnych działań wobec transakcji przejętych do zarządzania oraz współpracę z zewnętrznymi podmiotami realizującymi działania upominawcze i windykacyjne.

Departament Oceny Ryzyka Kredytowego – w zakresie niezależnej od jednostek sprzedażowych Banku weryfikacji ryzyka kredytowego na etapie zawierania transakcji oraz monitorowania tego ryzyka dla transakcji istotnych w związku z kwotą zaangażowania lub skalą generowanego ryzyka. Departament rozwija przepisy wewnętrzne dotyczące procesu kredytowego, w tym: zasad i metod oceny ryzyka kredytowego pojedynczych ekspozycji kredytowych i sposobów jego ograniczania, zasad zabezpieczania ekspozycji kredytowych, zasad podejmowania decyzji kredytowych oraz zasad monitorowania z uwzględnieniem systemu wczesnego ostrzegania przed zagrożeniem brakiem spłaty, a także odpowiada za wdrażanie narzędzi informatycznych wspierających proces oceny i monitorowania ryzyka pojedynczych transakcji.

Departament Ryzyka Finansowego – w zakresie identyfikacji, pomiaru, szacowania, bieżącego monitorowania i raportowania poziomu ryzyka rynkowego i płynności. Departament wprowadza i rozwija metody oraz modele badania tego ryzyka, dokonuje pomiaru i monitoruje ryzyko płynności oraz ryzyko rynkowe – za pomocą stosowanych w Banku miar ryzyka finansowego i obowiązującego w Banku systemu limitów.

Departament Ryzyka Kredytowego i Adekwatności – w zakresie zarządzania ryzykiem kredytowym. Departament odpowiada za kalkulację współczynnika wypłacalności Banku,

określenie parametrów dostępności kredytowania poprzez określenie punktów odcięcia i akceptowalnych ratingów oraz metod oceny zdolności kredytowej w obszarze analizy ilościowej i jakościowej, tworząc modele scoringowe i modele ratingowe. Departament odpowiada również za zasady i parametry wyceny ekspozycji kredytowych zgodnie z MSR 39. Dokonuje analiz portfelowego ryzyka kredytowego oraz odpowiada za raportowanie zarządcze w tym zakresie. Departament rozwija metody pomiaru kapitału wewnętrznego, przeprowadza analizy wrażliwości portfela kredytowego oraz stress-testy. Dodatkowo, we współpracy z Departamentami Restrukturyzacji i Windykacji, Departament określa zasady polityki zarządzania wierzytelnościami trudnymi i opóźnionymi w spłacie.

Departament Skarbu – w zakresie bieżącego zarządzania płynnością oraz ryzykiem rynkowym poprzez przeprowadzanie (w ramach przyznaných limitów) transakcji na rynku kapitałowym i międzybankowym.

Departament Instytucji Finansowych – w zakresie oceny ryzyka kredytowego instytucji finansowych i krajów oraz ustalania dla nich limitów transakcyjnych. Departament odpowiada za tworzenie polityki, zasad i procedur oceny ryzyka kredytowego instytucji finansowych oraz krajów, a także przygotowanie propozycji limitów zaangażowania z tytułu transakcji wiążących się z ryzykiem Banku, które są opiniowane przez KKC i zatwierdzone przez Zarząd Banku.

Biuro Ryzyka Operacyjnego – w zakresie organizacji systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, projektuje przepisy wewnętrzne z zakresu organizacji systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym, dokonuje identyfikacji ryzyka operacyjnego w skali całego Banku, sprawuje funkcje kontrolne w obszarze ryzyka operacyjnego poprzez przeprowadzanie pomiaru lub szacowania ryzyka operacyjnego w sposób zapewniający niezależność walidacji danych, koordynuje działania w zakresie identyfikacji zdarzeń ryzyka operacyjnego oraz ograniczania ich wpływu na działalność Banku, oblicza wymogi kapitałowe z tytułu ryzyka operacyjnego oraz sporządza i przedstawia Radzie Nadzorczej, Zarządowi Banku oraz Komitetowi Ryzyka Operacyjnego informacje, raporty i analizy z zakresu zarządzania tym ryzykiem; monitoruje poziom ryzyka w spółkach Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.

Departament Prawno-Prezydialny i Zgodności – w zakresie organizacji systemowego zarządzania ryzykiem braku zgodności. Zespół zgodności projektuje politykę, zasady i metody zarządzania ryzykiem braku zgodności, dokonuje identyfikacji, pomiaru i oceny poziomu ryzyka oraz sporządza informacje i raporty z zakresu zarządzania ryzykiem braku zgodności. Ponadto Zespół zgodności koordynuje realizację zadań wynikających z wymogów MiFID w zakresie: zarządzania konfliktami interesów, realizacji transakcji własnych oraz przyjmowania i przekazywania korzyści lub prezentów.

Pozostałe komórki organizacyjne Centrali Banku – w zakresie identyfikowania, pomiaru, monitorowania i raportowania poszczególnych rodzajów ryzyka, zgodnie z zadaniami komórki określonymi w Regulaminie organizacyjnym Banku.

Wszyscy pracownicy Banku – w zakresie dbałości o utrzymanie akceptowanego przez Bank poziomu ryzyka w procesie realizacji bieżących czynności, zgodnie z zakresem odpowiedzialności właściwym dla danego stanowiska.

CELE I ZASADY POLITYKI ZARZĄDZANIA RYZYKIEM

2. Strategie i procesy zarządzania poszczególnymi rodzajami ryzyka

Celem funkcjonującej w Banku strategii zarządzania ryzykiem jest zapewnienie bezpieczeństwa funkcjonowania Banku oraz wypełnienie wymagań zawartych w uchwale KNF nr 258/2011 poprzez:

- określenie celów i zakresu zarządzania ryzykiem,
- organizację systemu zarządzania ryzykiem ze szczegółowym podziałem kompetencji pomiędzy organami Banku biorącymi udział w procesie zarządzania ryzykiem,
- wprowadzenie systemu limitów wewnętrznych, na który składają się limity wewnętrzne w zakresie poszczególnych rodzajów ryzyka oraz limity wewnętrzne w zakresie adekwatności kapitałowej,
- objęcie wewnętrznym systemem sprawozdawczości zarządczej obszarów działalności Banku związanych z zarządzaniem ryzykiem i rachunkiem adekwatności kapitałowej,
- funkcjonowanie systemu kontroli wewnętrznej w systemie zarządzania ryzykiem.

2.1. Ryzyko finansowe

2.1.1. Proces zarządzania ryzykiem finansowym

Proces zarządzania ryzykiem finansowym w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. obejmuje identyfikację, pomiar i monitorowanie ryzyka płynności, ryzyka stopy procentowej i ryzyka walutowego oraz ryzyka cen akcji, towarów i instrumentów pochodnych. Ryzyko to występuje w księdze bankowej i handlowej¹.

Zgodnie z przyjętą w BOŚ S.A. definicją, księga handlowa zawiera transakcje realizowane na rachunek własny w celu handlowym, tj. z zamiarem uzyskania korzyści finansowych w krótkich okresach, z rzeczywistych lub oczekiwanych różnic między rynkowymi cenami zakupu i sprzedaży lub też innych odchyłeń cen lub parametrów cenowych, w tym w szczególności: stóp procentowych, kursów walutowych i indeksów giełdowych.

Do księgi bankowej wchodzi pozycje nie zaliczone do księgi handlowej, w tym w szczególności:

- udzielane kredyty, gwarancje, pożyczki, lokaty i przyjmowane depozyty,
- transakcje zabezpieczające płynność i ryzyko stopy procentowej operacji zaliczonych do księgi bankowej,
- zakup papierów wartościowych w celu innym niż handlowy.

Transakcje księgi bankowej stanowią podstawową działalność Grupy Kapitałowej BOŚ S.A., tzn. wynikają z działalności komercyjnej, w tym pozyskiwania źródeł finansowania i efektywnego zarządzania płynnością finansową Banku.

Portfel handlowy DM BOŚ S.A. obejmuje operacje bilansowe i pozabilansowe przeprowadzone we własnym imieniu i na własny rachunek przez DM BOŚ S.A. oraz polegające na gwarantowaniu przez DM BOŚ S.A. emisji papierów wartościowych, w ramach

¹ W DM BOŚ S.A. występuje podział na portfel handlowy i niehandlowy.

którego zostały podpisane przez DM BOŚ S.A. umowy o subemisje inwestycyjne lub subemisje usługowe, o których mowa odpowiednio w art. 14 lub art. 15 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych.

Operacje zaliczone do portfela handlowego DM BOŚ S.A. to w szczególności operacje:

- 1) dokonywane w celach handlowych, tj. z zamiarem uzyskania korzyści finansowych w krótkich okresach z rzeczywistych lub oczekiwanych różnic pomiędzy rynkowymi cenami zakupu i sprzedaży lub też z innych odchyłeń cen lub parametrów cenowych, a w szczególności takich jak: indeksów giełdowych, stóp procentowych i kursów walutowych (są to w szczególności operacje na instrumentach kapitałowych, pochodnych instrumentach finansowych, których instrumentem bazowym może być towar, waluta, akcja lub indeks giełdowy),
- 2) z zamiarem krótkoterminowej odsprzedaży, obejmujące pozycje:
 - otwierane na własny rachunek,
 - związane z obsługą klienta (w tym w szczególności w ramach prowadzonej przez DM BOŚ S.A. na własnej platformie transakcyjnej obsługi zawieranych przez klienta transakcji pochodnymi instrumentami finansowymi rynku OTC),
 - związane z organizowaniem obrotu (w tym w szczególności w ramach wykonywania, na podstawie umowy zawartej z GPW lub z emitentem, na własny rachunek DM BOŚ S.A. czynności mających na celu wspomaganie płynności danego instrumentu finansowego),
- 3) dokonywane w celu zabezpieczenia ryzyka, wynikającego z operacji zaliczonych do portfela handlowego, których zbywalność albo nie podlega żadnym ograniczeniom umownym, albo które można zabezpieczyć (w tym w szczególności kontrakty na różnicę lub inne pochodne instrumenty finansowe zawierane w celu zabezpieczenia pozycji własnej DM BOŚ S.A., powstałej w wyniku obsługi zawieranych przez klienta transakcji pochodnymi instrumentami finansowymi rynku OTC oraz dopuszczone lub niedopuszczone do obrotu na rynku zorganizowanym, pochodne instrumenty finansowe o nieograniczonej zbywalności zabezpieczające ryzyko wynikające z operacji zaliczonych do portfela handlowego),
- 4) bezpośrednio związane z operacjami zaliczonymi do portfela handlowego, polegające na naliczaniu i rozliczaniu depozytów zabezpieczających transakcje terminowe (jednostki indeksowe, kontrakty terminowe i opcje) zawarte na rynku regulowanym.

Do portfela handlowego DM BOŚ S.A. zalicza również pozycje wynikające z posiadanych przez DM BOŚ S.A. akcji instytucji lub zakładów ubezpieczeń, które zostały wprowadzone do obrotu na rynku regulowanym, pod warunkiem, że:

- a) DM BOŚ S.A., na podstawie umowy zawartej z GPW lub z ich emitentem, wykonuje czynności mające na celu wspomaganie ich płynności,
- b) czynności określone w pkt a) są wykonywane zgodnie z zasadami przyjętej w DM BOŚ S.A. „Strategii polityki inwestycyjnej Domu Maklerskiego Banku Ochrony Środowiska S.A.”,
- c) zaangażowanie kapitałowe DM BOŚ S.A. w zakresie żadnej z tych pozycji nie przekracza 10% kapitału własnego podmiotu, którego dana pozycja dotyczy.

Portfel niehandlowy DM BOŚ S.A. obejmuje operacje niezaliczone do portfela handlowego DM BOŚ S.A., w szczególności takie jak udzielanie pożyczek, zakładanie lokat i depozytów bankowych, operacje służące zabezpieczeniu DM BOŚ S.A. przed ryzykiem związanym

z zaliczonymi do niego operacjami oraz instrumenty finansowe zakwalifikowane do portfela aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży.

Ryzyko płynności

Ryzyko płynności jest rozumiane jako zagrożenie utraty zdolności do finansowania aktywów i terminowego wywiązywania się ze zobowiązań płatniczych oraz utrzymania wypłacalności w toku normalnej działalności Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. oraz w sytuacjach obniżenia poziomu depozytów, jak również w innych niespodziewanych warunkach.

Celem Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. w zakresie monitorowania ryzyka płynności finansowej jest: zabezpieczenie płynności oraz utrzymanie zrównoważonej struktury aktywów i pasywów - dla całkowitej pozycji płynności i zapewnienie płynności w poszczególnych pasmach czasowych, w podziale na płynność w złotych polskich oraz w głównych walutach obcych, a przede wszystkim - ograniczenie ryzyka płynności w działalności komercyjnej Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.

Ze względu na fakt, iż ryzyko płynności w spółkach zależnych nie jest istotne, proces monitorowania tego ryzyka w ramach Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. skoncentrowany jest przede wszystkim w Banku.

Głównymi narzędziami wykorzystywanymi w procesie monitorowania ryzyka płynności są:

- przyjęte w Banku procedury postępowania dotyczące uwzględniania potrzeb płynnościowych Banku przy konstruowaniu planów i strategii oraz w bieżącej działalności Banku (m.in. wewnętrzne dokumenty Banku - w tym przede wszystkim: plany finansowe, dokumenty dotyczące polityki depozytowej i polityki inwestycyjnej Banku - zawierające założenia i zasady, definiujące potrzeby finansowania działalności Banku, wynikające z budżetu Banku i źródeł finansowania),
- zbudowany w Banku system wyznaczania, kontrolowania i raportowania w zakresie nadzorczych miar płynności,
- opracowany w Banku zestaw narzędzi i limitów wewnętrznych, pozwalający na badanie ekspozycji Banku na przedmiotowe ryzyko,
- system cen transferowych, który uwzględnia dodatkowe stawki finansowania oraz zmienne stawki transferowe, odzwierciedlające rynkowy koszt płynności (tzn.: zwiększające koszt finansowania kredytów udzielanych przez Bank i podnoszące oprocentowanie depozytów).

Bank organizuje proces zarządzania ryzykiem płynności w szczególności za pomocą podziału kompetencji organów Banku oraz właściwych komórek organizacyjnych Centrali przy wykonywaniu zadań i podejmowaniu decyzji w procesie zarządzania ryzykiem płynności. Obszary powstawania ryzyka i komórki organizacyjne kontroli ryzyka znajdują się pod nadzorem różnych Członków Zarządu Banku, a tym samym są wobec siebie niezależne.

Zgodnie z przyjętymi zasadami, głównym długoterminowym źródłem finansowania działalności Banku pozostaje stabilna część depozytów klientów, uzupełniana środkami z tytułu emisji obligacji własnych Banku oraz z długoterminowych linii finansujących, pozyskanych od innych banków oraz instytucji finansowych.

Ryzyko stopy procentowej

Ryzyko stopy procentowej jest rozumiane jako potencjalny negatywny wpływ zmian stóp procentowych na prognozowany wynik odsetkowy, wartość ekonomiczną kapitału własnego oraz wartość bieżącą dłużnych papierów wartościowych posiadanych przez Grupę Kapitałową BOŚ S.A.

Ze względu na fakt, iż ryzyko stopy procentowej w spółkach zależnych Banku nie jest istotne, proces monitorowania tego ryzyka w ramach Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. jest przede wszystkim skoncentrowany w Banku. W Banku ryzyko stopy procentowej występuje przede wszystkim w księdze bankowej.

Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej:

Głównym celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej w księdze bankowej jest dążenie do stabilizacji i optymalizacji wyniku odsetkowego oraz marży odsetkowej Banku, przy jednoczesnym ograniczeniu negatywnego wpływu zmian rynkowych stóp procentowych na wartość ekonomiczną kapitału własnego.

W tym celu Bank wykorzystuje dwa narzędzia: posiadany portfel inwestycyjny oraz transakcje pochodne dokonywane w ramach rachunkowości zabezpieczeń. Budowany w księdze bankowej portfel inwestycyjny, powinien między innymi przyczyniać się do zabezpieczenia wyniku odsetkowego generowanego na kapitałach własnych, jak również stabilnej części niewrażliwych na zmianę stopy procentowej osadów na rachunkach bieżących. Stąd portfel inwestycyjny wchodzący w skład księgi bankowej pełni dwie funkcje: (i) stabilizuje wynik i marżę odsetkową oraz (ii) stanowi jednocześnie zapas aktywów w procesie zarządzania płynnością Banku.

Głównymi narzędziami wykorzystywanymi do realizacji celów zarządzania ryzykiem stopy procentowej w księdze bankowej są:

- wewnętrzne procedury dotyczące organizacji i zasad systemu zarządzania ryzykiem stopy procentowej w księdze bankowej, w tym przede wszystkim – opracowane i stosowane metody jego monitorowania, ujęte w przepisach wewnętrznych Banku,
- system wewnętrznych cen transferowych, który wykorzystuje podejście oparte na rozliczaniu według stopy bazowej (lub stopy wyznaczonej z modelu), zgodnej z terminami przeszacowania / zapadalności / wymagalności transakcji depozytowych, kredytowych oraz innych pozycji odsetkowych w księdze bankowej; stąd ryzyko przeszacowania może być transferowane z księgi bankowej i tym samym Bank może zabezpieczyć to ryzyko, jeżeli uzna jego poziom za wyższy od akceptowanej ekspozycji na przedmiotowe ryzyko,
- system limitów wewnętrznych, pozwalających na kontrolowanie, a tym samym – ograniczenie ekspozycji Banku na przedmiotowe ryzyko.

Pomiar ryzyka stopy procentowej dokonywany jest w oparciu o definicje produktów (harmonogramy przepływów kapitałowych oraz przeszacowania stóp procentowych), wynikające z umów podpisanych z kontrahentami. Dla produktów o charakterze bieżącym, dla których klient posiada swobodę w kształtowaniu m.in. harmonogramu spłaty czy dysponowania środkami, do których zalicza się np. kredyty w rachunku bieżącym, kredyty dostępne w ramach określonych limitów dla wydanych kart kredytowych, środki na rachunkach bieżących lub rachunkach oszczędnościowych itp., Bank buduje tzw. portfele replikacyjne, które odzwierciedlają ekonomiczne terminy przepływów kapitałowych. W przypadku produktów o zmiennym oprocentowaniu, dla których wysokość oprocentowania

podlega ustaleniu przez Bank (tzw. oprocentowanie administrowane), najbliższy termin zmiany stopy procentowej został ustalony na 1 miesiąc.

W celu oszacowania potencjalnego wpływu na ryzyko stopy procentowej realizacji przez klientów opcji wcześniejszej spłaty zobowiązań, Bank szacuje poziom wcześniejszych całkowitych oraz częściowych spłat kredytów w oparciu o kształtowanie się wskaźnika przedpłat, wyznaczanych osobno dla kredytów na finansowanie nieruchomości, kredytów inwestycyjnych (na bazie danych historycznych z ostatnich 12 miesięcy). W celu oszacowania potencjalnego wpływu realizacji przez klientów opcji wcześniejszego wycofania środków, Bank szacuje wskaźniki przedterminowego wycofywania (zrywalności) depozytów terminowych. W celu oszacowania potencjalnego wpływu realizacji opcji wcześniejszego wykupu dla wyemitowanych przez Bank obligacji zmiennokuponowych szacowany jest poziom spreadu (tzw. poziom rynkowy), po którym Bank mógłby w konkretnym momencie dokonać nowej emisji obligacji.

Monitorowanie ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej jest powiązane z procesem zarządzania stopą procentową w Banku oraz z polityką kredytowo-depozytową, w szczególności w zakresie kształtowania oprocentowania produktów oferowanych klientom, dostosowanych do kształtu krzywej dochodowości i warunków panujących na rynku.

Ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej:

Celem zarządzania ryzykiem stopy procentowej w księdze handlowej jest uzyskanie w tym obszarze działalności, zakładanego w planie finansowym wyniku finansowego, przy akceptowalnej ekspozycji Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. na przedmiotowe ryzyko oraz minimalizacja negatywnych skutków tego ryzyka z tytułu posiadanych w księdze handlowej instrumentów wrażliwych na zmiany stóp procentowych.

Zgodnie z podejściem przyjmowanym przez Grupę Kapitałową Banku Ochrony Środowiska S.A., działalność w księdze handlowej uzupełnia działalność w księdze bankowej.

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. monitoruje ryzyko w księdze handlowej, stosując następujące zasady:

- prowadzi działalność handlową na poziomie znaczącym, przy czym działalność ta pełni rolę uzupełniającą w stosunku do innych obszarów funkcjonowania Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.,
- do księgi handlowej są kupowane jedynie płynne instrumenty, umożliwiające zamknięcie ryzyka w przypadku przekroczenia obowiązujących limitów,
- ryzyko generowane w księdze handlowej jest systematycznie monitorowane, a jego poziom jest kontrolowany i ograniczany za pomocą limitów,
- Zarząd Banku, w sytuacji dużej niepewności na rynkach finansowych, może podjąć decyzję o przejściowym, znaczącym ograniczeniu działalności handlowej,
- wewnętrzne procedury dotyczące systemu zarządzania ryzykiem rynkowym w księdze handlowej, w tym metody jego monitorowania, ujęte są w przepisach wewnętrznych Banku.

Ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej występuje głównie w Banku.

Ryzyko walutowe

Ryzyko walutowe rozumiane jest jako potencjalny negatywny wpływ zmian kursów walutowych na wynik finansowy Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.

W Banku ryzyko walutowe, wynikające z dokonywanych transakcji w księdze bankowej, jest transferowane do księgi handlowej. Natomiast w DM BOŚ S.A. ryzyko to występuje zarówno w portfelu handlowym jak i niehandlowym.

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. zarządza ryzykiem walutowym wykorzystując w tym celu między innymi:

- wewnętrzne procedury dotyczące organizacji i zasad systemu zarządzania ryzykiem rynkowym w księdze handlowej w tym przede wszystkim - metody monitorowania przedmiotowego ryzyka, ujęte w przepisach wewnętrznych Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.,
- system limitów wewnętrznych, pozwalających na kontrolowanie, a tym samym - ograniczanie ekspozycji Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. na ryzyko walutowe.

Ryzyko walutowe w księdze bankowej:

Ryzyko walutowe w księdze bankowej występuje jedynie w odniesieniu do DM BOŚ S.A. (tj. w portfelu niehandlowym).

Celem Banku w zakresie zarządzania ryzykiem walutowym w księdze bankowej jest nieutrzymywanie otwartych indywidualnych pozycji w zakresie strukturalnej pozycji FX. Ekspozycje walutowe w Banku, wynikające z działalności prowadzonej w ramach księgi bankowej, są systematycznie transferowane do Departamentu Skarbu, do księgi handlowej tego samego dnia lub najpóźniej – następnego dnia roboczego.

Otwarte pozycje walutowe w EUR, USD i CZK w portfelu niehandlowym DM BOŚ S.A. wynikają z deponowania przez ten podmiot środków na rachunkach zagranicznych brokerów, którzy dokonują transakcji kupna i sprzedaży papierów wartościowych na giełdach zagranicznych na zlecenie klientów DM BOŚ S.A.

Ryzyko walutowe w księdze handlowej:

Ryzyko walutowe w księdze handlowej jest generowane przede wszystkim w DM BOŚ S.A. (tj. w portfelu handlowym), w mniejszym stopniu - w Banku.

Celem zarządzania ryzykiem walutowym w księdze handlowej jest uzyskanie w tym obszarze działalności, zakładanego w planie finansowym, wyniku finansowego przy akceptowanej ekspozycji Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. na przedmiotowe ryzyko.

Otwarte pozycje walutowe w portfelu handlowym DM BOŚ S.A. wynikają ze świadczenia usług na rzecz klientów w zakresie obrotu instrumentami pochodnymi oraz z wykonywania czynności usługowych na rynku regulowanym.

Ryzyko cen akcji, towarów i instrumentów pochodnych

Ryzyko cen akcji, towarów i pochodnych instrumentów finansowych, (dla których instrumentem bazowym są towary) oraz innych instrumentów pochodnych jest definiowane jako niebezpieczeństwo negatywnego wpływu zmian cen tych instrumentów oraz innych

parametrów rynkowych na wartość kapitału i wynik finansowy Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.

Przedmiotowe ryzyka skoncentrowane są w DM BOŚ S.A., w portfelu handlowym.

Transakcje na instrumentach pochodnych oraz akcjach realizowane na rachunek DM BOŚ S.A. dotyczą przede wszystkim działalności DM BOŚ S.A. jako animatora i – w przeważającej większości przypadków – są zamykane na koniec dnia. Istotne zaangażowanie

w instrumenty kapitałowe występuje jedynie w przypadku otwieranych przez DM BOŚ S.A. transakcji arbitrażowych oraz w funkcji animatora emitenta. Transakcje arbitrażowe polegają na wykorzystaniu tymczasowej nierównowagi cen pomiędzy dwoma rynkami (głównie pomiędzy kontraktami terminowymi na indeks WIG20 i cenami spółek wchodzących w skład tego indeksu) oraz transakcjami arbitrażowymi na kontrakty walutowe zawierane na Giełdzie Papierów Wartościowych i w Saxo Banku.

2.1.2. Zakres i rodzaj systemów raportowania oraz pomiaru ryzyka płynności, ryzyka stopy procentowej, ryzyka walutowego i ryzyka cen akcji, towarów i instrumentów pochodnych

2.1.2.1. Pomiar i raportowanie ryzyka

Ryzyko płynności

Zarządzanie ryzykiem płynności obejmuje:

- zarządzanie płynnością bieżącą i krótkoterminową,
- zarządzanie płynnością średnio- i długoterminową,
- plany działania Banku w zakresie utrzymania płynności w sytuacjach awaryjnych.

W celu pomiaru płynności bieżącej i krótkoterminowej Bank wprowadził następujące miary i narzędzia:

- aktywa płynne – stanowią bufor dla oczekiwanych i nieoczekiwanych wpływów w horyzoncie 30 dni; do aktywów płynnych Bank zalicza:
 - kasę i środki na rachunku w NBP (ponad poziom zadeklarowanej rezerwy obowiązkowej),
 - nadwyżkę sumy papierów wartościowych o nieograniczonej płynności (tj. obligacji Skarbu Państwa i bonów Skarbu Państwa, papierów NBP oraz innych instrumentów dłużnych akceptowanych przez NBP jako zabezpieczenie kredytu lombardowego bądź operacji repo), pomniejszonych o wartość zastawionych papierów,
 - lokaty międzybankowe, pomniejszone o krótkoterminowe depozyty międzybankowe, salda środków na rachunkach nostro w innych bankach (poza NBP),
 - zapadające papiery wartościowe w horyzoncie 30 dni z wyłączeniem papierów wartościowych o nieograniczonej płynności (tj. obligacji Skarbu Państwa i bonów Skarbu Państwa, papierów NBP oraz innych instrumentów dłużnych akceptowanych przez NBP jako zabezpieczenie kredytu lombardowego bądź operacji repo).
- zapas płynności – mierzy poziom aktywów płynnych, pomniejszonych o oczekiwane oraz nieoczekiwane wpływy, wyznaczone w horyzoncie 30 dni,
- M1 i M2 – wyznaczone zgodnie normami zewnętrznymi, określonymi w Uchwale

Nr 386/2008 KNF,

- luka płynności krótkoterminowej pokazuje poziom finansowania z rynku hurtowego oraz niedopasowanie w strukturalnym finansowaniu w walutach obcych, luka ta przede wszystkim obejmuje przepływy z transakcji pochodnych, posiadane aktywa płynne oraz depozyty międzybankowe; luka jest wyznaczana dla głównych walut (tj. PLN, EUR, CHF i USD), pozostałych walut obcych oraz walut ogółem.

W celu pomiaru płynności średnio- i długoterminowej Bank wyznacza i monitoruje:

- lukę płynności: kontraktową oraz urealnioną, obejmującą pozycje zarówno bilansowe jak i pozabilansowe; luka jest wyznaczana dla: bilansu ogółem, głównych walut (PLN, EUR i CHF), oraz dla walut obcych ogółem,
- wskaźniki pokrycia aktywów długoterminowych pasywami długoterminowymi (tj. relację pasywów wymagalnych powyżej określonego okresu czasu do aktywów zapadalnych powyżej tego samego okresu),
- relację kredytów do depozytów oraz długoterminowego finansowania zewnętrznego (obligacji własnych Banku oraz linii finansujących od banków o pierwotnym okresie wymagalności powyżej 1 roku),
- najbardziej stabilne źródła finansowania – nadwyżkę funduszy własnych ponad aktywa niepłynne, wyemitowane obligacje o rezydualnym terminie wymagalności powyżej 1 roku, otrzymane (niezabezpieczone płynnymi aktywami) pożyczki i kredyty o rezydualnym terminie wymagalności powyżej 1 roku, osad na depozytach osób prywatnych (urealniony w horyzoncie 1 roku),
- koncentrację bazy depozytowej mierzoną jako iloczyn kwot depozytów o określonej kwocie i przedziale wymagalności oraz przypisanych wag,
- stabilność bazy depozytowej,
- miesięczny wskaźnik przedpłat kredytów, który jest wyznaczony dla wybranych grup kredytów i obrazuje oczekiwany poziom wcześniejszych spłat, w horyzoncie 1 miesiąca,
- M3 i M4 – wyznaczane zgodnie normami zewnętrznymi, określonymi w Uchwale Nr 386/2008 KNF,
- prognozę zapasu płynności oraz M1 wyznaczanej w horyzoncie 6 miesięcy.

Dla większości z powyższych miar ustalane są limity i wartości ostrzegawcze w ramach zestawu wewnętrznych limitów ryzyka płynności, których struktura ma charakter hierarchiczny, tzn. ustalane są na poziomie Rady Nadzorczej Banku, Zarządu Banku oraz Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami, (zgodnie z delegacją przekazaną Komitetowi przez Zarząd Banku w tym zakresie). Kształtowanie odpowiedniego profilu ryzyka płynności wspierane jest poprzez dodatkowe stawki finansowania oraz zmienne stawki transferowe w ramach obowiązującego w Banku systemu cen transferowych.

W 2013 roku, podobnie jak w 2012 roku, normy nadzorcze w zakresie płynności były przestrzegane.

W 2013 roku posiadany przez Grupę Kapitałową BOŚ S.A. poziom i struktura płynności na bieżąco pozwalały realizować wszystkie jej zobowiązania (analogiczna sytuacja miała miejsce w 2012 roku).

Ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej

W 2013 r. w Banku został zaimplementowany system informatyczny, wspierający proces monitorowania ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej.

W celu pomiaru ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej Bank wprowadził następujące narzędzia i miary:

- luka stopy procentowej (luka przeszacowania) – która jest różnicą pomiędzy aktywami i pasywami, skorygowanymi o pozycje pozabilansowe, uporządkowanymi z punktu widzenia terminu odpowiednio: przeszacowania ich oprocentowania, zapadalności/wymagalności do poszczególnych wydzielonych pasm czasowych, luka pozwala m.in. wyznaczyć wrażliwość wyniku odsetkowego na potencjalne zmiany stóp procentowych,
- analiza wartości bieżącej (*net present value, NPV*) – prezentuje wartości zdyskontowane, według zadanych parametrów rynkowych, wszystkich przepływów pieniężnych. W oparciu o analizy NPV wyznaczane są miary BPV oraz wrażliwość wartości ekonomicznej kapitału własnego,
- analizy ryzyka opcji klienta, których celem jest oszacowanie wpływu na wynik finansowy Banku realizowanych przez klientów opcji wbudowanych w produkty odsetkowe,
- analizy ryzyka krzywej dochodowości, których celem jest oszacowanie wpływu na wartość ekonomiczną kapitału własnego nierównoległych zmian kształtu krzywej dochodowości dla różnych terminów (prowadzące do zmiany rynkowych stóp procentowych),
- analizy ryzyka bazowego, których celem jest oszacowanie wpływu zróżnicowanej zmiany oprocentowania produktów odsetkowych w Banku, w porównaniu do zmian stóp bazowych o tym samym terminie przeszacowania, ale różnej stawce bazowej (w oparciu o którą zostało oszacowane ich oprocentowanie) na zmianę (w tym przede wszystkim – na spadek) marży odsetkowej Banku,
- analizy stress test, które zakładają szokowe zmiany stóp procentowych, stanowią one uzupełnienie pozostałych narzędzi i miar tego ryzyka.

Pomiar i raportowanie ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej są dokonywane w trybie miesięcznym.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku, oszacowany wpływ zmiany stóp procentowanych na zmianę: (1) wyniku odsetkowego - przy zmianie stóp o +100 p.b. wynosił 5,08 mln PLN, a przy zmianie o -100 p.b. wynosił 9,44 mln PLN, (2) wartości ekonomicznej kapitału własnego - przy zmianie stóp o +200 p.b. wynosił 153,8 mln PLN, a przy zmianie o -200 p.b. wynosił 200,3 mln PLN (na dzień 31 grudnia 2012 roku, ze względu na wdrożenie systemu informatycznego, dane nie są porównywalne).

Na dzień 31 grudnia 2013 roku Bank był narażony na ryzyko opcji klienta, ryzyko bazowe oraz krzywej dochodowości (na dzień 31 grudnia 2012 roku ryzyko opcji klienta, ryzyko bazowe oraz krzywej dochodowości były nieistotne).

Wyniki analizy stress-testowej wg stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku pokazują, że przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych i zwiększonych pozycji Banku w instrumentach wrażliwych na ryzyko stopy procentowej, działalność w portfelu bankowym utrzymywała się na bezpiecznym poziomie.

Ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej

W procesie badania ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej wykorzystuje się:

- model wartości zagrożonej (VaR), wyznaczony dla poziomu ufności 99% w horyzoncie 10 dni, w oparciu o dzienną zmienność stóp procentowych z 250 dni roboczych poprzedzających dzień analizy,
- BPV, tzn. wrażliwość papierów wartościowych i instrumentów pochodnych, generujących ryzyko stopy procentowej na wzrost stóp procentowych o 1 p.b.,
- analizy stress-testowe polegające na badaniu wpływu skrajnie niekorzystnych zmian poziomu rynkowych stóp procentowych na wynik Banku oraz zmienności stóp procentowych w okresie 250 dni roboczych i korelacji pomiędzy zmiennościami stóp procentowych na poziom VaR. Bank do przedmiotowych analiz stosuje scenariusze hipotetyczne, przyjmując hipotetyczne zmiany czynników ryzyka oraz historyczne na podstawie zmian czynników ryzyka zaobserwowanych w przeszłości,
- system limitów (opisany w rozdziale 2.1.3).

Wg stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku VaR stopy procentowej dla portfela handlowego wyniósł 1 359 tys. PLN, (wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku VaR wyniósł 459 tys. PLN).

Wg stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku BPV dla portfela handlowego wyniosło 10 tys. PLN (wg stanu na dzień 31 grudnia 2012 roku BPV wyniosło 1 tys. PLN).

W celu weryfikacji modelu wartości zagrożonej, raz w miesiącu, przeprowadzana jest analiza back-testing, poprzez porównanie maksymalnych strat wyznaczonych z modelu VaR z rzeczywistymi zyskami i stratami oraz z teoretycznymi zmianami wyniku, wynikającymi z rewaluacji pozycji.

Wyniki analizy stress-testowej przeprowadzanej co miesiąc pokazały, że w 2013 roku, przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych, działalność w portfelu handlowym Banku utrzymywała się na bezpiecznym poziomie. Przeprowadzone analizy wskazują, że ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej w Banku wg stanu na koniec grudnia 2013 roku kształtowało się na wyższym poziomie niż na koniec grudnia roku 2012.

Ryzyko walutowe w księdze bankowej

W 2013 roku Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. w księdze bankowej posiadała pozycje walutowe w EUR, USD i CZK. Monitorowanie tego ryzyka polegało na wyznaczaniu, wg stanu na każdy dzień roboczy, całkowitej pozycji walutowej, rozumianej jako większa z dwóch wartości: sumy pozycji długich netto w każdej walucie obcej i sumy pozycji krótkich netto w każdej walucie.

Wartość 10-dniowego VaR-u walutowego wyznaczonego dla księgi bankowej Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. (dotyczy portfela niehandlowego w DM BOŚ S.A.) na dzień 31 grudnia 2013 roku wyniosła 53 tys. PLN (na dzień 31 grudnia 2012 roku – 91 tys. PLN).

Ryzyko walutowe w księdze handlowej

W procesie badania ryzyka walutowego w księdze handlowej Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. wykorzystuje się:

- pozycję netto w danej walucie/instrumencie bazowym jako bezwzględną wartość różnicy pomiędzy sumą długich i sumą krótkich pozycji pierwotnych bilansowych i pozabilansowych w danym instrumencie bazowym wyrażonych w danej walucie obcej, po przeliczeniu na PLN według średniego kursu NBP,
- VaR, dla poziomu ufności 99% w oparciu o dzienną zmienność kursów walutowych z 250 dni roboczych poprzedzających dzień analizy,
- wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego, obliczany jako 8% sumy całkowitej pozycji walutowej wyłącznie w przypadku, gdy wskazana suma przewyższa 2% poziomu nadzorowanych kapitałów Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.,
- analizy stress-testowe polegające na badaniu wpływu skrajnie niekorzystnych zmian kursów walutowych w stosunku do PLN i kursów krzyżowych wybranych par walutowych na wynik z pozycji wymiany oraz zmian zmienności kursów walutowych w okresie 250 dni roboczych i korelacji pomiędzy zmiennościami kursów walutowych na poziom VaR; Bank do przedmiotowych analiz stosuje scenariusze hipotetyczne, przyjmując hipotetyczne zmiany czynników ryzyka oraz historyczne, na podstawie zmian czynników ryzyka zaobserwowanych w przeszłości.

W Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. istnieje uspojniony system zarządzania ryzykiem walutowym, operacyjnie zarządzany odrębnie w Banku i w DM BOŚ S.A.

Ryzyko walutowe w księdze handlowej dotyczyło przede wszystkim DM BOŚ S.A., w mniejszym stopniu Banku.

Wartość VaR-u 10-dniowego na dzień 31 grudnia 2013 roku dla Banku wyniosła 159 tys. PLN, dla DM BOŚ S.A. - 364 tys. PLN, dla Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. - 341 tys. PLN (na 31 dzień grudnia 2012 roku wartość ta wyniosła odpowiednio: 192 tys. PLN, 1 751 tys. PLN i 1 892 tys. PLN).

W celu weryfikacji modelu wartości zagrożonej, raz w miesiącu, przeprowadzana jest analiza back-testing, poprzez porównanie maksymalnych strat wyznaczonych z modelu VaR z rzeczywistymi wynikami oraz z teoretycznymi zmianami wyniku, wynikającymi z rewaluacji pozycji.

Wyniki analizy stress-testowej przeprowadzanej co miesiąc pokazały, że w roku 2013, przy wystąpieniu skrajnie niekorzystnych warunków rynkowych, działalność w portfelu handlowym Banku utrzymywała się na bezpiecznym poziomie.

Przeprowadzone analizy wskazują, że ryzyko walutowe w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. wg stanu na koniec grudnia 2013 roku kształtowało się na wyższym poziomie niż na koniec grudnia roku 2012.

Ryzyko cen akcji, towarów i instrumentów pochodnych

Ryzyko cen akcji, towarów i instrumentów pochodnych w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. ograniczane jest poprzez limity zaangażowania zarówno w odniesieniu do transakcji

arbitrażowych, jak i niezabezpieczonych.

W DM BOŚ S.A. na dzień 31 grudnia 2013 roku wykorzystanie limitu zaangażowania w transakcje arbitrażowe wynosiło 37,1%, natomiast limitu w transakcje niezabezpieczone – 33,9% (na dzień 31 grudnia 2012 roku wykorzystanie wyniosło odpowiednio: – 25,9% i 48,6%).

2.1.2.2. Raportowanie

Ocena poziomu płynności bieżącej, krótko-, średnio- i długoterminowej, ryzyka stopy procentowej oraz ryzyka walutowego Banku stanowi element informacji zarządczej sporządzanej w:

- trybie dziennym (do członków Zarządu Banku oraz członków Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami w ramach raportu dziennego nt. stopnia wykorzystania limitów),
- trybie tygodniowym (do członków Komitetu Płynności i Ryzyka Rynkowego, w ramach raportu „Informacja DRF: Raport w zakresie ryzyka płynności i ryzyka rynkowego”),
- trybie miesięcznym (do Zarządu Banku i Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami w ramach raportu „Ryzyko finansowe”) oraz
- trybie kwartalnym (do Rady Nadzorczej Banku i Komitetu Audytu Wewnętrznego, w ramach raportu „Ryzyko bankowe”).

Informacje dotyczące ryzyka występującego w DM BOŚ S.A. i Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. kierowane są raz w miesiącu do Zarządu Banku i Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami (w ramach raportu „Ryzyko finansowe”) oraz raz na kwartał – do Rady Nadzorczej Banku i Komitetu Audytu Wewnętrznego (w ramach raportu „Ryzyko bankowe”).

2.1.3. Zasady ograniczania ryzyka finansowego oraz strategii i procesy monitorowania skuteczności metod ograniczania ryzyka finansowego

Ze względu na dominujący udział Banku w ekspozycji na ryzyka finansowe Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. (za wyjątkiem ryzyka walutowego w księdze handlowej), proces ograniczania przedmiotowych ryzyk w ramach Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. jest skoncentrowany przede wszystkim na badaniu ryzyk generowanych w Banku.

Bank ogranicza ryzyko finansowe poprzez stosowanie rachunkowości zabezpieczeń, pod warunkiem spełnienia wszystkich poniższych kryteriów, określonych w MSR 39:

- w momencie ustanowienia zabezpieczenia formalnie wyznaczono i udokumentowano powiązanie zabezpieczające, cel zarządzania ryzykiem przez Grupę Kapitałową BOŚ S.A. oraz strategię ustanowienia zabezpieczenia; dokumentacja zawiera identyfikację instrumentu zabezpieczającego, zabezpieczanej pozycji, charakter zabezpieczanego ryzyka oraz sposób, w jaki Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. będzie oceniała efektywność instrumentu zabezpieczającego w kompensowaniu zagrożenia zmianami wartości godziwej pozycji zabezpieczanej lub przepływów pieniężnych związanych z zabezpieczanym ryzykiem,
- oczekuje się, że zabezpieczenie będzie wysoce efektywne w kompensowaniu zmian wartości godziwej lub przepływów pieniężnych wynikających z zabezpieczanego ryzyka, zgodnie z udokumentowaną pierwotnie strategią zarządzania ryzykiem, dotyczącą tego konkretnego powiązania zabezpieczającego,

- w przypadku zabezpieczeń przepływów pieniężnych, planowana transakcja będąca przedmiotem zabezpieczenia, musi być wysoce prawdopodobna oraz musi podlegać zagrożeniu zmianami przepływów pieniężnych, które w rezultacie mogą wpływać na rachunek zysków i strat,
- efektywność zabezpieczenia można wiarygodnie ocenić, tj. wartość godziwa lub przepływy pieniężne związane z pozycją zabezpieczaną wynikające z zabezpieczanego ryzyka oraz wartość godziwa instrumentu zabezpieczającego, mogą być wiarygodnie wycenione,
- zabezpieczenie jest na bieżąco oceniane i stwierdza się jego wysoką efektywność we wszystkich okresach sprawozdawczych, na które zabezpieczenie zostało ustanowione.

Bank ogranicza ryzyko finansowe również poprzez system limitów wewnętrznych. Ich wysokość jest zgodna z normami ostrożnościowymi nadzoru finansowego i dostosowana do akceptowanego przez Radę Nadzorczą Banku apetytu na ryzyko. Struktura tych limitów ma charakter hierarchiczny, tzn. są zatwierdzane przez Radę Nadzorczą, Zarząd Banku oraz Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami (w ramach delegacji udzielonej Komitetowi przez Zarząd Banku) oraz limity (dealerskie) zatwierdzone przez członka Zarządu Banku nadzorującego Departament Skarbu. Limity ustalane na niższym poziomie są bardziej restrykcyjne, tzn. ich pełne wykorzystanie nie powinno naruszać limitów ustalonych na wyższym poziomie.

W ramach procesu zarządzania ryzykiem finansowym, Bank posiada także system kontroli wewnętrznej. Celem tej kontroli jest:

- rozpoznawanie (identyfikowanie) czynników ryzyka ponoszonego przez Bank, wynikających z podejmowania bieżących działań,
- zapewnianie przez pracowników i ich przełożonych zgodności podejmowanych działań z procedurami, limitami i normami w obszarze zarządzania tym ryzykiem,
- bieżące usuwanie przez pracowników ujawnianych błędów i uchybień, a także reagowanie przez przełożonych na występujące nieprawidłowości w organizacji pracy oraz w jakości podejmowanych działań w obszarze zarządzania przedmiotowym ryzykiem.

Kontrola wewnętrzna jest procesem realizowanym przez wszystkich pracowników komórek organizacyjnych, odpowiedzialnych za prawidłowe funkcjonowanie systemu zarządzania ryzykiem w BOŚ S.A.

W celu zwiększenia skuteczności systemu zarządzania ryzykiem, Bank doskonali proces pomiaru ryzyka poprzez dostosowanie procedur wewnętrznych, narzędzi i limitów dotyczących ryzyka do zmian warunków wewnętrznych i zewnętrznych Banku, podnoszenie kwalifikacji kadry odpowiedzialnej za zarządzanie ryzykiem oraz usprawnienie systemu informacji zarządczej dla Rady Nadzorczej Banku, Zarządu Banku oraz Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami.

Ryzyko płynności

W 2013 roku, w celu ograniczania ryzyka płynności Bank przestrzegał zewnętrznych norm płynności oraz stosował limity wewnętrzne, w tym przede wszystkim:

- zatwierdzone przez Radę Nadzorczą Banku:
 - średni zapas płynności krótkoterminowej w każdym miesiącu kalendarzowym,
 - minimalny poziom wskaźnika pokrycia kredytów na finansowanie nieruchomości najbardziej stabilnymi źródłami finansowania,
 - limit oraz wartość ostrzegawcza dla wskaźnik pokrycia powyżej 1 roku,
- zatwierdzone przez Zarząd Banku:
 - limit na minimalny poziom zapasu płynności,
 - limit na minimalny poziom aktywów płynnych,
 - wartość ostrzegawcza na minimalny poziom wskaźnika pokrycia powyżej 3 lat,
- zatwierdzone przez Komitet ZAP (na podstawie delegacji udzielonej Komitetowi przez Zarząd Banku):
 - wartość ostrzegawcza – miara M1,
 - wartość ostrzegawcza – miara M3,
 - wartość ostrzegawcza – miara M4,
 - wartość ostrzegawcza – poziom aktywów płynnych.

Bank posiada także plan utrzymania płynności w sytuacjach awaryjnych. Plan ten definiuje symptomy wyprzedzające sytuacje awaryjne w zakresie płynności (w podziale na mierzalne oraz niemierzalne), analizy scenariuszowe płynności w sytuacjach awaryjnych (przy założeniach dotyczących kryzysu płynności wewnątrz Banku oraz w jego otoczeniu) i obejmuje strategie utrzymania płynności w każdym ze zdefiniowanych scenariuszy awaryjnych.

Ryzyko stopy procentowej

W zakresie ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej Bank w 2013 roku monitorował następujące limity:

- zatwierdzany przez Radę Nadzorczą limit wrażliwości wyniku odsetkowego na negatywny wpływ zmiany stóp procentowych o ± 100 p.b.,
- zatwierdzaną przez Zarząd Banku wartość ostrzegawczą wrażliwości wartości ekonomicznej kapitału własnego na negatywny wpływ zmiany stóp procentowych o ± 200 p.b.

W związku z wyemitowaniem euroobligacji w EUR o stałym oprocentowaniu oraz posiadaniem aktywów w EUR opartych przede wszystkim o 6-miesięczny Euribor Bank, w celu utrzymania akceptowanego profilu ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej wprowadził w 2011 roku rachunkowość zabezpieczeń przepływów pieniężnych, która jest w dalszym ciągu utrzymywana. Zawarte w ramach rachunkowości zabezpieczeń transakcje IRS nie zwiększają fluktuacji wyniku finansowego. Ich celem jest zabezpieczenie zmienności przepływów pieniężnych dla portfela kredytów hipotecznych denominowanych w EUR, udzielonych do dnia rozpoczęcia powiązania zabezpieczającego o zmiennym oprocentowaniu (z kategorii kredytów „normalnych” i „pod obserwacją”, wydzielony został portfel jednoznacznie określonych transakcji zabezpieczonych transakcjami IRS). Wartość portfela przyjęta do zabezpieczenia jest tożsama z nominałem zawartych transakcji zabezpieczających.

Z uwagi na potrzebę utrzymywania portfela papierów wartościowych zablokowanych na rzecz instytucji finansowych, m.in. Europejskiego Banku Inwestycyjnego (EBI), w związku

z otrzymanymi liniami finansującymi od tych instytucji Bank, w celu utrzymania akceptowanego profilu ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej, wprowadził rachunkowość zabezpieczeń wartości godziwej obligacji Skarbu Państwa o stałym oprocentowaniu, stanowiących część portfela do sprzedaży; przeprowadzone transakcje zabezpieczające IRS ograniczają fluktuacje kapitału pod wpływem zmiany stóp procentowych.

W przypadku ryzyka stopy procentowej w księdze handlowej w 2013 roku obowiązywały następujące limity wewnętrzne:

- zatwierdzany przez Radę Nadzorczą limit VaR na ryzyko rynkowe: stopy procentowej i ryzyko walutowe łącznie w mln PLN (horyzont – 10 dni, prawdopodobieństwo – 99%),
- zatwierdzone przez Zarząd Banku:
 - limit wartości zagrożonej (VaR 10-dniowy, poziom ufności 99%) dla instrumentów generujących ryzyko stopy procentowej w księdze handlowej,
 - limit BPV dla otwartych pozycji narażonych na ryzyko stopy procentowej, który obowiązuje dla pozycji utrzymywanych na koniec dnia,
 - limit całkowitej straty na działalności handlowej (end-loss),
- zatwierdzone przez Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami: (1) limity straty (dwudniowej i ciągnionej miesięcznej) na transakcjach na stopę procentową w księdze handlowej oraz straty dziennej na działalności handlowej, (2) limit BPV obowiązujący oddzielnie dla otwartych pozycji w IRS i papierach wartościowych utrzymywanych na koniec dnia i w ciągu dnia oraz (3) limit BPV, obowiązujący dla otwartych pozycji w IRS i papierach wartościowych łącznie utrzymywanych w ciągu dnia.

Ryzyko walutowe

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. kontroluje działalność walutową w portfelu niehandlowym w ramach limitu całkowitej pozycji walutowej dla wszystkich instrumentów finansowych DM BOŚ S.A., który obowiązuje dla pozycji utrzymywanych na zakończenie dnia.

Ryzyko walutowe w księdze handlowej w Banku jest kontrolowane poprzez system limitów, obejmujący:

- zatwierdzone przez Radę Nadzorczą Banku limit VaR na ryzyko rynkowe: stopy procentowej i ryzyko walutowe łącznie w mln PLN (horyzont – 10 dni, prawdopodobieństwo – 99%),
- zatwierdzone przez Zarząd Banku:
 - limit wartości zagrożonej (VaR 10-dniowy, poziom ufności 99%) dla transakcji walutowych w księdze handlowej,
 - limit całkowitej straty na działalności handlowej (end-loss),
 - limit całkowitej otwartej pozycji walutowej, który obowiązuje dla pozycji utrzymywanych na zakończenie dnia,
- zatwierdzone przez Komitet Zarządzania Aktywami i Pasywami:
 - limity kwotowe dla otwartych pozycji walutowych, w USD, CHF, EUR, HUF, pozostałych walutach łącznie zarówno w ciągu dnia, jak i na zakończenie dnia,
 - limit całkowitej otwartej pozycji walutowej, który obowiązuje dla pozycji utrzymywanych w ciągu dnia,
 - limity straty (diennej i ciągnionej miesięcznej) z tytułu transakcji wymiany walut w księdze handlowej,

- limity straty dziennej na działalności handlowej.

W DM BOŚ S.A. ryzyko walutowe w portfelu handlowym jest ograniczane przez system limitów obejmujący:

- zatwierdzany przez Radę Nadzorczą DM BOŚ S.A. – ogólny limit VaR na ryzyko rynkowe w mln PLN (horyzont – 1 dzień, prawdopodobieństwo – 99%),
- zatwierdzone przez Zarząd DM BOŚ S.A.:
 - limit całkowitej straty dla wszystkich pozycji w instrumentach finansowych zaliczanych do portfela handlowego DM BOŚ S.A. (end-loss),
 - limit całkowitej pozycji walutowej dla wszystkich instrumentów finansowych DM BOŚ S.A., który obowiązuje dla pozycji utrzymywanych na zakończenie dnia,
 - limit wartości zagrożonej (VaR 1-dniowy, poziom ufności 99%) wyłącznie dla instrumentów finansowych dostępnych na rynku OTC,
 - limit wartości zagrożonej (VaR 1-dniowy, poziom ufności 99%) wyłącznie dla instrumentów finansowych w działalności Animatora i Dealera.

Ryzyko cen akcji, towarów i instrumentów pochodnych

Ryzyko cen akcji, towarów i instrumentów pochodnych występuje głównie w DM BOŚ S.A.

Ryzyka te ograniczane są poprzez limity dla całości działalności DM BOŚ S.A. w księdze handlowej tj. przez ogólny limit wartości zagrożonej (VaR 1-dniowy, poziom ufności 99%) na ryzyko rynkowe zatwierdzany przez Radę Nadzorczą DM BOŚ S.A., limit całkowitej straty dla wszystkich pozycji w instrumentach finansowych zaliczanych do portfela handlowego DM BOŚ S.A. (end-loss) oraz limit wartości zagrożonej (VaR 1-dniowy, poziom ufności 99%) wyłącznie dla instrumentów finansowych w działalności Animatora i Dealera, zatwierdzone przez Zarząd DM BOŚ S.A.

W odniesieniu do ryzyka cen akcji dodatkowo funkcjonują limity maksymalnego zaangażowania w transakcje arbitrażowe oraz limity związane z działalnością inwestycyjną w akcje dla pozycji niezabezpieczonych zatwierdzone przez Zarząd DM BOŚ S.A.

W zakresie ryzyka cen towarów został ustalony limit wolumenowy oraz limit wartościowy dla otwartej pozycji wyłącznie w zakresie instrumentów rynku obrotu towarowego zatwierdzany przez Radę Nadzorczą DM BOŚ S.A. Ponadto w DM BOŚ S.A. wyłącznie w ww. zakresie ustanowiono dodatkowo limity: produktowe, straty w ujęciu narastającym (end-loss), dziennej straty (stop-loss) i pozycji w układzie geograficznym, które zostały zatwierdzone przez Zarząd DM BOŚ S.A.

Ryzyko cen walutowych instrumentów pochodnych dodatkowo jest ograniczane przez limit całkowitej pozycji walutowej dla wszystkich instrumentów finansowych DM BOŚ S.A., który obowiązuje dla pozycji utrzymywanych na zakończenie dnia zatwierdzany Zarząd DM BOŚ S.A.

2.2. Ryzyko kredytowe

2.2.1. Proces zarządzania ryzykiem kredytowym. Zakres i rodzaj systemów raportowania i pomiaru ryzyka kredytowego

Bank jako podmiot dominujący sprawuje nadzór nad procesem zarządzania ryzykiem w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A., w tym ryzykiem kredytowym, który obejmuje badanie ryzyk zarówno w działalności Banku, jak i poszczególnych podmiotów zależnych wchodzących w skład Grupy.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym w Banku i Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. ma na celu zapewnienie akceptowalnego poziomu ryzyka i realizację wyników finansowych wyznaczonych w planach finansowych Banku i podmiotów zależnych, przy zapewnieniu przestrzegania zewnętrznych przepisów prawa.

System zarządzania ryzykiem kredytowym w Banku obejmuje:

- zasady postępowania przy ocenie ryzyka pojedynczej transakcji, ustanawianiu zabezpieczeń oraz podejmowaniu decyzji kredytowych,
- zasady monitorowania poziomu ryzyka, limitowania oraz przeprowadzania testów warunków skrajnych,
- modele ratingowe i scoringowe wykorzystywane w ocenie ryzyka klientów, zróżnicowane w zależności od segmentu klienta, zasady ustalania kategorii ryzyka dla instytucji finansowych,
- zasady ustalania kategorii ryzyka dla krajów,
- zasady portfelowego pomiaru ryzyka kredytowego,
- system raportowania dla kadry kierowniczej Banku,
- narzędzia informatyczne, wspierające realizację wyżej wymienionych zadań.

Zarządzanie ryzykiem kredytowym Bank realizuje w ujęciu jednostkowym tzn. na poziomie pojedynczej transakcji kredytowej oraz w ujęciu portfelowym, tzn. na poziomie grup transakcji o wspólnej charakterystyce.

Zasady i tryb postępowania przy zawieraniu transakcji kredytowych

Bank zawierał transakcje kredytowe z uwzględnieniem następujących zasad:

- każda transakcja kredytowa wymagała wszechstronnej oceny ryzyka kredytowego, której wyrazem był rating wewnętrzny lub ocena scoringowa,
- podstawą pozytywnej decyzji kredytowej było posiadanie przez klienta zdolności kredytowej,
- pomiar ryzyka kredytowego potencjalnych oraz zawartych transakcji kredytowych dokonywany był na etapie udzielania kredytu oraz monitorowania,
- proces kredytowy zapewniał niezależność oceny poziomu ryzyka kredytowego od służb sprzedaży,
- decyzje kredytowe podejmowane były wyłącznie przez osoby do tego uprawnione,

- oferowane klientowi warunki transakcji kredytowej zależały od poziomu ryzyka kredytowanego związanego z klientem i/lub transakcją.

Bank uzależniał zawarcie transakcji kredytowej od:

- posiadania przez klienta zdolności kredytowej do spłaty wnioskowanego zadłużenia w terminach uzgodnionych z Bankiem,
- przedstawienia przez klienta zabezpieczenia spłaty wnioskowanego zadłużenia w formie i wartości akceptowanej przez Bank,
- spełnienia przez klienta warunków określonych w innych przepisach wewnętrznych dotyczących zawierania transakcji.

Ocena ryzyka osoby fizycznej nieprowadzącej działalności gospodarczej polegała na określeniu zdolności kredytowej, w ramach której Bank wyróżnia analizę ilościową, tj. ustalenie wysokości i stabilności źródeł spłaty zobowiązania kredytowego oraz analizę jakościową tj. ocenę cech klienta, które mają istotny wpływ na jego skłonność do spłaty zobowiązania kredytowego w terminie, w tym analizę historii kredytowej – w oparciu o informacje z Biura Informacji Kredytowej S.A. (BIK).

Ocena ryzyka klienta innego niż osoba fizyczna nieprowadząca działalności gospodarczej (np.: klient korporacyjny lub jednostka samorządu terytorialnego) dokonywana była w dwóch wymiarach - oceny ryzyka klienta i ryzyka transakcji.

W przypadku kredytowania klienta należącego do grupy podmiotów powiązanych kapitałowo lub organizacyjnie ocena ryzyka uwzględniała wpływ, jaki na działalność klienta wywierają pozostałe podmioty z grupy.

Czynności związane z oceną ryzyka ekologicznego, realizowane były na podstawie szczegółowego opisu zawartego w procedurach procesowych, przez pracowników Banku posiadających odpowiednie kwalifikacje i uprawnienia, zlokalizowanych w Centralach Korporacyjnych, wybranych Oddziałach i w Centrali Banku. Ryzyko ekologiczne jest rozumiane jako ryzyko związane z wystąpieniem czynników wynikających z uwarunkowań ekologicznych, powodujących potencjalne zagrożenie, że kredytobiorca nie będzie w stanie zrealizować zobowiązań wynikających z umowy kredytu.

Bank, w procesie oceny i monitorowania ryzyka, wykorzystywał informacje pochodzące z zewnętrznych baz danych, między innymi: Biura Informacji Kredytowej S.A. (BIK), Centralnej Bazy Danych – Bankowy Rejestr i Centralnej Bazy Danych – Dokumenty Zastrzeżone.

Funkcjonowanie metod oceny ryzyka wspierały specjalistyczne narzędzia informatyczne zapewniające automatyzację (np. pozyskanie danych z BIK) i standaryzację procesu kredytowego.

Bank dążył do tego, aby każda transakcja była zabezpieczona, chyba że kwota transakcji nie przekraczała dopuszczalnej przez Bank kwoty zaangażowania wolnego od zabezpieczenia. Poziom zabezpieczenia był uzależniony od poziomu ryzyka generowanego przez transakcję, w tym w szczególności od rodzaju transakcji i długości jej trwania.

Ustalając wartość zabezpieczenia Bank kierował się zasadą ostrożnej wyceny.

Przy wyborze formy zabezpieczenia Bank uwzględniał:

- należyłą ochronę interesów Banku, w tym możliwość zmniejszenia tworzonych odpisów aktualizacyjnych,
- wysokość kosztów związanych z ustanowieniem danego zabezpieczenia,
- możliwość szybkiego upłynnienia danego zabezpieczenia i osiągnięcia ceny pokrywającej wiarygodność Banku.

Decyzje w sprawie zaangażowania kredytowego podejmowane były na podstawie przyznanego zakresu kompetencji. System podziału kompetencji ma charakter hierarchiczny, co oznacza, że wyższy poziom ryzyka związanego z transakcją (wyrażający się między innymi kwotą zaangażowania lub poziomem ryzyka generowanym przez transakcję) skutkuje wyższym szczeblem podejmowania decyzji kredytowych.

Uprawnionymi do podejmowania decyzji w sprawie zaangażowania kredytowego byli następujący pracownicy i organy Banku:

- Dyrektor Oddziału/Dyrektor Centrum Korporacyjnego (CK) lub upoważniony przez niego pracownik,
- Komitet Kredytowy Centrali (KKC) – w sprawach przekraczających limit uprawnień Dyrektora Oddziału/Centrum Korporacyjnego lub upoważnionego przez niego pracownika,
- Zarząd Banku (ZB) – w sprawach przekraczających limit uprawnień Komitetu Kredytowego Centrali.

Skład KKC zapewniał przewagę głosów służb ryzyka nad służbami sprzedażowymi. Zasady podejmowania decyzji kredytowych zapewniały przedstawicielom każdej ze służb możliwość wniesienia odwołania do organu o wyższym zakresie kompetencji od decyzji podjętej przez organ o kompetencjach niższych.

Decyzje w sprawie zaangażowania kredytowego podejmowane były na podstawie decyzji bądź rekomendacji w sprawie zawarcia transakcji wydanej przez osobę dokonującą oceny ryzyka.

Struktura organizacyjna Banku zapewniała rozdział pomiędzy służbami sprzedażowymi, związanymi z pozyskiwaniem klientów, sprzedażą produktów i bezpośrednią analizą wniosków kredytowych a służbami ryzyka związanymi z oceną ryzyka kredytowego między innymi poprzez wydzielenie ekspertów wyspecjalizowanych w identyfikacji ryzyk i doborze adekwatnych form ich mitygacji.

Bank monitorował ryzyko kredytowe pojedynczej transakcji przez cały okres jej trwania. Częstotliwość i zakres monitorowania były adekwatne do poziomu identyfikowanego ryzyka.

W celu wczesnej identyfikacji zagrożenia zwiększonym ryzykiem braku terminowej obsługi bądź spłaty zadłużenia, Bank stosował system wczesnego ostrzegania.

W przypadku zidentyfikowania zagrożenia dla terminowej spłaty, Bank podejmował odpowiednie działania restrukturyzacyjne i windykacyjne.

Bank w swoich działaniach przestrzegał postanowień rekomendacji Komisji Nadzoru Finansowego, dotyczących dobrych praktyk w zakresie zarządzania ryzykiem poszczególnych rodzajów ekspozycji kredytowych.

Ogólne zasady udzielania kredytów

Klient i transakcja podlegały wszechstronnej ocenie ryzyka kredytowego.

Ocena ryzyka kredytowego dokonywana była z wykorzystaniem metod ratingowych i scoringowych, tworzonych, rozwijanych i nadzorowanych przez służby ryzyka Banku.

W 2013 roku dokonano zmian przepisów wewnętrznych w zakresie oceny ryzyka kredytowego i podejmowania decyzji kredytowych, dostosowując je do wymogów znowelizowanych Rekomendacji KNF (Rekomendacja T i S).

Osoba fizyczna (klient indywidualny)

Ocena zdolności kredytowej osoby fizycznej składa się z:

- analizy ilościowej,
- analizy jakościowej.

Ocena ilościowa to ocena zdolności do spłaty kredytu, która polegała na ustaleniu, czy średnie miesięczne dochody netto klienta pomniejszone o jego miesięczne zobowiązania, między innymi, wydatki konsumpcyjne, koszty utrzymania mieszkania/domu, obsługę i spłatę dotychczasowego zadłużenia, pozwolą na spłatę miesięcznej raty kapitałowo-odsetkowej wnioskowanego kredytu.

Ocena jakościowa to ocena statusu klienta według drzewa decyzyjnego BIK, która składa się z punktowej oceny ryzyka kredytowego (scoringu) BIK i Banku.

Model oceny obejmuje między innymi automatyczną ocenę raportu BIK dotyczącego zachowania klienta i historii współpracy klienta z podmiotami na rynku bankowym.

Wspólnota mieszkaniowa

Ocena zdolności kredytowej wspólnoty mieszkaniowej obejmowała:

- ocenę czynników wpływających na sytuację ekonomiczno-finansową i ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej w oparciu o wybrane wskaźniki,
- ocenę sprawności zarządzania,
- ocenę ryzyka zabezpieczeń.

Wynikiem oceny jest liczba punktów, na podstawie której wspólnota klasyfikowana jest do określonej klasy ratingowej.

Mikroprzedsiębiorstwo

Ocena zdolności kredytowej mikroprzedsiębiorstwa polegała na określeniu zdolności kredytowej do spłaty zadłużenia oraz nadaniu oceny scoringowej.

Podstawą określenia zdolności kredytowej do spłaty zadłużenia była kwota nadwyżki finansowej. Mikroprzedsiębiorstwo posiadało zdolność kredytową, jeżeli kwota nadwyżki finansowej była przynajmniej równa kwocie obsługi zadłużenia kredytowego funkcjonującego i wnioskowanego.

Ocenie scoringowej podlegają wybrane cechy mikroprzedsiębiorstwa i jego właścicieli. W wyniku oceny tych cech mikroprzedsiębiorstwo klasyfikowane było do określonej grupy scoringowej.

Klienci korporacyjni i jednostki samorządu terytorialnego (JST)

Ocena zdolności kredytowej klienta korporacyjnego oraz jednostki samorządu terytorialnego obejmowała oddzielnie:

- ocenę ryzyka klienta i
- ryzyka transakcji.

Ocena klienta dokonywana była na podstawie elementów ilościowych i jakościowych. Ocena ilościowa dotyczyła podstawowych, z punktu widzenia generowania wyniku finansowego i zachowania płynności, obszarów działalności klienta. Ocena jakościowa obejmowała ocenę w szczególności: planów rozwojowych, doświadczenia i umiejętności osób zarządzających, jakości relacji klienta z otoczeniem zewnętrznym, w tym z Bankiem.

Ocena klienta dokonywana była na tle sytuacji ekonomicznej branży, lokalnego rynku i kraju. Dodatkowo, ocena uwzględniała skalę narażenia klienta na negatywne skutki zmian stóp procentowych i kursów walutowych oraz stosowaną przez klienta politykę zabezpieczeń przed ryzykiem kursowym i stopy procentowej.

Ocena transakcji dokonywana była w szczególności na podstawie oceny celu finansowania, długości okresu kredytowania i wartości zabezpieczenia spłaty. Bank ustanawiał taką strukturę finansowania, aby zapewnić podział ryzyka pomiędzy kredytobiorcę i Bank, głównie poprzez odpowiednie do skali ryzyka zaangażowanie środków własnych kredytobiorcy.

Wynikiem oceny jest liczba punktów, na podstawie której klient i transakcja klasyfikowani byli oddzielnie do określonych klas ratingowych.

Rating klienta dla jednostki samorządu terytorialnego (JST) wyliczany był na podstawie oceny wskaźników długu i obsługi zadłużenia oraz terminowości regulowania zobowiązań wobec Banku, z wykorzystaniem informacji z zewnętrznej bazy firmy PONT Info.

W ratingu transakcji uwzględniana była ocena realności założeń wielkości budżetu przyjętych w okresie realizacji transakcji, planowana wielkość wskaźnika obsługi zadłużenia i wskaźnika długu, a także ocena ryzyka zabezpieczenia.

W 2013 r. dokonano zmian w metodyce oceny ryzyka kredytowego jednostek samorządu terytorialnego, dostosowując ją do zmian w ustawie o finansach publicznych wchodzących w życie od dnia 1 stycznia 2014 r. Do zasad oceny wprowadzono wymóg nieprzekraczania dopuszczalnego wskaźnika spłaty zobowiązań określonego w w/w ustawie.

Na podstawie oceny ww. elementów, jednostka samorządu terytorialnego i zawierana z nią transakcja, klasyfikowane były do określonych klas ratingowych.

Instytucja finansowa

Ocena zdolności kredytowej instytucji finansowych oparta jest na:

- ocenie sytuacji finansowej,
- ocenie jakościowej m. in. pod względem struktury akcjonariatu, pozycji na rynku, współpracy z BOŚ S.A.,
- ratingu zewnętrznym nadanym przez uznaną międzynarodową agencję ratingową wraz z perspektywą tego ratingu i jego ewolucję w ostatnim okresie.

Kraj

Ocena kraju oparta jest o kategorię ryzyka ustaloną na podstawie ratingów agencji ratingowych, własną oceną ekspercką Banku bazującą m.in. na danych makroekonomicznych, sytuacji sektora bankowego oraz dotychczasowej i planowanej współpracy.

Monitorowanie transakcji kredytowych

Istotne znaczenie dla obniżenia ryzyka działalności kredytowej miało obowiązkowe monitorowanie ekspozycji kredytowej.

Bank monitorował ekspozycję kredytową w całym okresie jej trwania.

Podstawowe obszary objęte monitorowaniem to:

- ryzyko klienta, poprzez okresową ocenę sytuacji ekonomiczno-finansowej,
- ryzyko transakcji, w szczególności poprzez okresową kontrolę stanu i wartości przedmiotu zabezpieczenia i stopnia realizacji przez kredytobiorcę dodatkowych warunków finansowania (tzw. kowenantów),
- terminowość obsługi i spłaty zadłużenia, poprzez bieżące monitorowanie stanu zadłużenia,
- relacje klienta z innymi bankami, poprzez okresową analizę informacji i raportów pozyskiwanych z zewnętrznych baz danych.

Częstotliwość i zakres monitorowania ekspozycji były zależne od poziomu identyfikowanego ryzyka i wzrastały w przypadku ekspozycji generujących podwyższony poziom ryzyka z powodu wysokiej kwoty zaangażowania, sytuacji finansowej klienta lub charakteru finansowanego przedsięwzięcia.

Grupa ekspozycji o podwyższonym poziomie ryzyka, wyłoniona na podstawie kryterium kwoty zaangażowania oraz ratingu klienta, podlegała cyklicznym przeglądom w aspekcie, między innymi, oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta, identyfikacji i sposobu mitygacji istotnych ryzyk generowanych przez transakcję, a także oceny wpływu potencjalnych odpisów na utratę wartości na wynik Banku.

W Banku funkcjonuje system wczesnego ostrzegania (System SWO), którego celem jest wczesna identyfikacja zagrożeń dla terminowej obsługi lub spłaty zadłużenia oraz ujawnianie ryzyka utraty lub spadku wartości przyjętego zabezpieczenia. System SWO umożliwiał stałą obserwację portfela, bieżące gromadzenie i rejestrowanie występujących sygnałów ostrzegawczych, ocenę ich istotności oraz podejmowanie i monitorowanie działań w przypadku wystąpienia istotnych sygnałów ostrzegawczych.

Monitorowanie portfela kredytowego dokonywane było na podstawie danych pozyskiwanych od klienta oraz przy wykorzystaniu informacji ze źródeł niezależnych od klienta. Proces monitorowania był wspierany przez dedykowane centralne narzędzia informatyczne.

Poprawność wykonywania procesu monitorowania, w tym identyfikowania sygnałów ostrzegawczych oraz realizacji działań zapobiegawczych w ramach Systemu SWO, jest analizowana, a wyniki monitorowania były okresowo raportowane organom Banku.

Zarządzanie koncentracją zaangażowań

W ramach nadzoru nad koncentracją wierzytelności kredytowych Bank identyfikował, dokonywał pomiaru i monitorował ryzyko koncentracji zaangażowania na poziomie pojedynczego klienta/transakcji oraz portfela kredytowego.

Na poziomie klienta i transakcji ryzyko koncentracji zaangażowania zarządzane było poprzez przestrzeganie nadzorczych limitów zaangażowania, wynikających z przepisów Prawa bankowego, jak również poprzez stosowanie zasady, że przebieg procesu oceny i monitorowania ryzyka zależy od kwoty zaangażowania kredytowego.

Na poziomie portfela kredytowego zarządzanie koncentracją zaangażowań dokonywane było poprzez przestrzeganie limitów zewnętrznych, wynikających z przepisów Prawa bankowego i limitów wewnętrznych, zatwierdzonych przez Zarząd Banku.

W szczególności Bank stosował następujące limity wewnętrzne:

- branżowe – określające zaangażowanie Banku w najbardziej ryzykowne branże,
- geograficzne – zaangażowanie wobec innych krajów,
- dotyczące parametrów produktowych – np. maksymalne LTV, limity globalne określające maksymalny dopuszczalny poziom zaangażowania Banku w określony typ transakcji pochodnej,
- dotyczące portfela kredytów zabezpieczonych hipotecznie i finansujących nieruchomości – wynikające z Rekomendacji KNF,
- udziału kredytów walutowych w portfelu kredytów Banku,
- udziału zaangażowania w jeden segment klienta,
- dotyczące okresu pozostającego do całkowitej spłaty zadłużenia,
- dotyczące poziomu zaangażowania pozyskanego przez wskazany kanał dystrybucji,
- dotyczące zaangażowania w produkt, określane w oparciu o wynik z tytułu odpisów zatwierdzony w Planie finansowym Banku,

oraz

- limity zaangażowania wobec instytucji finansowych,
- limity zaangażowania na kraje.

Wskazania branż, w których Bank limituje finansowanie dokonuje się przy wykorzystaniu danych i analiz zamieszczonych w Raportach Instytutu Badań nad Gospodarką Rynkową – zewnętrznej jednostki badawczej, specjalizującej się w analizie i ocenie rozwoju branż.

Bank monitoruje i raportuje wykorzystanie limitów. W przypadku wystąpienia przekroczeń postępuje zgodnie z wewnętrznymi procedurami oraz podejmuje działania mitygujące ryzyko.

Dla celów monitorowania jakości portfela pożyczek gotówkowych i pozostałych kredytów detalicznych udzielonych klientom detalicznym pozyskanym przez pośredników finansowych, Bank wprowadził w 2013 roku limity „odpisowe”, określane na podstawie wysokości odpisów aktualizujących z tytułu utraty wartości przez te ekspozycje kredytowe. Limity obowiązywały przejściowo i po podjętych przez Bank działaniach na rzecz optymalizacji zasad współpracy z pośrednikami finansowymi przestały obowiązywać w I kwartale 2014 roku.

Szczegółowe informacje dotyczące koncentracji zaangażowań zawarte są w „Rocznym Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2013 roku”.

Identyfikacja ekspozycji zagrożonych utratą wartości – tryb postępowania

Czynności związane z identyfikacją i trybem postępowania z ekspozycjami kredytowymi zagrożonymi utratą wartości realizowane były w okresach miesięcznych (przeгляд ekspozycji).

Przeгляд ekspozycji kredytowych miał na celu:

- identyfikację ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości,
- pomiar utraty wartości ekspozycji kredytowych,
- utworzenie odpisów i rezerw.

Identyfikacja ekspozycji kredytowych zagrożonych utratą wartości polegała na rozpoznaniu, w odniesieniu do ekspozycji kredytowych Banku, występowania przesłanek utraty wartości, w szczególności takich jak:

- opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekraczające 90 dni, z wyłączeniem ekspozycji kredytowych banków, dla których przyjmuje się opóźnienie w spłacie kapitału lub odsetek przekraczające 14 dni,
- pogorszenie się w okresie kredytowania sytuacji ekonomiczno-finansowej dłużnika, wyrażające się zaklasyfikowaniem do klasy ratingowej 14 i gorszej,
- zawarcie umowy restrukturyzacyjnej lub zastosowanie ulgi w spłacie wierzytelności,
- wystąpienie innych zdarzeń, będących równoważnymi z wejściem klienta w stan niewypłacalności, skutkującymi niemożliwością terminowej spłaty zadłużenia.

Pomiar utraty wartości przeprowadzany był dwiema metodami:

- metodą indywidualną,
- metodą portfelową.

Metoda indywidualna pomiaru utraty wartości stosowana była w odniesieniu do ekspozycji kredytowych indywidualnie istotnych spełniających zdefiniowane przez Bank kryteria odnoszące się do wysokości zaangażowania lub zdarzeń, które w ocenie Banku, rozpoznawane były jako przesłanka indywidualnej utraty wartości oraz:

- ekspozycji kredytowych restrukturyzowanych, które na dzień wyceny nie są indywidualnie istotne, jednak w poprzednim okresie wyceniane były metodą indywidualną,
- ekspozycji restrukturyzowanych, bez względu na indywidualną istotność tych ekspozycji, w przypadku, gdy dla danej umowy nastąpiło renegotjonowanie warunków umowy więcej niż dwa razy lub Bank zawarł umowę restrukturyzacji, zawieszającą spłaty kredytu na określony czas, w którym kredytobiorca zobowiązał się do sprzedaży nieruchomości,
- ekspozycji kredytowych nieistotnych, posiadających nietypowe charakterystyki ryzyka kredytowego.

Model oszacowania utraty wartości bazował na wyliczeniu bieżącej wartości oczekiwanych przyszłych przepływów pieniężnych związanych z daną ekspozycją kredytową. Bank dokonywał pomiaru utraty wartości ekspozycji kredytowych metodą indywidualną w oparciu o analizę scenariuszy: windykacyjnego, regularnej spłaty, restrukturyzacji i potencjalnej restrukturyzacji ważonych prawdopodobieństwem realizacji danego scenariusza.

Portfelowa metoda pomiaru utraty wartości stosowana była w odniesieniu do ekspozycji kredytowych indywidualnie nieistotnych oraz ekspozycji kredytowych indywidualnie istotnych, które nie podlegały wycenieniu metodą indywidualną.

Dla celów pomiaru utraty wartości metodą portfelową ekspozycje grupowane były według podobnych charakterystyk ryzyka kredytowego. Parametry decydujące o zaklasyfikowaniu należności kredytowych do konkretnych grup ryzyka odzwierciedlały zdolność dłużnika do spłaty całości zaangażowania zgodnie z warunkami umowy.

Wysokość odpisów dla poszczególnej grupy zależała przede wszystkim od:

- przeciętnego ryzyka wystąpienia braku spłaty zadłużenia przez klienta zaklasyfikowanego do danej grupy (prawdopodobieństwo niewypłacalności – PD),
- szacowanego odzysku w przypadku wystąpienia braku spłaty kredytu (stopy odzysku – RR),
- prawdopodobieństwa powrotu ekspozycji do regularnej obsługi w przypadku zaprzestania obsługi kredytu, określane dla danej grupy homogenicznej (*cure rate* – CR),
- prawdopodobieństwa przeżycia okresu kwarantanny dla grupy ryzyka, do której ekspozycja należy (współczynnik – QR).

W 2013r. Bank dokonywał cyklicznego przeglądu metodologii ustalania PD i RR zgodnie z wprowadzonymi zasadami cyklicznego przeglądu adekwatności stosowanych parametrów.

Szczegółowe zasady rozpoznawania ekspozycji zagrożonych utratą wartości oraz pomiaru utraty wartości określone zostały w przepisach wewnętrznych Banku. Dodatkowo, zasady te zostały opisane w „Rocznym Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2013 roku” (nota 5.1.1.).

System raportowania nt. ryzyka kredytowego

Informacja dotycząca poziomu ryzyka kredytowego w portfelu kredytowym Banku prezentowana jest Zarządowi Banku miesięcznie (Raport „Ryzyko kredytowe”), a Radzie Nadzorczej Banku – nie rzadziej niż kwartalnie (w ramach Raportu „Ryzyko bankowe”).

Raporty, o których mowa wyżej, zawierają w szczególności:

- informację na temat jakości portfela kredytowego (kredyty zagrożone oraz z utratą wartości),
- informację na temat poziomu ryzyka poszczególnych grup klientów oraz produktów o znaczącym udziale w portfelu kredytowym,
- wyniki monitorowania limitów zewnętrznych i wewnętrznych,
- wyniki analiz wrażliwości oraz przeprowadzanych stress-testów,
- portfelowe miary ryzyka kredytowego,
- informacje o zmianach regulacji nadzorczych (w tym rekomendacji) oraz sposobu ich realizacji,

- ocenę efektywności stosowanych modeli pomiaru ryzyka kredytowego.

W przypadku przekroczenia limitów, raporty zawierają informację na temat przyczyn przekroczenia oraz rekomendacje działań umożliwiających utrzymanie ryzyka na bezpiecznym dla Banku poziomie.

Poza standardowymi raportami na temat ryzyka kredytowego opracowywane są dodatkowe raporty i analizy wynikające z regulacji wewnętrznych i zewnętrznych lub też z potrzeb Banku (ze względu na poziom ryzyka, rozwój produktów lub też zmiany warunków makroekonomicznych i trendów rynkowych).

2.2.2. Zasady ograniczania ryzyka kredytowego

Zasady ograniczania ryzyka kredytowego w Banku były ściśle powiązane z zakresem prawnych zabezpieczeń uznawanych i stosowanych przez Bank w procesie kredytowym. Bank wymagał, aby transakcja była zabezpieczona na określonym poziomie. Poziom zabezpieczenia zależał w szczególności od: rodzaju transakcji, oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta i długości okresu kredytowania.

Przy wyborze formy zabezpieczenia Bank dokonywał weryfikacji podstawowych kryteriów decydujących o jego skuteczności, w tym:

- płynności zabezpieczenia, tj. możliwości zbycia przedmiotu zabezpieczenia bez istotnego obniżenia jego ceny w czasie,
- wartości możliwej do uzyskania podczas ewentualnego postępowania windykacyjnego,
- dostępu i możliwości kontroli przedmiotu zabezpieczenia w okresie trwania ekspozycji.

Bank przyjmował zabezpieczenia rzeczowe i osobiste. Bank mógł stosować jednocześnie kilka form zabezpieczenia.

Podstawowe stosowane przez Bank formy zabezpieczenia obejmowały w szczególności:

- dla ekspozycji wobec osób fizycznych – nieruchomości mieszkalne, zastawy rejestrowe, poręczenia osób fizycznych, cesje praw z różnych form ubezpieczenia,
- dla ekspozycji wobec klientów innych niż osoby fizyczne – nieruchomości komercyjne, zabezpieczenia gotówkowe lub równoważne z gotówką, gwarancje i poręczenia podmiotów o dobrej sytuacji finansowo-ekonomicznej, przewłaszczenia i zastawy na przedmiotach majątku trwałego i wartościach niematerialnych, ubezpieczenia.

Dodatkowo, klient Banku mógł korzystać ze wszelkich prawnych form zabezpieczenia transakcji kredytowych przyjętych w Polsce, przewidzianych prawem cywilnym i prawem wekslowym.

Dla potrzeb określenia wartości zabezpieczenia Bank dokonywał korekty wartości przedmiotu przyjętego na zabezpieczenia stosując wskaźniki korygujące ustalone indywidualnie dla poszczególnych przedmiotów, w szczególności z wykorzystaniem stóp odzysku dla danego przedmiotu zabezpieczenia oraz wiedzy eksperckiej osób zaangażowanych operacyjnie w proces windykacji.

W szczególności, w przypadku nieruchomości podstawą do określenia wartości przyjmowanego zabezpieczenia była wycena sporządzona przez osobę posiadającą niezbędne kwalifikacje i doświadczenie w zakresie oceny wartości nieruchomości. Bank weryfikował wartość z wyceny wykorzystując dane, między innymi, z Systemu Analiz i Monitorowania Rynku Obrotu Nieruchomościami (AMRON).

Ustanowienie zabezpieczenia, o ile było ono wymagalne, stanowiło warunek uruchomienia finansowania.

Wartość zabezpieczenia podlega monitorowaniu w całym okresie trwania transakcji. W procesie monitorowania wartości nieruchomości Bank stosował, między innymi, portfelową aktualizację wartości przy wykorzystaniu metod statystycznych.

W przypadku zmniejszenia lub utraty wartości przez przedmiot stanowiący zabezpieczenie Bank, poprzez odpowiednie postanowienia w umowie o zawarcie transakcji kredytowej, był uprawniony do żądania ustanowienia dodatkowego zabezpieczenia.

W celu ograniczenia ryzyka kredytowego w 2013 roku Bank opracował:

- listę warunków koniecznych, których spełnienie jest niezbędne do udzielenia produktów o charakterze kredytowym,
- zasady ustalania i monitorowania kowenantów umownych, stanowiących warunki dodatkowe umów zawieranych z klientami.

Pomiar i monitorowanie portfelowego ryzyka kredytowego

W celu określenia poziomu ryzyka kredytowego Bank wykorzystuje różne metody pomiaru i wyceny ryzyka kredytowego, w tym:

- stopy niewypłacalności (DR) i prawdopodobieństwo niewypłacalności (PD),
- stopy odzysku (RR),
- prawdopodobieństwa uzdrowienia ekspozycji niewypłacalnych (CR) oraz prawdopodobieństwa regularnej obsługi w okresie karencji po uzdrowieniu (QR),
- oczekiwaną stratę kredytową (EL),
- maksymalną stratę (CVaR) oraz nieoczekiwaną stratę kredytową (UL),
- macierze migracji pomiędzy okresami opóźnienia lub klasami ryzyka,
- analizę generacji kredytów,
- udział i strukturę kredytów zagrożonych,
- udział i strukturę ekspozycji spełniających przesłankę indywidualnej utraty wartości.

Metodyki w zakresie wyznaczania wymienionych miar statystycznych podlegają cyklicznym przeglądom, są rozbudowywane oraz dostosowywane do rozwiązań rynkowych. Bank rozwija również narzędzia informatyczne wspierające pomiar i wycenę ryzyka kredytowego. Bank rozwija zakres wykorzystywanych mierników ryzyka kredytowego, jak również rozszerza zakres stosowania miar ryzyka w celu pełnego pokrycia portfela kredytowego Banku tymi metodami.

Bank standardowo wykorzystuje informacje nt. kosztu ryzyka kredytowego przy podejmowaniu decyzji o wprowadzeniu i zmianie produktu kredytowego oraz ustalaniu zasad dostępności do kredytu.

Dodatkowo, Bank rozszerza zakres stosowania analiz wrażliwości oraz przeprowadzanych testów warunków skrajnych dla portfela kredytowego oraz kapitału wewnętrznego. W zakresie testów warunków skrajnych sporządzanych dla portfela kredytowego, Bank uwzględnia w szczególności wpływ: cyklicznych zmian w otoczeniu gospodarczym, w tym zmian na rynku nieruchomości, wahań stóp procentowych i zmian kursów walutowych.

Modele oceny wiarygodności i zdolności kredytowej podlegają okresowemu monitoringowi i walidacji w zakresie zachowania zdolności do prawidłowego różnicowania klientów z uwagi na generowane przez nich ryzyko kredytowe. Wyniki walidacji stanowią podstawę do zmiany założeń i parametrów modelu. Bank cyklicznie waliduje modele ratingowe i scoringowe, opierając się na ocenie ilościowej siły dyskryminacyjnej, na podstawie analizy szeregu miar statystycznych oraz ocenie jakościowej funkcjonowania modeli. Głównym elementem walidacji jest monitoring zdolności predykcyjnej modeli oraz ich wykorzystania w procesie kredytowym i procesie zarządzania ryzykiem kredytowym.

Bank zapewnia niezależność procesu budowy i monitoringu oraz procesu walidacji modeli. Wynik procesu walidacyjnego dostarcza informacje dotyczące jakości i poprawności, w szczególności:

- adekwatności modeli w rozumieniu siły dyskryminacyjnej oraz stabilności,
- procesu budowy modeli,
- dokumentacji modeli,
- sposobu weryfikacji i zatwierdzania modeli,
- pozyskiwania, przetwarzania i składowania danych,
- implementacji,
- sposobu wykorzystania wewnętrznego modeli.

Wyniki walidacji wykorzystane są w procesie optymalizacji modeli oceny.

2.2.3. Zarządzanie ryzykiem kredytowym w Grupie Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. i podmiotach zależnych wchodzących w skład Grupy

Bank jako podmiot dominujący sprawuje nadzór nad systemem zarządzania ryzykiem kredytowym w Grupie Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. oraz w podmiotach zależnych wchodzących w skład Grupy, uwzględniając specyfikę i skalę działalności tych podmiotów oraz rodzaj i zakres powiązań pomiędzy nimi.

W ramach zarządzania ryzykiem kredytowym w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. i podmiotach zależnych, Bank w szczególności:

- uczestniczy w kreowaniu metod zarządzania ryzykiem w podmiotach zależnych,
- opiniuje przepisy wewnętrzne podmiotów zależnych regulujące proces zarządzania ryzykiem kredytowym,
- sprawuje nadzór nad poziomem ryzyka poprzez wyznaczanie w okresach kwartalnych wielkości kapitału regulacyjnego i kapitału wewnętrznego na ryzyko kredytowe dla Grupy i podmiotów zależnych,
- ustanawia i monitoruje limity w zakresie adekwatności kapitałowej dla Grupy,
- przeprowadza testy warunków skrajnych, polegające na ocenie wpływu niekorzystnych zmian w otoczeniu wewnętrznym i zewnętrznym Grupy na poziom funduszy własnych, kapitału regulacyjnego i wewnętrznego na ryzyko kredytowe.

Informacja o poziomie ryzyka kredytowego w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. oraz w podmiotach zależnych wchodzących w skład Grupy jest przekazywana właściwym organom Banku, zgodnie z przyjętymi dla tego celu terminami i trybem.

2.3. Ryzyko operacyjne

2.3.1. Zarządzanie ryzykiem operacyjnym w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A.

W ramach Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. stosuje się, z uwzględnieniem rodzaju działalności prowadzonej przez poszczególne podmioty zależne, jednolite zasady zarządzania ryzykiem operacyjnym. Nadzór nad ryzykiem operacyjnym związanym z działalnością podmiotów zależnych sprawowany jest przez Bank.

Pod pojęciem ryzyka operacyjnego rozumie się wystąpienie straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych, ludzi i systemów lub ze zdarzeń zewnętrznych, obejmując również ryzyko prawne. W zakres ryzyka operacyjnego nie włącza się ryzyka reputacji i strategicznego.

Podstawowym celem zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku jest zapewnienie bezpiecznego i zrównoważonego działania i rozwoju poprzez:

- identyfikację ryzyka operacyjnego we wszystkich kluczowych dla zarządzania ryzykiem operacyjnym obszarach działania Banku,
- pomiar lub szacowanie zaistniałych i potencjalnych strat z tytułu ryzyka operacyjnego,
- zapobieganie i ograniczanie powstawania zdarzeń ryzyka operacyjnego oraz ograniczenie skutków zaistniałych zdarzeń ryzyka operacyjnego, poprzez analizę przyczyn zaistniałych zdarzeń i stosowanie działań profilaktycznych realizowanych przez każdego pracownika Banku,
- gromadzenie niezbędnych danych umożliwiających określenie profilu ryzyka operacyjnego, ocenę poziomu zagrożenia oraz pomiar strat z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego,
- prowadzenie bieżącego i okresowego monitorowania poziomu ryzyka operacyjnego,
- zapewnienie kierownictwu Banku niezbędnych informacji umożliwiających podejmowanie skutecznych decyzji w zakresie podejmowanych działań ograniczających ryzyko operacyjne, działań biznesowych, a także oceny skuteczności systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym i jego adekwatności do profilu ryzyka operacyjnego,
- dostosowanie funkcjonującego systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym do wymagań wynikających z regulacji zewnętrznych, dobrych praktyk rynkowych oraz zaleceń Komisji Nadzoru Finansowego,
- promowanie w Banku kultury zwiększającej świadomość ryzyka operacyjnego w celu aktywnego włączenia każdego pracownika Banku w proces identyfikacji i ograniczania ryzyka operacyjnego.

Główne założenia w zakresie podejścia Banku do zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz podział kompetencji w tym obszarze określa „Polityka zarządzania ryzykiem operacyjnym w Banku Ochrony Środowiska S.A.” przyjęta Uchwałą Rady Nadzorczej Banku.

W 2013 roku Bank dostosował system zarządzania ryzykiem do zaleceń wynikających z Rekomendacji M Komisji Nadzoru Finansowego stanowiącej zbiór zasad dobrych praktyk w zakresie ostrożnego i stabilnego zarządzania ryzykiem operacyjnym w bankach. Wdrożone zostały nowe narzędzia zarządzania ryzykiem operacyjnym oraz zaktualizowane zasady postępowania z ryzykiem operacyjnym w ramach Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.

Bank stosuje model zarządzania ryzykiem operacyjnym, w którym odpowiedzialność za

bieżące zarządzanie ryzykiem operacyjnym spoczywa na wszystkich pracownikach Banku, a w szczególności na dyrektorach komórek organizacyjnych/biur Centrali oraz Oddziałów Banku - zgodnie z zakresem odpowiedzialności i zadań.

Bank określa limit tolerancji na ryzyko operacyjne w skali całego Banku oraz wynikający z przyjętego limitu tolerancji akceptowalny poziom ryzyka operacyjnego poprzez przyjęcie limitów apetytu na ryzyko operacyjne.

Zarządzanie ryzykiem operacyjnym odbywa się z wykorzystaniem rozwiązań systemowych oraz bieżącego zarządzania tym ryzykiem.

Systemowe zarządzanie ryzykiem operacyjnym polega na tworzeniu przepisów wewnętrznych, procedur i rozwiązań związanych z ryzykiem operacyjnym, między innymi, w zakresie zasobów ludzkich, organizacji Banku, systemów teleinformatycznych, bezpieczeństwa, procesów obsługi klientów, rachunkowości, bankowości elektronicznej i kart płatniczych, zlecenia usług podmiotom zewnętrznym.

Bieżące zarządzanie ryzykiem operacyjnym polega na zapobieganiu zdarzeniom ryzyka operacyjnego powstającym przy sprzedaży produktów, w procesach wewnętrznych oraz systemach, podejmowaniu działań zmierzających do ograniczenia liczby i skali występujących zdarzeń ryzyka operacyjnego, likwidowaniu negatywnych skutków zdarzeń ryzyka operacyjnego oraz rejestrowaniu zdarzeń ryzyka operacyjnego.

Bank gromadzi informacje o istotnych zdarzeniach ryzyka operacyjnego w bazie danych zdarzeń ryzyka operacyjnego, posługując się aplikacją informatyczną.

Gromadzone informacje wykorzystywane są do:

- bieżącego monitorowania poziomu ryzyka operacyjnego,
- monitorowania działań jednostek i komórek organizacyjnych związanych z zaistniałymi zdarzeniami,
- pomiaru lub szacowania strat z tytułu ryzyka operacyjnego,
- generowania raportów dotyczących zaistniałych zdarzeń w zakresie ryzyka operacyjnego, w tym raportów na potrzeby instytucji zewnętrznych.

Bank analizuje informacje na temat ryzyka operacyjnego w ramach Grupy Kapitałowej BOŚ S.A., opiniuje przepisy wewnętrzne podmiotów zależnych w tym obszarze oraz przekazuje podmiotom zależnym rekomendacje działań w zakresie systemowego zarządzania ryzykiem operacyjnym.

2.3.2. Pomiar ryzyka operacyjnego

Pomiar poziomu ryzyka operacyjnego ma na celu określenie ekspozycji na ryzyko operacyjne. Pomiar dokonywany jest z wykorzystaniem metod ilościowych, jakościowych oraz mieszanych tj.:

- obliczenie wymogu kapitałowego wg. metody standardowej,
- obliczanie kluczowych wskaźników ryzyka operacyjnego (KRI),
- przegląd ryzyka operacyjnego (samocena potencjalnego ryzyka operacyjnego),
- testy warunków skrajnych.

Ocena poziomu ryzyka operacyjnego dokonywana jest w odniesieniu do:

- zdarzeń ryzyka operacyjnego gromadzonych w bazie zdarzeń ryzyka operacyjnego,
- podejmowanych działań operacyjnych,
- przeglądu ryzyka operacyjnego,
- procesów i aplikacji informatycznych w Banku,
- wyników audytu wewnętrznego i kontroli wewnętrznej,
- bieżącej i planowanej działalności całego Banku,
- otoczenia zewnętrznego Banku.

2.3.3. Monitowanie i raportowanie ryzyka operacyjnego

Celem monitorowania ryzyka operacyjnego jest kontrola ryzyka operacyjnego, diagnozowanie obszarów wymagających podjęcia działań zarządczych oraz przeciwdziałanie powstawaniu ryzyka.

Bank regularnie monitoruje:

- zdarzenia ryzyka operacyjnego, ich skutki oraz częstotliwość występowania w podziale na rodzaje zdarzeń ryzyka operacyjnego i linie biznesowe Banku,
- wielkości objęte limitami na ryzyko operacyjne, w szczególności stopień wykorzystywania przyjętych limitów tolerancji i apetytu na ryzyko operacyjne,
- skuteczność podejmowanych działań w ramach ograniczania lub transferu ryzyka operacyjnego,
- wyniki okresowych przeglądów ryzyka operacyjnego,
- wartości wskaźników KRI,
- wyniki testów warunków skrajnych,
- efekty działań podjętych w ramach zaleceń pokontrolnych,
- kluczowe dla zarządzania ryzykiem operacyjnym obszary działania Banku narażone na ryzyko operacyjne,
- skuteczność funkcjonowania mechanizmów kontroli oraz jakość kontroli wewnętrznej.

W Banku przygotowywane są raporty na temat ryzyka operacyjnego Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. w trybie miesięcznym oraz kwartalnym. Odbiorcami raportów są Rada Nadzorcza, Zarząd Banku oraz Komitet Ryzyka Operacyjnego.

W Banku sporządza się kwartalnie syntetyczną informację o profilu, poziomie i zarządzaniu ryzykiem operacyjnym w Banku i Grupie Kapitałowej BOŚ S.A.

Informacja przedstawia:

- profil ryzyka operacyjnego,
- wykorzystanie limitów wewnętrznych na ryzyko operacyjne,
- kluczowe wskaźniki pomiaru ryzyka operacyjnego,
- wyniki przeprowadzonych przeglądów ryzyka operacyjnego,
- potencjalne zagrożenia wynikające z zaistniałych na rynku krajowym istotnych zdarzeń ryzyka operacyjnego,

- istotne wydarzenia i zagrożenia w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A.,
- wnioski i zalecenia.

Bank opracowuje miesięczne raporty na temat zaistniałych zdarzeń ryzyka operacyjnego kierowane do członków Komitetu Ryzyka Operacyjnego, zawierające informacje na temat zaistniałych zdarzeń ryzyka operacyjnego oraz podejmowanych w Banku działań zarządczych.

Tabela nr 1. Straty brutto z tytułu zdarzeń ryzyka operacyjnego poniesione w 2013 roku.

w tys. PLN

Rodzaj zdarzenia	Kategoria zdarzenia	Kwota straty brutto
Oszustwa wewnętrzne	Kradzież i oszustwo	352
Oszustwa zewnętrzne	Kradzież i oszustwo	8 538 *
Wykonanie transakcji, dostawa i zarządzanie procesami operacyjnymi	Sprzedawcy i dostawcy	18
	Wprowadzanie do systemu, wykonywanie, rozliczanie i obsługa transakcji	8
Zakłócenia działalności gospodarczej i awarie systemów	Systemy	3
Zasady dotyczące zatrudniania oraz bezpieczeństwo w miejscu pracy	Stosunki pracownicze	151
Razem		9 062

* w tym jedno zdarzenie na kwotę 8 500 tys. zł powiązane z ryzykiem kredytowym.

Źródło: Bank

W 2013 roku Bank poniósł straty brutto z tytułu zaistniałych zdarzeń ryzyka operacyjnego w wysokości 9 062 tys. zł. Z kwoty tej 8 500 tys. zł dotyczyło utworzonej rezerwy wynikającej z jednego zdarzenia powiązanego z ryzykiem kredytowym, w którym postępowanie klienta może wskazywać na celowe działanie na szkodę Banku - istnieje podejrzenie przedstawiania Bankowi nieprawdziwych i nierzetelnych dokumentów w celu wyłudzenia kredytu. W zakresie powyższego zdarzenia wszczęto wewnętrzne postępowanie wyjaśniające oraz złożono zawiadomienie do Prokuratury.

W przypadku pozostałych zaistniałych zdarzeń ryzyka operacyjnego podejmowano adekwatne do zaistniałego ryzyka działania służące wyjaśnieniu przyczyn i minimalizacji strat w przyszłości.

2.3.4. Działania zarządcze oraz zasady ograniczania ryzyka operacyjnego

Bank przy realizacji wszystkich działań dąży do optymalizacji ryzyka operacyjnego. Priorytetem działań zarządczych w obszarze ryzyka operacyjnego jest monitorowanie tych procesów, w których ekspozycja na ryzyko operacyjne wynikająca z wyznaczonego profilu na ryzyko operacyjne jest największa.

W celu ograniczenia ekspozycji na ryzyko operacyjne Bank stosuje metody i narzędzia m.in.:

- organizacja pracy zapewniająca ograniczenie powstania ryzyka operacyjnego poprzez, między innymi, rozdzielenie funkcji wykonawczych od kontrolnych,
- kontrola wewnętrzna,
- strategiczne limity wewnętrzne na ryzyko operacyjne tj. limit tolerancji i apetytu,

- polityka kadrowa,
- okresowe przeglądy ryzyka operacyjnego oparte o proces samooceny,
- mapy ryzyka budowane w celu identyfikacji źródeł występowania potencjalnych zagrożeń oraz dokonania oceny poziomu ryzyka z tego tytułu,
- klauzule w zawieranych umowach z podmiotami zewnętrznymi, ograniczające ryzyko operacyjne,
- limity w zakresie podejmowania decyzji lub dokonywania operacji w Banku,
- ubezpieczenie mienia bankowego w wyspecjalizowanych firmach,
- dokumentowanie stosowanych w Banku rozwiązań metodycznych, procesowych, organizacyjnych i informatycznych,
- automatyzacja czynności w wyniku zastosowania rozwiązań informatycznych, oraz zwiększenie jakości działań poprzez wykorzystywanie specjalistycznego oprogramowania,
- wartości progowe wskaźników kluczowego ryzyka (KRI),
- zarządzanie prawami dostępu do pomieszczeń i systemów, w celu ograniczenia możliwości dokonywania działań przez nieuprawnione osoby,
- plany ciągłości działania i plany awaryjne opracowywane dla procesów krytycznych biznesowych Banku,
- analiza adekwatności obliczonych wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka operacyjnego, do rzeczywiście ponoszonego ryzyka operacyjnego przez Bank,
- testy warunków skrajnych dla wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka operacyjnego,
- szkolenia wewnętrzne dla pracowników Banku mające na celu uświadomienie i zrozumienie roli, wpływu oraz sposobów postępowania w zakresie ryzyka operacyjnego.

Działania zarządcze ryzyka operacyjnego w poszczególnych podmiotach zależnych uwzględniają specyfikę i skalę działalności oraz istotność tych podmiotów pod kątem generowania ryzyka operacyjnego. Istotny wpływ na profil ryzyka operacyjnego Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. ma jeden podmiot zależny – Dom Maklerski BOŚ S.A. Pozostałe spółki Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. ze względu na ich profil oraz skalę działania nie generują istotnego ryzyka operacyjnego w Grupie.

INFORMACJE DOTYCZĄCE STOSOWANIA NORM OSTROŻNOŚCIOWYCH

3.1. Opis jednostek powiązanych

Grupę Kapitałową Banku Ochrony Środowiska S.A. na dzień 31 grudnia 2013 roku tworzyły Bank Ochrony Środowiska S.A., pełniący rolę dominującą nad jednostkami bezpośrednio zależnymi: Domem Maklerskim BOŚ S.A., BOŚ Eko Profit S.A., BOS Finance AB, BOŚ Invest Management sp. z o.o., BOŚ Nieruchomości sp. z o.o., BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. spółka komandytowo-akcyjna oraz jednostka zależna w sposób pośredni (podmiot zależny od BOS Eko Profit S.A.) MS Wind sp. z o.o.

Dom Maklerski BOŚ S.A. prowadził działalność na rynku kapitałowym, w szczególności świadczył usługi maklerskie.

BOŚ Eko Profit S.A. prowadził działalność finansową i doradczą, uzupełniającą ofertę usługową Banku.

BOS Finance AB realizował usługi finansowe, w tym związane z emisją euroobligacji wyemitowanych w 2011 roku.

BOŚ Invest Management sp. z o.o. prowadził działalność finansową, w tym finansowanie podmiotów Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. oraz realizował potrzeby Grupy Kapitałowej Banku w zakresie najmu powierzchni biurowej i usługowej.

BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. prowadził działalność w zakresie obrotu i zarządzania nieruchomościami działając jako Komplementariusz BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. spółka komandytowo-akcyjna.

BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. spółka komandytowo-akcyjna prowadziła działalność w zakresie obrotu i zarządzania nieruchomościami.

MS Wind sp. z o.o. realizowała projekt farmy wiatrowej.

Ponadto w myśl ustawy o rachunkowości z dnia 29 września 1994 roku, przez jednostkę powiązaną z jednostką rozumie się także jednostkę stowarzyszoną.

Jednostką stowarzyszoną z Bankiem było Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji WODKAN S.A. w Ostrowie Wielkopolskim.

Podstawowym obszarem działalności WODKAN S.A. było świadczenie usług, między innymi, w zakresie produkcji i dostawy wody pitnej, odbioru i oczyszczania ścieków, działalność inwestycyjna - budowa urządzeń wodnokanalizacyjnych.

3.1.1. Jednostki, które były objęte konsolidacją pełną

Dom Maklerski Banku Ochrony Środowiska S.A.

Bank posiada bezpośrednio akcje reprezentujące 100% kapitału zakładowego DM BOŚ S.A., co uprawnia do wykonywania 100% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu tej Spółki.

Podstawowe informacje:

Firma i forma prawna: Dom Maklerski Banku Ochrony Środowiska S.A.
Siedziba i adres: Warszawa, ul. Marszałkowska 78/80, 00-517
Warszawa
Kapitał zakładowy: 25.194.000 PLN
Podstawowy przedmiot działalności: działalność maklerska

BOŚ Eko Profit S.A.

Bank posiada bezpośrednio akcje reprezentujące 100% kapitału zakładowego BOŚ Eko Profit S.A., co uprawnia do wykonywania 100% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu tej spółki.

Podstawowe informacje:

Firma i forma prawna: BOŚ Eko Profit S.A.
Siedziba i adres: Warszawa, ul. Żelazna 32, 00-832 Warszawa
Kapitał zakładowy: 8.500.000 PLN
Podstawowy przedmiot działalności: pośrednictwo finansowe, działalność usługowa

BOS Finance AB

Bank posiada bezpośrednio akcje reprezentujące 100% kapitału zakładowego BOS Finance AB, co uprawnia do wykonywania 100% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu tej spółki.

Podstawowe informacje:

Firma i forma prawna: BOS Finance AB
Siedziba i adres: Sztokholm, Sergels Torg 12, 12 tr, Box 16285,
103 25 Sztokholm, Szwecja
Kapitał zakładowy: 99.499,97 EUR
Podstawowy przedmiot działalności: usługi finansowe, w szczególności emisja obligacji, w tym na rynkach międzynarodowych, zaciąganie i udzielanie pożyczek inwestorom instytucjonalnym i prywatnym, z wyłączeniem działalności bankowej wymagającej licencji bankowej

BOŚ Invest Management sp. z o.o.

Bank posiada bezpośrednio udziały reprezentujące 99,52% kapitału zakładowego w spółce, co uprawnia do wykonywania 99,52% ogólnej liczby głosów na Zgromadzeniu Wspólników tej spółki, pozostałe udziały w kapitale zakładowym w wysokości 0,48% należą do spółki bezpośrednio zależnej od Banku – BOŚ Eko Profit S.A.

Podstawowe informacje:

Firma i forma prawna:	BOŚ Invest Management sp. z o.o.
Siedziba i adres:	Warszawa, ul. Żelazna 32, 00-832 Warszawa
Kapitał zakładowy:	261 000 PLN
Podstawowy przedmiot działalności:	działalność finansowa, w tym finansowanie podmiotów Grupy Kapitałowej BOŚ S.A., najem powierzchni biurowej i usługowej.

BOŚ Nieruchomości sp. z o.o.

Bank posiada bezpośrednio udziały reprezentujące 100% kapitału zakładowego BOŚ Nieruchomości sp. z o.o., co uprawnia do wykonywania 100% ogólnej liczby głosów na Zgromadzeniu Wspólników tej spółki.

Podstawowe informacje:

Firma i forma prawna:	BOŚ Nieruchomości sp. z o.o.
Siedziba i adres:	Warszawa, Aleja Jana Pawła II 12, 00-950 Warszawa
Kapitał zakładowy:	5.000 PLN
Podstawowy przedmiot działalności:	działalność w zakresie obrotu i zarządzania nieruchomościami

BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. spółka komandytowo-akcyjna

Bank posiada bezpośrednio akcje reprezentujące 99,998% kapitału zakładowego w spółce, co uprawnia do wykonywania 99,998% ogólnej liczby głosów na Walnym Zgromadzeniu tej spółki, pozostały udział w kapitale zakładowym w wysokości 0,002% należy do spółki bezpośrednio zależnej od Banku - BOŚ Nieruchomości sp. z o.o., która jest również komplementariuszem Spółki BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. S.K.A.

Podstawowe informacje:

Firma i forma prawna:	BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. S.K.A.
Siedziba i adres:	Warszawa, Aleja Jana Pawła II 12, 00-950 Warszawa
Kapitał zakładowy:	402.775 PLN
Podstawowy przedmiot działalności:	działalność w zakresie obrotu i zarządzania nieruchomościami

MS Wind sp. z o.o.

Bank posiada za pośrednictwem BOŚ Eko Profit S.A. udziały reprezentujące 100% kapitału zakładowego MS Wind sp. z o.o., co uprawnia do wykonywania 100% ogólnej liczby głosów na Zgromadzeniu Wspólników tej Spółki.

Podstawowe informacje:

Firma i forma prawna: MS Wind sp. z o.o.
Siedziba i adres: Poznań, ul. Juwenalisa 24, 60-461 Poznań
Kapitał zakładowy: 10.000 PLN
Podstawowy przedmiot działalności: Realizacja projektu farmy wiatrowej

Tabela 2: Jednostki objęte konsolidacją pełną

Lp.	Spółki podporządkowane	Siedziba	Rodzaj działalności	Udział w kapitale Spółki na dzień 31-12-2013 (%)	Udział w głosach na dzień 31-12-2013 (%)	Metoda konsolidacji	KRS
Podmioty zależne bezpośrednio							
1.	Dom Maklerski BOŚ S.A.	Warszawa	Usługi maklerskie	100%	100%	Metoda pełna	Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy XII Wydz. Gosp. KRS 0000048901
2.	BOŚ Eko Profit S.A.	Warszawa	Pośrednictwo finansowe, działalność w zakresie doradztwa	100%	100%	Metoda pełna	Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy XII Wydz. Gosp. KRS 0000336182
3.	BOS Finance AB	Sztokholm	Usługi finansowe	100%	100%	Metoda pełna	Swedish Companies Registration Office. Registered office Stockholm 556848-9164
4.	BOŚ Invest Management sp. z o.o.	Warszawa	Usługi finansowe	99,52%	99,52%	Metoda pełna	Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy XII Wydz. Gosp. KRS 00000487204
5.	BOŚ Nieruchomości sp. z o.o.	Warszawa	Działalność w zakresie obrotu zarządzania nieruchomościami	100%	100%	Metoda pełna	Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy XII Wydz. Gosp. KRS 0000457573
6.	BOŚ Nieruchomości sp. z o.o. S.K.A.	Warszawa	Działalność w zakresie obrotu i zarządzania nieruchomościami	99,998%	99,998%	Metoda pełna	Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy XII Wydz. Gosp. KRS 0000467055

Jednostki pośrednio zależne (podmiot zależny od BOŚ Eko Profit S.A.)

1.	MS Wind sp. z o.o.	Poznań	Realizacja projektu farmy wiatrowej	100%	100%	Metoda pełna	Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy XII Wyzd. Gosp. KRS 0000397831
----	--------------------	--------	-------------------------------------	------	------	--------------	--

Źródło:

Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2013 roku oraz inne źródła Banku

3.1.2. Jednostki, które były objęte konsolidacją proporcjonalną

Nie występowały jednostki objęte konsolidacją proporcjonalną.

3.1.3. Jednostki i udziały, które pomniejszały fundusze własne

Fundusze własne Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. nie były pomniejszane o wartość udziałów w jednostkach zależnych.

3.1.4. Jednostki, które nie były ani konsolidowane, ani nie pomniejszały funduszy własnych

WODKAN Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku Bank posiadał akcje spółki WODKAN Przedsiębiorstwo Wodociągów i Kanalizacji S.A. stanowiące 29,48% udziału w kapitale zakładowym Spółki. Spółka na dzień 31 grudnia 2013 roku klasyfikowana była jako jednostka stowarzyszona. W sprawozdaniu finansowym Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. akcje Spółki wykazane są według kosztu historycznego.

3.2. Informacje o istotnych, istniejących lub przewidywanych, przeszkodach natury prawnej lub praktycznej, w szybkim przekazaniu funduszy własnych albo spłacie zobowiązań między podmiotem dominującym a jego podmiotami zależnymi

W 2013 roku nie zaistniały przeszkody natury prawnej i praktycznej w szybkim przekazaniu funduszy własnych albo w spłacie zobowiązań pomiędzy BOŚ S.A. a jego podmiotami zależnymi.

3.3. Łączna kwota niedoborów kapitału we wszystkich podmiotach zależnych nie objętych konsolidacją oraz imienna lista tych podmiotów, przy czym niedobór kapitału jest rozumiany jako różnica między faktycznymi funduszami własnymi i minimalnym wymogiem kapitałowym

Bank nie posiadał udziałów w podmiotach zależnych, które nie byłyby objęte konsolidacją.

INFORMACJE DOTYCZĄCE FUNDUSZY WŁASNYCH

4.1. Podstawowe informacje dotyczące głównych właściwości i warunków odnoszących się do wszystkich pozycji i składników funduszy własnych

Fundusze własne obejmują fundusze podstawowe oraz fundusze uzupełniające w kwocie nieprzewyższającej funduszy podstawowych.

I. Fundusze podstawowe Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. obejmują:

1. Fundusze zasadnicze, które stanowią:

- 1) wpłacony i zarejestrowany kapitał zakładowy,
- 2) kapitał zapasowy,
- 3) kapitał rezerwowy.

Kapitał zakładowy dotyczy jedynie kapitału jednostki dominującej. Wykazywany jest według wartości nominalnej, zgodnie ze statutem oraz wpisem do Krajowego Rejestru Sądowego.

Szczegółowe informacje na temat kapitału zakładowego przedstawiono w nocie 36 do „Rocznego Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2013 roku”.

Kapitał zapasowy składa się z:

- 1) nadwyżki osiągniętej przy emisji akcji powyżej ich wartości nominalnej pozostałej po pokryciu kosztów emisji,
- 2) podziału zysku po opodatkowaniu,
- 3) różnic z wyceny zbytych i zlikwidowanych środków trwałych.

Część kapitału zapasowego w wysokości jednej trzeciej kapitału zakładowego może być przeznaczona jedynie na pokrycie straty wykazanej w sprawozdaniu finansowym.

Kapitał rezerwowy tworzy się z odpisów z rocznego zysku netto niezależnie od kapitału zapasowego z przeznaczeniem na pokrycie szczególnych strat i wydatków.

2. Pozycje dodatkowe funduszy podstawowych

Na dzień 31 grudnia 2013 roku w kalkulacji funduszy własnych w pozycjach dodatkowych funduszy podstawowych uwzględniono fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej oraz niepodzielony zysk z lat ubiegłych.

3. Pozycje pomniejszające fundusze podstawowe

Do pozycji pomniejszających fundusze podstawowe Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. zalicza się:

- 1) akcje własne,
- 2) wartości niematerialne,
- 3) stratę z lat ubiegłych,
- 4) niezrealizowaną stratę na dłużnych instrumentach zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży.

II. Fundusze uzupełniające Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. obejmują:

1. Kapitał z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych.
2. Dodatkowe pozycje funduszy uzupełniających za zgodą KNF, tj. zobowiązania podporządkowane:
 - 1) w dniu 3 marca 2010 roku KNF wyraziła zgodę na zaliczenie do funduszy uzupełniających Banku kwoty stanowiącej zobowiązanie podporządkowane z tytułu emisji w dniu 3 listopada 2009 roku obligacji zwykłych na okaziciela serii A,
 - 2) w dniu 6 października 2011 roku KNF wyraziła zgodę na zaliczenie do funduszy uzupełniających Banku kwoty stanowiącej zobowiązanie podporządkowane z tytułu emisji w dniu 18 maja 2011 roku obligacji zwykłych na okaziciela serii D,
 - 3) w dniu 16 maja 2012 roku KNF wyraziła zgodę na zaliczenie do funduszy uzupełniających Banku kwoty stanowiącej zobowiązanie podporządkowane z tytułu emisji w dniu 28 lutego 2012 roku obligacji zwykłych na okaziciela serii G.
3. Inne pozycje określone przez KNF, tj. 80% wartości niezrealizowanych zysków na instrumentach dłużnych i kapitałowych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży przed opodatkowaniem podatkiem dochodowym.

4.2. Suma funduszy własnych oraz wartość poszczególnych składników i pomniejszeń funduszy podstawowych i uzupełniających określonych w art. 127 ustawy Prawo bankowe i uchwale KNF nr 325/2011

Przedstawione poniżej fundusze własne zostały wyliczone zgodnie z art. 127 Prawa bankowego oraz uchwałą KNF nr 325/2011.

Tabela 3: Składniki funduszy własnych Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.

Składniki funduszy własnych Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.	Wartość skonsolidowana na 31-12-2013
w tys. PLN	
I. Fundusze podstawowe	1 207 357
1. Fundusze zasadnicze	1 354 603
Kapitał zakładowy	228 732
Kapitał zapasowy, w tym:	1 068 813
- ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	532 890
- z zysku po opodatkowaniu	534 710
- odpisy aktualizujące wartość rzeczowych aktywów trwałych zbywanych lub likwidowanych	1 213
Kapitał rezerwowy	57 058
2. Pozycje dodatkowe funduszy podstawowych	48 302
Fundusz ogólnego ryzyka na niezidentyfikowane ryzyko działalności bankowej	48 302
3. Pozycje pomniejszające fundusze podstawowe	-195 548
Wartości niematerialne	-171 251
Inne pomniejszenia funduszy podstawowych, w tym:	-24 297
- akcje własne	-1 158
- niezrealizowane straty na instrumentach dłużnych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży	-11 840

- strata z lat ubiegłych	-11 299
II. Fundusze uzupełniające	335 371
1. Kapitał z aktualizacji wyceny rzeczowych aktywów trwałych	3 112
2. Dodatkowe pozycje funduszy uzupełniających	320 000
- Zobowiązania podporządkowane	320 000
3. Inne pozycje, w tym:	12 259
- niezrealizowane zyski na instrumentach dłużnych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży	10 284
- niezrealizowane zyski na instrumentach kapitałowych zaklasyfikowanych jako dostępne do sprzedaży	1 975
Suma funduszy własnych Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.	1 542 728
Kapitał krótkoterminowy	61 413
Suma funduszy własnych i kapitału krótkoterminowego Grupy Kapitałowej BOŚ S.A.	1 604 141

Źródło: Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2013 roku

Kapitał krótkoterminowy wyznaczony został jako zysk rynkowy obliczony narastająco do dnia sprawozdawczego, pomniejszony o znane obciążenia, w tym dywidendy, w zakresie w jakim nie został zaliczony do funduszy własnych lub podzielony w inny sposób, w kwocie nieprzewyższającej sumy wymogów kapitałowych z tytułu ryzyka rynkowego, ryzyka kredytowego kontrahenta, ryzyka rozliczenia i dostawy oraz przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań w portfelu handlowym.

4.3. Pozycje wymienione w § 3 ust. 1 pkt 4 i 5 uchwały KNF nr 325/2011

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. nie stosowała metody wewnętrznych ratingów, nie posiadała również ekspozycji sekurytyzacyjnych.

INFORMACJE DOTYCZĄCE PRZESTRZEGANIA WYMOGÓW KAPITAŁOWYCH

5.1. Opis metody stosowanej przez Bank do oceny adekwatności kapitału wewnętrznego stanowiącego wsparcie bieżącej i przyszłej działalności Banku

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. wdrożyła proces monitorowania i oceny adekwatności kapitału wewnętrznego – proces ICAAP (Proces Oceny Adekwatności Kapitału Wewnętrznego - ang. Internal Capital Adequacy Assessment Process), który został zatwierdzony przez Zarząd Banku i Radę Nadzorczą Banku.

W ramach procesu dokonywana jest ocena istotności występujących w działalności Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. ryzyk oraz szacowany jest kapitał wewnętrzny na pokrycie tych ryzyk. Kapitał wewnętrzny definiowany jest jako szacowana przez Grupę Kapitałową BOŚ S.A. kwota kapitału niezbędna do pokrycia wszystkich zidentyfikowanych, istotnych rodzajów ryzyka, występujących w działalności Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. uwzględniająca zmiany otoczenia gospodarczego oraz przewidywany poziom ryzyka. Kapitał wewnętrzny powinien pokrywać przewidywany przez Grupę Kapitałową BOŚ S.A. poziom strat nieoczekiwanych, na które Grupa może być narażona w przyszłości.

Dla ryzyk:

- ryzyka operacyjnego,
- ryzyka rynkowego,

objętych I Filarem NUK kapitał wewnętrzny Banku był równy regulacyjnym wymogom kapitałowym.

Dla ryzyka kredytowego, również objętego I Filarem NUK, kapitał szacowany jest w oparciu o rozwiązania wewnętrzne.

Dla następujących ryzyk wynikających z II Filara NUK:

- ryzyka koncentracji zabezpieczeń,
- ryzyka koncentracji branżowej,
- ryzyka koncentracji największych zaangażowań,
- ryzyka płynności,
- ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej,
- ryzyk biznesowego i strategicznego,
- ryzyka cyklu gospodarczego,
- ryzyka modeli,
- ryzyka kraju,
- ryzyka rezydualnego,
- ryzyka prawnego – regulacyjnego,
- ryzyka braku zgodności,
- ryzyka reputacji,
- ryzyka ekologicznego,
- ryzyka kapitałowego,
- ryzyka DM BOŚ S.A.

kapitał wewnętrzny ustalany był na podstawie obowiązujących w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. metody, określonych w regulacjach wewnętrznych Grupy. Regulacje te stanowiły podstawę do monitorowania, oceny poziomu istotności oraz wyznaczania kapitału wewnętrznego dla poszczególnych ryzyk występujących w działalności Banku i Domu Maklerskiego BOŚ S.A.

Ryzyka uwzględniane w procesie szacowania kapitału wewnętrznego zdefiniowane były w politykach i regulacjach wewnętrznych jak poniżej:

- **ryzyko kredytowe** – ryzyko związane z zagrożeniem nie wywiązania się kredytobiorcy z postanowień umowy kredytowej, w szczególności chodzi o niedotrzymanie terminu spłaty kapitału, odsetek oraz pozostałych kosztów kredytowania,
- **ryzyko operacyjne** – ryzyko związane z wystąpieniem straty wynikającej z niedostosowania lub zawodności procesów wewnętrznych, ludzi i systemów lub zdarzeń zewnętrznych, obejmujące również ryzyko prawne; w zakres ryzyka operacyjnego nie włącza się ryzyka reputacji i strategicznego,
- **ryzyko niekorzystnej zmiany wartości bieżącej instrumentów finansowych w księdze handlowej**, a tym samym - wyniku finansowego Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. na skutek zmian czynników rynkowych²,
- **ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej** – ryzyko związane z wystąpieniem niekorzystnego wpływu zmian stóp procentowych na wynik finansowy oraz kapitały Banku dla pozycji ujmowanych w księdze bankowej,
- **ryzyko koncentracji** – ryzyko związane z pogorszeniem się zdolności kredytowej zagrażającej wykonaniu zobowiązania w wyniku uzależnienia się (braku dywersyfikacji) lub nadmiernej ekspozycji wobec jednego podmiotu lub podmiotów powiązanych, segmentów itp., wynikające z zaangażowań Banku:
 - wobec kredytobiorców z tego samego sektora gospodarczego,
 - zabezpieczonych tym samym rodzajem zabezpieczenia,
 - wobec największych zaangażowań,
- **ryzyko płynności** – ryzyko związane z brakiem zdolności Banku do finansowania aktywów i terminowego wywiązywania się ze zobowiązań płatniczych oraz utrzymania wypłacalności w toku normalnej działalności Banku oraz w sytuacji obniżenia poziomu depozytów, jak również w innych niespodziewanych warunkach,
- **ryzyko cyklu gospodarczego** – ryzyko związane z negatywnym wpływem cyklu gospodarczego na działalność Banku,
- **ryzyko kraju** – niebezpieczeństwo, że kontrahent z danego kraju może nie być w stanie wypełnić swych zobowiązań wskutek m.in. restrykcji nałożonych przez władze centralne kraju kontrahenta na rozliczenia międzynarodowe, niepokoju wewnętrznego oraz z innych przyczyn związanych z sytuacją makroekonomiczną, bądź polityczno-społeczną kraju kontrahenta, obejmujące m.in. ryzyko konwersji waluty, które polega na tym, że władze danego kraju ograniczają administracyjnie możliwość zamiany jednej waluty na drugą oraz ryzyko transferu, które występuje, gdy na mocy decyzji władz kraju, z którymi Bank prowadzi transakcje, zostanie ograniczony lub całkowicie zakazany transfer należności, wskutek czego kontrahent nie będzie w stanie wypełnić swoich zobowiązań,
- **ryzyko rezydualne** – ryzyko związane z wystąpieniem straty w przypadku niewykonania zobowiązania, wynikającej z mniejszej kwoty odzysku od oczekiwanej przy uwzględnieniu ustanowionych zabezpieczeń,
- **ryzyko prawno - regulacyjne** – ryzyko związane z poniesieniem strat materialnych i niematerialnych, powstające m.in.: na skutek błędnego lub zbyt późnego opracowania lub uchwalenia regulacji prawnych, niestabilności uregulowań prawnych, zmian w orzecznictwie, błędnego ukształtowania stosunków prawnych, oraz niekorzystnych rozstrzygnięć sądów lub organów administracji publicznej rozstrzygających sprawy sporne powstające na tle stosunków prawnych danej organizacji z innymi podmiotami.

² Przyjęto definicję obowiązującą w Banku.

Ryzyko to obejmuje także nieefektywność prowadzonego biznesu wskutek ponoszonych kosztów związanych z niestabilnością uregulowań prawnych lub zmian w orzecznictwie,

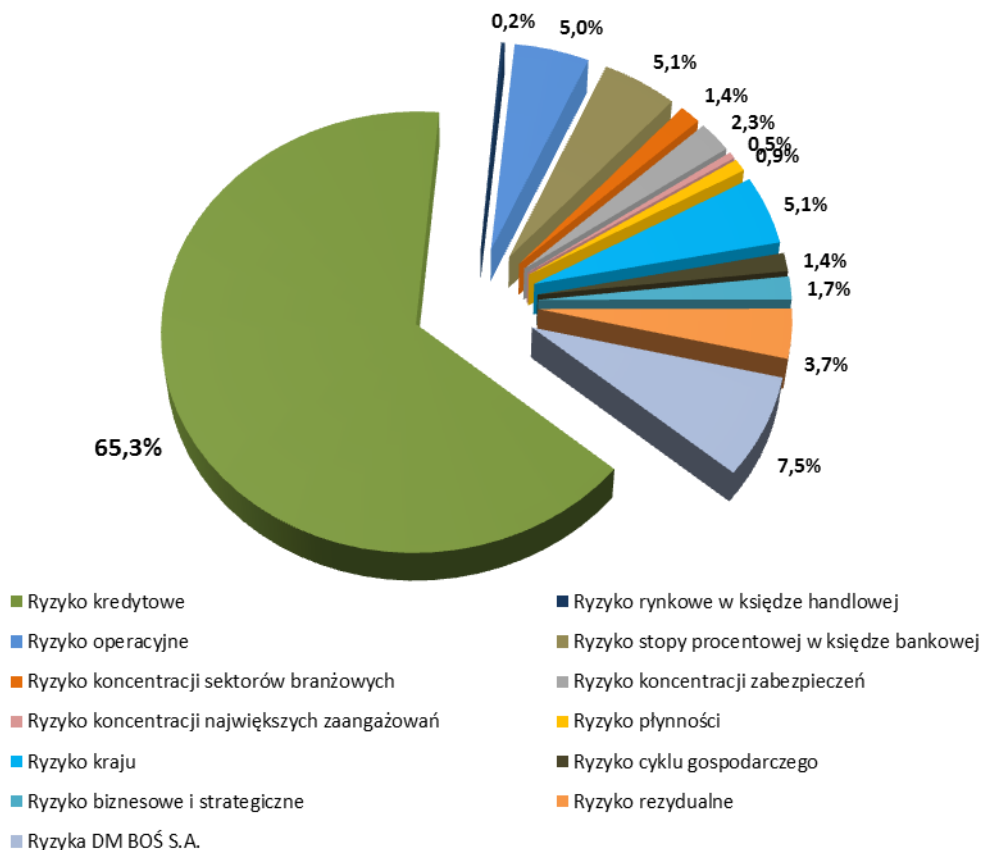
- **ryzyko biznesowe i strategiczne** – ryzyko związane ze zmiennością dochodów, wpisane we wszystkie linie biznesowe z powodu niepewności co do realizacji przychodów i kosztów zawartych w strategii Banku, w tym kosztów związanych z pozyskaniem dodatkowych kapitałów, głównie z powodu zmian w otoczeniu ekonomicznym i poziomie konkurencyjności,
- **ryzyko reputacji** – ryzyko związane z pogorszeniem się sytuacji Banku wskutek niekorzystnych zmian w postrzeganiu Banku spowodowanych czynnikami zewnętrznymi,
- **ryzyko braku zgodności (compliance)** – ryzyko związane z wystąpieniem sankcji prawnych, strat finansowych lub utraty reputacji, na jakie narażony jest Bank w wyniku niezastosowania się do obowiązujących przepisów prawa i regulacji wewnętrznych i przyjętych przez Bank standardów postępowania,
- **ryzyko kapitałowe** - ryzyko związane z niedostosowaniem funduszy własnych do skali prowadzonej przez Bank działalności, poziomu i profilu ponoszonego ryzyka,
- **ryzyko modelu** – ryzyko związane z wdrożeniem nieprawidłowo zbudowanych (zdefiniowanych) modeli lub parametrów, niewłaściwego zastosowania modeli lub braku niezbędnej ich aktualizacji. Jest to również ryzyko nienależytej kontroli i monitoringu w trakcie funkcjonowania modelu.

Przyjmując kryteria istotności jako ryzyka istotne na dzień 31 grudnia 2013 roku uznano:

- ryzyko kredytowe,
- ryzyko rynkowe,
- ryzyko operacyjne,
- ryzyko koncentracji zabezpieczeń,
- ryzyko koncentracji branżowej,
- ryzyko koncentracji największych zaangażowań,
- ryzyko kraju,
- ryzyko cyklu gospodarczego,
- ryzyko biznesowe i strategiczne,
- ryzyko rezydualne,
- ryzyko płynności,
- ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej,
- ryzyka DM BOŚ S.A. (kredytowe, rynkowe, operacyjne, cyklu gospodarczego, modelu).

Kapitał wewnętrzny dla Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. wg stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku wyniósł 1 079 513 tys. PLN, a jego struktura przedstawiała się następująco:

**Struktura kapitału wewnętrznego na pokrycie ryzyk w działalności
Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. wg stanu na 31.12.2013r.**

W Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. dokonywany jest cyklicznie przegląd procesu ICAAP. W wyniku przeprowadzonego w 2013 roku przeglądu w szczególności:

- wprowadzono zmianę metody oceny istotności ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej oraz szacowania kapitału wewnętrznego na to ryzyko,
- wprowadzono metodę szacowania kapitału wewnętrznego na ryzyko płynności,
- wskazano rolę i obszary wykorzystania kapitału wewnętrznego w Banku,
- wskazano główne obszary zmian w procesie ICAAP stanowiące kolejne etapy rozwoju procesu ICAAP.

W IV kwartale 2013r. rozpoczęto walidację modeli do kapitału wewnętrznego II Filara, która objęła m.in.: badanie zgodności metod szacowania kapitału wewnętrznego z przepisami zewnętrznymi i wewnętrznymi i przyjętą praktyką rynkową. Celem walidacji była analiza, czy oszacowany w modelu kapitał wewnętrzny faktycznie odzwierciedla poziom niezbędnego kapitału na pokrycie strat wynikających z materializacji ryzyka.

5.2. Kwoty stanowiące 8% ekspozycji ważonej ryzykiem oddzielnie dla każdej z klas ekspozycji określonych w § 20 ust. 1 załącznika nr 4 do uchwały KNF nr 76/2010. (w przypadku stosowania metody standardowej do obliczania kwot ekspozycji ważonych ryzykiem zgodnie z załącznikiem nr 4 do uchwały KNF nr 76/2010)

W celu wyliczenia wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka kredytowego w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. stosowana była metoda standardowa, określona w załączniku nr 4 do uchwały KNF nr 76/2010.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego (8% ekspozycji ważonej ryzykiem) Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. w podziale na klasy aktywów kształtował się następująco:

Tabela 4: Wymogi z tytułu ryzyka kredytowego w podziale na klasy aktywów

w tys. PLN

Klasa aktywów	8% ekspozycji ważonej ryzykiem
Rządy i banki centralne	3 416
Samorządy terytorialne i władze lokalne	52 938
Organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	3 052
Banki wielostronnego rozwoju	-
Organizacje międzynarodowe	-
Instytucje – banki	37 329
Przedsiębiorstwa	247 671
Detaliczne	76 918
Zabezpieczone na nieruchomościach	417 482
Przeterminowane	20 525
Ekspozycje należące do nadzorczych kategorii wysokiego ryzyka	20
Obligacje zabezpieczone	-
Ekspozycje krótkoterminowe wobec banków i przedsiębiorstw	-
Ekspozycje z tytułu uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	-
Pozostałe	13 011
Razem	872 362

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdanie COREP wg stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku

5.3. Kwota minimalnych wymogów kapitałowych, o których mowa w § 6 uchwały KNF nr 76/2010, łącznie oraz oddzielnie dla każdego rodzaju ryzyka

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. w 2013 roku kalkulowała współczynnik wypłacalności na bazie całkowitego wymogu kapitałowego będącego sumą wymogów kapitałowych z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka, o których mowa w uchwale KNF nr 76/2010:

- ryzyka z grupy ryzyka kredytowego, w tym:
 - ryzyka kredytowego,
 - ryzyka kredytowego kontrahenta,
 - ryzyka rozmycia i dostawy instrumentów do rozliczenia w późniejszym terminie³,
- ryzyka z grupy ryzyka rynkowego, w tym:
 - ryzyka walutowego,
 - ryzyka cen towarów,

³ Według stanu na 31.12.2013r. ryzyko nie występowało.

- ryzyka cen kapitałowych papierów wartościowych,
- ryzyka szczególnego cen instrumentów dłużnych,
- ryzyka ogólnego stóp procentowych,
- ryzyka operacyjnego.

Wymogi dla poszczególnych ryzyk zostały wyliczone zgodnie z następującymi załącznikami do uchwały KNF nr 76/2010:

- wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego wyznaczano tzw. metodą standardową, określoną w załączniku nr 4 do uchwały KNF nr 76/2010,
- wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta obliczano zgodnie z zasadami określonymi w § 6 – 8 załącznika nr 11 do uchwały KNF nr 76/2010,
- wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka walutowego wyznaczano tzw. metodą podstawową, określoną w załączniku nr 6 do uchwały KNF nr 76/2010,
- wymóg kapitałowy z tytułu cen towarów wyznaczono tzw. metodą uproszczoną, określoną w załączniku nr 7 do uchwały KNF nr 76/2010,
- wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka cen kapitałowych papierów wartościowych wyznaczano tzw. metodą uproszczoną, określoną w załączniku nr 8 do uchwały KNF nr 76/2010,
- wymóg z tytułu ryzyka szczególnego cen instrumentów dłużnych wyznaczano tzw. metodą podstawową, określoną w załączniku nr 9 do uchwały KNF nr 76/2010,
- wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka ogólnego stóp procentowych wyznaczano tzw. metodą zaktualizowanego średniego okresu zwrotu, określoną w załączniku nr 10 do uchwały KNF nr 76/2010,
- wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego wyznaczono metodą standardową, o której mowa w § 16-33 Załącznika nr 14 do Uchwały KNF nr 76/2010.

Całkowity wymóg kapitałowy Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. kształtował się następująco:

Tabela 5: Wymogi kapitałowe z tytułu poszczególnych rodzajów ryzyka

w tys. PLN

Wymóg kapitałowy z tytułu	Wartość wymogu
Ryzyka kredytowego oraz kontrahenta	872 362
Ryzyka rozliczenia – dostawy	-
Ryzyka operacyjnego	70 620
Ryzyka walutowego	14 433
Ryzyka cen towarów	2 116
Ryzyka kapitałowych papierów wartościowych	3 598
Ryzyka szczególnego cen instrumentów dłużnych	16
Ryzyka ogólnego stóp procentowych	2 602
Przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań	-
Przekroczenia progu koncentracji kapitałowej	-
Inne	-
Razem	965 747

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdanie COREP wg stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku

W 2013 roku w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. nie występowało ryzyko rozliczenia-dostawy w portfelu handlowym. Nie doszło także do przekroczenia limitu koncentracji zaangażowań i limitu dużych zaangażowań. Nie był przekroczony próg koncentracji kapitałowej.

5.4. Minimalny wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego określony zgodnie z załącznikiem nr 14 do uchwały KNF nr 76/2010

W celu wyliczenia wymogu kapitałowego z tytułu ryzyka operacyjnego w Grupie Kapitałowej BOŚ S.A. stosowana była metoda standardowa, określona w załączniku nr 14 do uchwały KNF nr 76/2010.

W metodzie standardowej działalność Banku dzielona jest na osiem linii biznesowych:

(1) bankowość inwestycyjna, (2) działalność dealerska, (3) detaliczna działalność brokerska, (4) bankowość detaliczna, (5) bankowość komercyjna, (6) płatności i rozliczenia, (7) usługi pośrednictwa (agencyjne), (8) zarządzanie aktywami. Całkowity wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego jest kalkulowany jako suma indywidualnych wymogów kapitałowych z poszczególnych linii biznesowych, uwzględniający współczynnik procentowy przyporządkowany do danej linii biznesowej (z przedziału 12%-18%).

Bank spełnia również dodatkowe warunki stosowania tej metody (kryteria jakościowe) określone w załączniku nr 14 do uchwały KNF nr 76/2010 dotyczące posiadania zorganizowanego systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym. Szczegółowe informacje dotyczące funkcjonującego w Banku systemu zarządzania ryzykiem operacyjnym określono w pkt 2.3.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku wymóg kapitałowy z tytułu ryzyka operacyjnego wyniósł: 70 620 tys. PLN.

INFORMACJE W ZAKRESIE RYZYKA KREDYTOWEGO

6.1. Łączna kwota ekspozycji według wyceny bilansowej (po korektach rachunkowych), bez uwzględnienia skutków ograniczania ryzyka kredytowego i średnia kwota ekspozycji w danym okresie w podziale na klasy

Średni stan należności bilansowych oraz zobowiązań pozabilansowych bez uwzględnienia skutków ograniczania ryzyka kredytowego (CRM) w 2013 roku, przedstawiał się następująco:

Tabela 6: Wartość ekspozycji na potrzeby kalkulacji współczynnika z uwzględnieniem korekt rachunkowych

Należności oraz zobowiązania pozabilansowe bez uwzględnienia skutków ograniczania ryzyka kredytowego	w tys. PLN	
	31-12-2013	Średnia wartość w 2013r. ⁴
Rządy i banki centralne	4 701 934	4 656 225
Samorządy terytorialne i władze lokalne	3 323 953	3 368 743
Organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	76 280	82 226
Banki wielostronnego rozwoju	-	-
Organizacje międzynarodowe	-	-
Instytucje – banki	1 921 250	1 802 613
Przedsiębiorstwa	4 488 939	3 642 250
Detaliczne	1 628 918	1 534 103
Zabezpieczone na nieruchomościach	6 262 830	6 243 760
Przeterminowane	247 247	264 503
Ekspozycje należące do nadzorczych kategorii wysokiego ryzyka	165	1 727
Obligacje zabezpieczone	-	-
Ekspozycje krótkoterminowe wobec banków i przedsiębiorstw	-	-
Ekspozycje z tytułu uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	-	-
Pozostałe	532 308	553 488
Razem	23 183 824	22 149 638

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdanie COREP wg stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku

Łączna wartość ekspozycji według wyceny bilansowej znajduje się w „Rocznym Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2013 roku”.

6.2. Struktura geograficzna ekspozycji w rozbiu na obszary ważne pod względem istotnych klas ekspozycji wraz z dodatkowymi informacjami, jeżeli są istotne

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. prowadziła swoją działalność wyłącznie na terenie Polski i biorąc pod uwagę położenie geograficzne placówek żadne znaczące różnice w ryzyku nie zostały zidentyfikowane. Z tego powodu Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. nie dokonała wydzielenia segmentów według podziału geograficznego.

⁴ Średnia arytmetyczna liczona na stanach kwartalnych w 2013 roku (wartość ekspozycji po uwzględnieniu korekt wartości i rezerw).

6.3. Struktura branżowa ekspozycji wraz z dodatkowymi informacjami, jeżeli są istotne

W portfelu kredytowym Banku w 2013 roku można stwierdzić wyraźną dominację branży „Administracja publiczna, obrona narodowa, obowiązkowe ubezpieczenia społeczne” – 20,6% portfela kredytowego, charakteryzującej się niskim ryzykiem kredytowym (niski poziom odpisów aktualizujących).

W wymienionej branży dominują klienci - podmioty będące w dobrej kondycji ekonomiczno-finansowej (głównie jednostki samorządu terytorialnego).

Kolejne branże o udziale w portfelu przekraczającym 1,5% to:

- "Działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości" – 7,4%,
- „Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych” – 6,6%,
- „Handel hurtowy z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi” – 4,6%,
- „Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków” – 3,9%,
- „Produkcja artykułów spożywczych” – 2,4%,
- „Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody” - 1,5%.

W świetle przyjętych założeń do oceny istotności ryzyka koncentracji branżowej oraz wyników obliczeń (krzywa Lorenza) uznaje się, że występuje wysoka koncentracja branżowa.

Udziały pozostałych branż nie przekroczyły 1,5%.

Struktura branżowa portfela kredytowego według stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku:

Tabela 7: Struktura koncentracji zaangażowania w segmenty rynku branżowego

w tys. PLN		
Branża	Obciążenie ryzykiem kredytowym	Udział % w sumie ogółem
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe zabezpieczenia społeczne	2 544 355	20,6%
Działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	909 153	7,4%
Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, parę wodną, gorącą wodę i powietrze do układów klimatyzacyjnych	816 913	6,6%
Handel hurtowy, z wyłączeniem handlu pojazdami samochodowymi	566 348	4,6%
Roboty budowlane związane ze wznoszeniem budynków	478 750	3,9%
Produkcja artykułów spożywczych	298 218	2,4%
Pobór, uzdatnianie i dostarczanie wody	187 133	1,5%
Opieka zdrowotna	164 054	1,3%
Produkcja metalowych wyrobów gotowych, z wyłączeniem maszyn i urządzeń	126 801	1,0%
Produkcja wyrobów z drewna oraz korka, z wyłączeniem mebli; produkcja wyrobów ze słomy i materiałów używanych do wyplatania	111 062	0,9%
Pozostałe branże, w tym:	6 161 311	49,8%
- osoby prywatne	4 726 640	38,3%
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom (brutto)	12 364 098	100,0%

Źródło: Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2013 roku

6.4. Struktura ekspozycji według okresów zapadalności

Wartość bilansowa netto kredytów i pożyczek udzielonych klientom na dzień 31 grudnia 2013 roku według terminów zapadalności przedstawia poniższe zestawienie:

Tabela 8: Kredyty i pożyczki netto udzielone klientom wg terminów zapadalności

w tys. PLN

Typ klienta/produktu	Kredyty i pożyczki udzielone klientom netto			
	Do 1 roku	Od 1 roku do 5 lat	Powyżej 5 lat	Ogółem
Osoby fizyczne	462 357	812 270	3 298 278	4 572 905
Podmioty niefinansowe	1 476 366	1 877 105	1 518 892	4 872 363
Podmioty finansowe	26 174	0	4	26 178
Budżet terenowy i budżet państwa	352 624	1 217 922	964 649	2 535 195
Kredyty ze środków obcych	19 248	27 051	1 601	47 900
Razem	2 336 769	3 934 348	5 783 424	12 054 541

Źródło: Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2013 roku oraz inne źródła Banku

6.5. Kwoty ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości i przeterminowanych w rozbiciu na typy kontrahentów

Utratę wartości rozpoznawano w przypadku kredytów i pożyczek, dla których wystąpiło przeterminowanie powyżej 90 dni lub zidentyfikowano indywidualne przesłanki utraty wartości.

Poniżej przedstawiono stany kredytów i pożyczek bez rozpoznanej utraty wartości i z rozpoznaną utratą wartości oraz odpisów aktualizacyjnych na dzień 31 grudnia 2013 roku i 31 grudnia 2012 roku

Tabela 9: Kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom oraz utworzone odpisy

w tys. PLN

Wyszczególnienie	31-12-2013	31-12-2012
Kredyty i pożyczki bez przesłanki utraty wartości, w tym:	11 536 800	10 541 043
Kredyty i pożyczki, które nie są zaległe	11 273 996	10 278 361
Kredyty i pożyczki, które są zaległe	262 804	262 682
Kredyty i pożyczki posiadające przesłanki utraty wartości, ale nie wykazujące utraty wartości ze względu na szacowane przepływy pieniężne	141 653	132 634
Kredyty i pożyczki posiadające przesłanki utraty wartości i wykazujące utratę wartości	685 645	754 062

Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom (brutto)	12 364 098	11 427 739
Odpisy aktualizujące kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom	-305 112	-297 309
Pozostałe należności	17	1 373
Razem kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom (netto), w tym:	12 059 003	11 131 803
- klienci	12 054 541	11 122 492
- banki	4 462	9 311
Udział kredytów i pożyczek z utratą wartości udzielonych klientom i innym bankom (brutto)	5,5%	6,6%

Źródło: Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2013 roku

Poniżej przedstawiono stan odpisów – w rozbiciu na istotne typy kontrahentów (segmenty) w wartościach brutto:

Tabela 10: Utworzone odpisy na kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom z uwzględnieniem segmentacji

Grupa klientów	w tys. PLN	
	31-12-2013	31-12-2012
Klienci detaliczni	128 974	139 560
Klienci korporacyjni i sektora finansów publicznych	175 620	155 905
Banki	518	1 844
Razem	305 112	297 309

Źródło: Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2013 roku

Kwoty ekspozycji w rozbiciu na typy kontrahentów (segmenty), w tym ekspozycje z rozpoznaną trwałą utratą wartości

Poniżej przedstawiono kredyty i pożyczki udzielone klientom (wartość brutto) na dzień 31 grudnia 2013 roku, w przypadku których wykazano utratę wartości (spełnienie indywidualnych przesłanek utraty wartości) oraz te, dla których utworzono odpis przy zastosowaniu podejścia IBNR:

Tabela 11: Kredyty i pożyczki udzielone klientom i innym bankom oraz utworzone na nie odpisy w podziale na metodę wyceny, utratę wartości oraz segment

w tys. PLN

Metoda wyceny	Rozpoznana utrata wartości/bez utraty wartości	Segment	Wartość brutto kredytów	Odpis aktualizujący z tyt. utraty wartości
Indywidualna	z przesłanką utraty wartości i wykazujące utratę wartości	Klienci detaliczni	128 017	43 158
		Klienci korporacyjni i sektora finansów publicznych	375 367	142 516
		Banki	5 272	518
	z przesłanką utraty wartości, ale nie wykazujące utraty wartości ze względu na szacowane przepływy pieniężne	Klienci detaliczni	8 987	-
		Klienci korporacyjni i sektora finansów publicznych	132 666	-
		Banki	-	-
Portfelowa	z przesłanką utraty wartości i wykazujące utratę wartości	Klienci detaliczni	147 056	67 888
		Klienci korporacyjni i sektora finansów publicznych	29 933	21 425
		Banki	-	-
	bez przesłanki utraty wartości	Klienci detaliczni	4 632 832	17 928
		Klienci korporacyjni i sektora finansów publicznych	6 904 260	11 679
		Banki	(-)292*	-
Razem			12 364 098	305 112

* nierozliczone prowizje (przychodowe) pomniejszające wartość bilansową kredytów.

Źródło: Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2013 roku oraz inne źródła Banku

6.6. Kwoty ekspozycji z rozpoznaną utratą wartości i przeterminowanych – przedstawione oddzielnie, w podziale na istotne obszary geograficzne, obejmujące w miarę możliwości kwoty korekt wartości i rezerw związane z każdym obszarem geograficznym

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. prowadziła swoją działalność wyłącznie na terenie Polski i biorąc pod uwagę położenie geograficzne placówek żadne znaczące różnice w ryzyku nie zostały zidentyfikowane. Z tego powodu Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. nie dokonała wydzielenia segmentów według podziału geograficznego.

6.7. Uzgodnienie zmiany stanów odpisów aktualizujących na utratę wartości ekspozycji

Szczegółowe informacje w zakresie zmiany stanów odpisów aktualizujących na utratę wartości kredytów i pożyczek znajdują się w „Rocznym Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2013 roku”, w nocie nr 13 i nr 21.

Zmiany odpisów aktualizujących na utratę wartości kredytów i pożyczek, które miały miejsce w 2013 roku kształtowały się następująco:

Tabela 12: Zmiany odpisów aktualizujących na utratę wartości kredytów i pożyczek w roku 2013

w tys. PLN

	Kredyty udzielone bankom	Kredyty udzielone klientom detalicznym	Kredyty udzielone klientom korporacyjnym	Kredyty udzielone finansom publicznym	Razem
Stan na początek okresu 01-01-2013	1 844	139 560	153 217	2 688	297 309
Zwiększenie odpisów aktualizujących na utratę wartości	4 017	161 232	202 654	1 375	369 278
Zmniejszenie odpisów aktualizujących na utratę wartości	5 341	146 695	156 446	1 967	310 449
Kredyty odpisane w ciągu roku jako nieściągalne, w tym:		25 069	25 766		50 835
Spisane wierzytelności w związku ze zbyciem wierzytelności funduszowi sekurytyzacyjnemu		21 014	250		21 264
Inne zmniejszenia	2	54	135		191
Stan na koniec okresu 31-12-2013	518	128 974	173 524	2 096	305 112

Źródło: Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2013 roku oraz inne źródła Banku

Definicja należności podlegających utracie wartości oraz opis stosowanego podejścia do i metod przyjętych do ustalania korekt wartości i rezerw znajdują się w części „Identyfikacja ekspozycji zagrożonych utratą wartości – tryb postępowania” w Rozdziale 2.2. „Ryzyko kredytowe”.

INFORMACJE W ZAKRESIE RYZYKA KREDYTOWEGO KONTRAHENTA

Ryzyko kontrahenta zdefiniowano jako możliwość poniesienia przez Grupę Kapitałową BOŚ S.A. straty finansowej z tytułu niewywiązania się kontrahenta ze zobowiązań wobec Grupy. Ryzyko to generowane jest w wyniku nie rozliczenia przez kontrahenta transakcji zawartych przez Grupę Kapitałową BOŚ S.A. na rynku międzybankowym i transakcji pozagiełdowymi instrumentami pochodnymi, które znajdowały się w portfelu handlowym.

Wyróżnia się:

- ryzyko przedzaliczeniowe – ryzyko upadłości kontrahenta lub wycofania się kontrahenta z kontraktu bądź koszt zastąpienia przepływów finansowych z kontraktów o dodatniej wartości rynkowej w przypadku nie wykonania przez kontrahenta zobowiązania,
- ryzyko rozliczeniowe – ryzyko powstające w momencie wymiany strumieni pieniężnych, trwające od chwili dokonania płatności na rzecz kontrahenta do chwili otrzymania świadczenia wzajemnego.

7.1. Opis metodologii stosowanej do zarządzania tym ryzykiem i ustalania kapitału wewnętrznego na jego pokrycie

Bank zarządzał ryzykiem kredytowym kontrahenta poprzez wprowadzenie odpowiednich limitów, podlegających monitorowaniu w trybie dziennym. Kapitał wewnętrzny z tytułu ryzyka kredytowego kontrahenta jest równy regulacyjnemu wymogowi kapitałowemu z tytułu tego ryzyka obliczonemu zgodnie z załącznikiem nr 16 do uchwały KNF nr 76/2010.

Opis limitów kredytowych dla ekspozycji na ryzyko kredytowe kontrahenta

Rynek międzybankowy

Ryzyko kontrahenta ograniczane było poprzez limity transakcji oraz limity zaangażowania wobec partnerów na rynku międzybankowym odrębnie ustalone dla transakcji depozytowych, dokumentowych oraz dla instrumentów pochodnych dla poszczególnych banków – kontrahentów, przy czym ryzyko przedzaliczeniowe i ryzyko rozliczenia obciążało limity poszczególnych typów transakcji z różną wagą.

Metodologia wyznaczania limitów dla poszczególnych banków – kontrahentów w podziale na banki krajowe, zagraniczne i grupy kapitałowe oparta była na:

- ratingu zewnętrznym nadanym przez uznaną międzynarodową agencję ratingową,
- ocenie sytuacji finansowej banku – kontrahenta (rating wewnętrzny),
- jakościowej ocenie banku – kontrahenta pod względem struktury akcjonariatu, pozycji na rynku, współpracy z BOŚ S.A. i innych kryteriów.

Wysokość limitu uzależniona była od wielkości funduszy własnych banku – kontrahenta i wielkości funduszy własnych BOŚ S.A.

Klienci niebankowi

W przypadku klientów niebankowych ryzyko kontrahenta ograniczane było poprzez limity ustalane oddzielnie na poszczególne rodzaje transakcji.

Maksymalna kwota limitu na transakcje pochodne obarczone ryzykiem kredytowym dla klientów korporacyjnych wyznaczana była z uwzględnieniem, m.in.:

- oceny sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta,
- wielkości zagranicznych obrotów handlowych klienta lub kwoty kredytu podlegającej zabezpieczeniu (w przypadku transakcji IRS),
- potwierdzenia zabezpieczającego charakteru transakcji,
- oceny wpływu ryzyka wynikającego z zawarcia transakcji pochodnych na możliwość spłaty pozostałych zobowiązań klienta,
- terminowości obsługi zobowiązań klienta wobec Banku,
- adekwatnej wagi ryzyka.

Monitorowanie ryzyka kredytowego z tytułu transakcji zawartych w ramach limitu prowadzone było poprzez:

- kwartalne monitorowanie sytuacji ekonomiczno-finansowej klienta, które było prowadzone do dnia rozliczenia ostatniej transakcji zawartej w ramach limitu,
- monitorowanie i raportowanie stanu wykorzystania limitu oraz wyceny zawartych transakcji, które odbywało się na bazie dziennej.

W Banku funkcjonował też tryb umożliwiający zawieszenie lub zniesienie limitu transakcyjnego, który był stosowany w przypadku wystąpienia zdarzenia, stanowiącego przesłankę do podjęcia powyższych działań.

7.2. Opis zasad zabezpieczania w zakresie transakcji terminowych

Bank zawierał transakcje terminowe z klientem niebankowym, w których występowało ryzyko kontrahenta w ramach limitu transakcyjnego lub kaucji. Bank standardowo wymagał od klientów zawierających z Bankiem tego typu transakcje ustanawiania dodatkowego zabezpieczenia w postaci kaucji, w przypadku, gdy wycena negatywna z punktu widzenia klienta przedmiotowych transakcji była wyższa niż limit rozliczeniowy. Odstępstwa od obowiązku złożenia kaucji dopuszczalne były jedynie w wyjątkowych przypadkach.

Bank zawierał również transakcje terminowe z bankami, od których wymagał zabezpieczeń w ramach umów ramowych w tym umów CSA (Credit Support Annex).

Bank wprowadził procedurę dotyczącą procesów wymiany zabezpieczeń dla transakcji pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym kontrahenta finansowego oraz w ujęciu dziennym monitorował bieżącą wycenę przedmiotowych transakcji dla poszczególnych kontrahentów i poziomy zabezpieczeń.

7.3. Opis zasad polityki w zakresie narażenia na ryzyko niekorzystnej zmiany wartości zabezpieczenia

W przypadku, gdy w ocenie Banku zaistniały okoliczności podwyższające ryzyko transakcji terminowych, Bank miał prawo żądać od klienta uzupełnienia zabezpieczenia lub przyjąć od klienta inne od kaucji zabezpieczenie, gwarantujące bezpieczne dla Banku wykonanie transakcji terminowych.

7.4. Omówienie wpływu wartości wymaganego zabezpieczenia, jakie musiałyby zapewnić Bank przy obniżeniu jego oceny wiarygodności kredytowej

Wartość składanych przez BOŚ S.A. zabezpieczeń zgodnie z zawartymi umowami CSA nie jest uzależniona od oceny jego wiarygodności kredytowej i w związku z tym obniżenie wiarygodności kredytowej BOŚ S.A. nie ma wpływu na wartość wymaganego zabezpieczenia.

7.5. Wartość godziwa brutto kontraktów

Na koniec roku 2013 Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. nie stosowała saldowania ekspozycji bilansowych i pozabilansowych jako technik ograniczania ryzyka kredytowego, dlatego wartość godziwa brutto kontraktów równa się wartości netto.

Wartości godziwe brutto kontraktów w podziale na typy produktów kształtowały się na dzień 31 grudnia 2013 roku następująco:

Tabela 13: Wartość godziwa brutto kontraktów w podziale na typy produktów wg stanu na 31-12-2013
w tys. PLN

Typ transakcji	Wartość godziwa dodatnia	Wartość godziwa ujemna
FX Swap	13 362	-6 315
FX Forward	3 224	-2 765
FX Spot	36	-23
Transakcje wymiany stopy procentowej - spekulacyjne	94 328	-74 895
Transakcje wymiany stopy procentowej - zabezpieczające	27 116	-14 872
Kontrakty terminowe na akcje i indeksy giełdowe, kursy walut	567	-752
Kontrakty forward na indeksy giełdowe, kursy walut, towary	508	-323
Kontrakty różnic kursowych CFD	17 566	-328
Razem	156 707	-100 273

Źródło: Roczne Skonsolidowane Sprawozdanie Finansowe Grupy Kapitałowej Banku Ochrony Środowiska S.A. za okres dwunastu miesięcy zakończony dnia 31 grudnia 2013 roku

7.6. Miary ustalania wartości ekspozycji zgodnie z przyjętą metodą

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. ustala wartości ekwiwalentu bilansowego transakcji pozabilansowych narażonych na ryzyko kontrahenta korzystając z metody wyceny rynkowej zgodnie z uchwałą KNF nr 76/2010. Ekwiwalent bilansowy obliczany jest jako suma kosztu zastąpienia, gdzie przyjmuje się wartość rynkową danej transakcji, gdy jest ona dodatnia oraz przyszłej potencjalnej ekspozycji kredytowej.

7.7. Wartość referencyjna zabezpieczających kredytowych transakcji pochodnych i rozkład bieżącej ekspozycji kredytowej według typów

Na dzień 31 grudnia 2013 roku Bank nie stosował zabezpieczających kredytowych transakcji pochodnych.

INFORMACJE W ZAKRESIE STOSOWANIA METODY STANDARDOWEJ

8.1. Zewnętrzne instytucje oceny wiarygodności kredytowej i agencji kredytów eksportowych, z których ocen korzysta Bank

W rachunku wymogów kapitałowych Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. korzysta z ocen wiarygodności kredytowej przyznanych przez instytucje oceny wiarygodności kredytowej zgodnie z postanowieniami uchwały KNF nr 76/2010 oraz uchwały KNF nr 387/2008. Przepisy wewnętrzne Banku Ochrony Środowiska S.A., regulują zasady stosowania ratingów zewnętrznych oraz określają nazwy zewnętrznych instytucji wiarygodności kredytowej, których ratingi mogą być wykorzystane. W 2013 roku w procesie kalkulacji wymogów kapitałowych Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. wykorzystywała informacje o ratingach zewnętrznych wystawionych przez agencje:

- Moody's Investors Service,
- Standard & Poors Ratings Services,
- Fitch Ratings.

8.2. Klasy ekspozycji, dla których stosowane są oceny wiarygodności kredytowej przyznawane przez każdą z zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej i agencję kredytów eksportowych

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. stosowała oceny wiarygodności kredytowej nadawane przez zewnętrzne instytucje wiarygodności kredytowej wymienione w punkcie 8.1 dla następujących klas ekspozycji:

- ekspozycji lub ekspozycji warunkowych wobec rządów i banków centralnych,
- ekspozycji lub ekspozycji warunkowych wobec instytucji.

Ze względu na ograniczony zakres stosowania ocen wiarygodności kredytowej nadawanych przez zewnętrzne instytucje wiarygodności kredytowej (klasa: rządy i banki centralne oraz klasa: instytucje), a także wobec faktu, że nie wszyscy klienci zakwalifikowani do klas, dla których oceny wiarygodności miały zastosowanie, faktycznie posiadali takie oceny. W Rozdziale 12.4. „Wartość ekspozycji zabezpieczonej przez uznane zabezpieczenia finansowe, inne uznane zabezpieczenia, gwarancje lub kredytowe instrumenty pochodne, po uwzględnieniu korekt z tytułu zmienności” zaprezentowane zostały wszystkie ekspozycje, dla których zastosowano techniki ograniczania ryzyka kredytowego.

8.3. Opis procesu stosowanego do przenoszenia oceny emitenta i emisji na pozycje spoza portfela handlowego.

W 2013 roku Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. w ograniczonym zakresie wykorzystywała w procesie kalkulacji wymogów kapitałowych oceny wiarygodności kredytowej, nadawane przez wymienione w pkt. 8.1 agencje ratingowe. Bank w procesie kalkulacji wymogów kapitałowych wykorzystywał także oceny kredytowe nadane dla instrumentów dłużnych Skarbu Państwa.

Zewnętrzne oceny wiarygodności kredytowej wykorzystywane były do określenia wagi ryzyka ekspozycji wobec podmiotów, które posiadały taką ocenę. W przypadku, gdy oceny takiej nie było, wagi ryzyka przypisywane były ekspozycjom zgodnie z postanowieniami załącznika nr 4 do uchwały KNF nr 76/2010.

Nie wykorzystywano ocen kredytowych nadanych dla innych instrumentów dłużnych bądź programów emisji, ponieważ przyjęte zostało założenie, że jeśli istniała taka ocena, to nie

generowała niższej wagi ryzyka niż ta, która wynikała z oceny nadanej konkretnemu podmiotowi.

8.4. Przyporządkowanie ocen wiarygodności kredytowej przyznanych przez każdą z zewnętrznych instytucji oceny wiarygodności kredytowej i agencji kredytów eksportowych do odpowiednich stopni wiarygodności kredytowej.

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. stosowała standardowy system przyporządkowania ocen, wskazany w załączniku nr 4 do uchwały KNF nr 76/2010 oraz w uchwale KNF nr 387/2008.

INFORMACJE W ZAKRESIE EKSPOZYCJI KAPITAŁOWYCH NIEUWZGLĘDNIONYCH W PORTFELU HANDLOWYM

9.1. Podział ekspozycji ze względu na cel nabycia oraz opis stosowanych zasad rachunkowości i metod wyceny

Ekspozycje kapitałowe Banku można podzielić ze względu na cel nabycia na następujące grupy:

Akcje/udziały zakupione ze względów strategicznych:

Akcje w jednostce zależnej – akcje w jednostce zależnej wykazywane są według kosztu historycznego.

Tabela 14: Akcje w jednostkach zależnych

Wyszczególnienie	w tys. PLN	
	31-12-2013	31-12-2012
Akcje w jednostkach zależnych	85 579	65 107

Źródło: Bank

Akcje i udziały zaklasyfikowane do portfela dostępnego do sprzedaży - akcje znajdujące się w portfelu dostępnym do sprzedaży wyceniane były według wartości godziwej. W przypadku spółek notowanych na rynkach regulowanych wartość godziwą stanowiła cena rynkowa (kurs notowań akcji). W przypadku spółek nienotowanych na rynkach regulowanych przybliżoną wartość godziwą stanowiła wartość księgowa akcji. Skutki wyceny do wartości godziwej odnoszone były na kapitał z aktualizacji wyceny. Zyski i straty z tytułu zmiany wartości godziwej aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży są odnoszone na kapitał z aktualizacji wyceny i prezentowane w sprawozdaniu z całkowitych dochodów Banku jako pozostałe całkowite dochody do czasu usunięcia danego składnika aktywów finansowych z bilansu lub utraty jego wartości – wówczas łączna kwota zysków i strat ujmowanych dotychczas w sprawozdaniu z całkowitych dochodów wykazywana jest w rachunku zysków i strat Banku w pozycji wynik na inwestycyjnych (lokacyjnych) papierach wartościowych lub w pozycji wynik odpisów (netto) z tytułu utraty wartości.

Jeżeli istnieją przesłanki utraty wartości aktywów finansowych dostępnych do sprzedaży, łączna strata – ustalona jako różnica pomiędzy kosztem nabycia, a bieżącą wartością godziwą, pomniejszona o utratę wartości danego składnika aktywów uprzednio wykazaną w rachunku zysków i strat – zostaje wyksięgowana z kapitału własnego i wykazana w rachunku zysków i strat.

Tabela 15: Akcje i udziały zaklasyfikowane do portfela dostępnego do sprzedaży

Wyszczególnienie	w tys. PLN	
	31-12-2013	31-12-2012
Akcje i udziały zaklasyfikowane do portfela dostępnego do sprzedaży	35 054	35 054

Źródło: Bank

Akcje/udziały zakupione w celu osiągnięcia zysków kapitałowych zaklasyfikowane jako przeznaczone do obrotu:

Kategoria ta obejmuje aktywa finansowe przeznaczone do obrotu. Zyski i straty z tytułu aktywów finansowych wycenianych w wartości godziwej przez rachunek zysków i strat odnoszone są na wynik działalności handlowej. Składnik aktywów finansowych zalicza się do tej kategorii, jeżeli nabyty został przede wszystkim w celu sprzedaży w krótkim terminie.

9.2. Wartość bilansowa i wartość godziwa dla papierów wartościowych notowanych na giełdzie, porównanie ceny rynkowej z wartością godziwą

Bank na dzień 31.12.2013 r. nie posiadał akcji spółek notowanych na giełdzie.

Akcje Spółki WODKAN będące w posiadaniu Banku na dzień 31 grudnia 2013 roku o wartości bilansowej 22 830 tys. PLN, zgodnie z § 26 MSSF 5 zostały przeklasyfikowane z aktywów przeznaczonych do sprzedaży do inwestycji w jednostkach stowarzyszonych. Po dokonaniu testu na utratę wartości wg stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku nie występowały różnice pomiędzy wartością bilansową a wartością godziwą akcji.

Tabela 16: Wycena akcji posiadanych przez Bank

Wyszczególnienie	w tys. PLN	
	31-12-2013	31-12-2012
Kapitałowe papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	0	0
Kapitałowe papiery wartościowe wyceniane w wartości godziwej dostępne do sprzedaży	0	0
Razem	0	0

Źródło: Bank

9.3. Rodzaje, charakter i kwoty ekspozycji w kapitałowych papierach wartościowych

Tabela 17: Kapitałowe papiery wartościowe według stanu na dzień 31-12-2013

Rodzaj i charakter ekspozycji	Notowane na giełdzie	w tys. PLN	
		Inne ekspozycje (nienotowane na giełdzie)	Razem
Papiery wartościowe dostępne do sprzedaży	0	35 054	35 054
Papiery wartościowe przeznaczone do obrotu	-	-	-
Inwestycje w jednostkach stowarzyszonych	-	22 830	22 830
Razem	0	57 884	57 884

Źródło: Bank

9.4. Zrealizowane zyski lub straty ze sprzedaży i likwidacji w ujęciu skumulowanym w danym okresie

W 2013 roku zarówno w Banku, jak i spółkach zależnych nie było zrealizowanych zysków lub strat ze sprzedaży i likwidacji w ujęciu skumulowanym w zakresie ekspozycji kapitałowych nieuwzględnionych w portfelu handlowym.

9.5. Kwota ogółem niezrealizowanych zysków i strat, łączne niezrealizowane zyski i straty z przeszacowania oraz inne pozycje o podobnym charakterze zaliczane do funduszy podstawowych lub uzupełniających

Na dzień 31 grudnia 2013 roku niezrealizowane zyski z instrumentów kapitałowych zaliczonych do kapitału z aktualizacji wyceny wyniosły 2 469 tys. PLN, natomiast niezrealizowane straty nie wystąpiły.

INFORMACJE W ZAKRESIE RYZYKA PŁYNNOŚCI ORAZ RYZYKA STOPY PROCENTOWEJ W KSIĘDZE BANKOWEJ

10.1. Ryzyko płynności

W IV kwartale 2013 roku Bank przyjął metodologię szacowania ryzyka płynności. W BOŚ S.A. przyjmuje się, że wysokość kapitału wewnętrznego na ryzyko płynności równa się kosztowi pozyskania płynności w najbardziej niekorzystnym scenariuszu badanym w analizie scenariuszowej płynności.

Na dzień 31 grudnia 2013 roku kapitał wewnętrzny na ryzyko płynności wyniósł 10,1 mln PLN.

10.2. Charakterystyka ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej oraz częstotliwość pomiaru tego ryzyka

Podstawowe założenia dotyczące sposobu monitorowania ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej zostały opisane w punkcie 2.1 niniejszego dokumentu. W BOŚ S.A. monitorowanie ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej jest dokonywane w trybie miesięcznym.

W procesie szacowania kapitału wewnętrznego Banku uwzględnia się ryzyko stopy procentowej w księdze bankowej. Na dzień 31 grudnia 2013 roku ryzyko to było istotne i Bank z tytułu tego ryzyka utworzył kapitał wewnętrzny w wysokości 54,61 mln zł (na dzień 31 grudnia 2012 roku ryzyko to było oceniane jako nieistotne).

10.3. Zmiana wartości ekonomicznej kapitału własnego obliczona zgodnie z metodą pomiaru ryzyka stopy procentowej stosowaną przez Bank

W celu oszacowania poziomu ryzyka stopy procentowej w księdze bankowej, w 2013 r. Bank badał wpływ tego ryzyka na wartość ekonomiczną kapitału własnego.

Tabela 18: Wpływ zmiany rynkowych stóp procentowych o ± 200 p.b. na wartość ekonomiczną kapitału własnego Banku wg stanu na 31-12-2013

Miara	w mln. PLN	
	-200 p.b.	+200 p.b.
Ogółem	200,3	-153,8
w tym:		
dla PLN	167,4	-146,6
dla CHF	13,0	-21,5
dla EUR	18,3	15,4
dla USD	1,6	-1,1

Źródło: Bank

Sposób wyznaczania wpływu zmian parametrów rynkowych na wartość ekonomiczną kapitału własnego BOŚ S.A. został opisany w punkcie 2.1.2.1.

W 2013 roku Bank dokonywał analizy wpływu zmian stóp procentowych na wartość ekonomiczną kapitału własnego, a także na wynik odsetkowy Banku.

INFORMACJE W ZAKRESIE WYMOGÓW KAPITAŁOWYCH NA EKSPOZYCJE SEKURYZACYJNE

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. nie posiadała ekspozycji sekuryzacyjnych.

INFORMACJE W ZAKRESIE POLITYKI ZMIENNYCH SKŁADNIKÓW WYNAGRODZEŃ OSÓB ZAJMUJĄCYCH STANOWISKA KIEROWNICZE W ROZUMIENIU § 28 UST. 1 UCHWAŁY NR 258/2011 KOMISJI NADZORU FINANSOWEGO

11.1. Proces ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń

W procesie wdrażania uchwały nr 258/2011 KNF⁵ Bank korzystał z usług konsultanta zewnętrznego, firmy doradczej Deloitte Advisory Sp. z o.o.

W proces przygotowywania polityki zmiennych składników wynagrodzeń zaangażowani byli:

Rada Nadzorcza, która:

- powołała spośród swoich członków Komitet ds. wynagrodzeń, w 3-osobowym składzie,
- zatwierdziła Politykę zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w BOŚ S.A.,
- podejmuje decyzje o przyznaniu, zmniejszeniu lub wstrzymaniu wypłaty wynagrodzenia zmiennego członków Zarządu,
- zapoznaje się z corocznym raportem z przeglądu wdrożenia Polityki zmiennych składników wynagrodzeń, dokonywanego przez Departament Audytu Wewnętrznego.

Komitet ds. wynagrodzeń, który:

- opiniuje Politykę zmiennych składników wynagrodzeń,
- opiniuje Listę zidentyfikowanych stanowisk kierowniczych oraz jej coroczną aktualizację,
- projektuje wynagrodzenia członków Zarządu, w tym wysokość i składniki wynagrodzenia zmiennego, czynniki kształtujące wynagrodzenia zmienne i kryteria oceny wyników pracy oraz rekomenduje je Radzie Nadzorczej,
- opiniuje i monitoruje wynagrodzenie zmienne osób zajmujących stanowiska kierownicze w Banku związane z zarządzaniem ryzykiem oraz zachowaniem zgodności działania Banku z przepisami prawa i regulacjami wewnętrznymi.

Zarząd, który:

- opracował i uchwaślił Politykę zmiennych składników wynagrodzeń, dba o jej aktualizację,
- prowadzi Listę zidentyfikowanych stanowisk kierowniczych zgodnie z metodologią zawartą w Polityce zmiennych składników wynagrodzeń oraz dokonuje corocznej aktualizacji Listy,
- odpowiada za wdrożenie zasad Polityki zmiennych składników wynagrodzeń,
- podejmuje decyzje o przyznaniu, zmniejszeniu lub wstrzymaniu wypłaty wynagrodzenia zmiennego w odniesieniu do podległych osób zajmujących stanowiska umieszczone na Liście zidentyfikowanych stanowisk kierowniczych, po zasięgnięciu opinii Komitetu ds. wynagrodzeń.

⁵ Uchwała nr 258/2011 KNF z dnia 04 października 2011 roku w sprawie szczegółowych zasad funkcjonowania systemu zarządzania ryzykiem i systemu kontroli wewnętrznej oraz szczegółowych warunków szacowania przez banki kapitału wewnętrznego i dokonywania przeglądów procesu szacowania i utrzymywania kapitału wewnętrznego oraz zasad ustalania polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze w banku.

Departament Kadr i Szkolenia, który:

- dba o prawidłowy przebieg procesów i operacji związanych z wdrożeniem i funkcjonowaniem Polityki zmiennych składników wynagrodzeń,
- prowadzi sekretariat Komitetu ds. Wynagrodzeń.

Wdrożenie polityki zmiennych składników wynagrodzeń podlegało przeglądowi dokonanemu przez komórkę audytu wewnętrznego. Raport z przeglądu został przedstawiony Zarządowi, Komitetowi Audytu Wewnętrznego i Radzie Nadzorczej Banku.

Zasady zmiennych składników wynagrodzeń funkcjonują również w głównym podmiocie zależnym Banku, tj. Domu Maklerskim BOŚ S.A. stanowiąc wdrożenie polityki zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów⁶ i podlegają przeglądowi przez audyt wewnętrzny tego podmiotu.

11.2 Najważniejsze informacje dotyczące kształtowania wynagrodzeń

Polityka zmiennych składników wynagrodzeń określa zasady ustalania i wypłaty wynagrodzenia zmiennego, czynniki kształtujące wynagrodzenie zmienne, zasady dokonywania oceny pracy oraz metodologię wyłaniania osób zajmujących stanowiska kierownicze.

Polityka zmiennych składników wynagrodzeń zakłada m.in.:

- wypłatę co najmniej 50% ustalonego wynagrodzenia zmiennego w akcjach Banku Ochrony Środowiska S.A. Przez akcje rozumie się:
 - akcje Banku Ochrony Środowiska S.A. notowane na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie, których wartość ustala się jako średnią cenę ważoną akcji Banku w obrotach sesyjnych na GPW w okresie od 1 grudnia roku poprzedzającego rok przyznania premii do 31 stycznia roku, w którym następuje przyznanie premii,
 - akcje wirtualne tzw. akcje fantomowe, o wartości odpowiadającej cenie akcji notowanych na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie,
- odroczenie wypłaty 40% wynagrodzenia zmiennego w trzech równych rocznych ratach, płatne w gotówce,
- ocenę wyników obejmującą okres 3 lat, tak aby wysokość wynagrodzenia zależnego od wyników uwzględniała cykl koniunkturalny Banku i ryzyko związane z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą.

Na koniec 2013 roku osobami zajmującymi zidentyfikowane stanowiska kierownicze w BOŚ S.A. byli:

- Członkowie Zarządu,
- Dyrektor Zarządzający ds. Sprzedaży Korporacyjnej,
- Dyrektor Zarządzający ds. Strategii i Kontrolingu,
- Dyrektor Departamentu Audytu Wewnętrznego,
- Dyrektor Departamentu Sprzedaży Detalicznej,
- Dyrektor Departamentu Skarbu,
- Główny Księgowy Banku,
- Dyrektor Departamentu Ryzyka Kredytowego i Adekwatności,
- Dyrektor Departamentu Ryzyka Finansowego,

⁶ Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 2 grudnia 2011 w sprawie zasad ustalania przez dom maklerski polityki zmiennych składników wynagrodzeń osób zajmujących stanowiska kierownicze.

- Dyrektor Departamentu Bezpieczeństwa Banku,
- Dyrektor Departamentu Prawno – Prezydialnego i Zgodności,
- Dyrektor Biura Ryzyka Operacyjnego,
- 3 inne osoby, będące członkami Komitetu Kredytowego Centrali lub Komitetu Zarządzania Aktywami i Pasywami, wyłonione zgodnie z metodologią opisaną w Polityce zmiennych składników wynagrodzeń.

W 2013 roku, uwzględniając fluktuację i zmiany organizacyjne, zidentyfikowano w Banku łącznie 24 osoby zajmujące stanowiska kierownicze objęte polityką zmiennych składników wynagrodzeń.

W przypadku wynagrodzeń zmiennych zależnych od wyników, podstawą do określenia łącznej wysokości wynagrodzenia jest ocena efektów pracy danej osoby zajmującej stanowisko kierownicze, wyników linii biznesowej/komórki organizacyjnej w obszarze odpowiedzialności tej osoby i wyników Banku. Przez wyniki rozumie się: założone w strategii i/lub planie finansowym Banku na dany rok zadania efektywnościowe, finansowe, sprzedażowe i cele indywidualne (w tym niefinansowe).

Dyrektorzy komórki audytu wewnętrznego, komórki ds. zarządzania ryzykiem braku zgodności, komórek organizacyjnych odpowiedzialnych za zarządzanie ryzykiem, komórki odpowiedzialnej za bezpieczeństwo, są wynagradzani w zakresie wynagrodzenia zmiennego za realizację zadań wynikających z pełnionych przez nich funkcji; wynagrodzenie zmienne tych osób nie jest uzależnione od wyników gospodarczych uzyskiwanych w kontrolowanych przez nich obszarach działalności.

Wynagrodzenie zmienne, w tym część odroczone, jest przyznawane i wypłacane w zależności od sytuacji finansowej Banku oraz gdy jest uzasadnione wynikami Banku, linii biznesowej/komórki organizacyjnej w obszarze odpowiedzialności pracownika oraz efektami pracy tej osoby.

Wynagrodzenie zmienne, w tym część odroczone, jest zmniejszane lub nieprzyznawane w ogóle w sytuacjach:

- gdy wyniki Banku znacząco odbiegają od zatwierzonego planu finansowego,
- zaistnienia okoliczności, o których mowa w art. 142 ust. 1 ustawy – Prawo bankowe,
- korzystania przez Bank z wyjątkowej interwencji publicznej.

Wynagrodzenie zmienne osób zajmujących stanowiska kierownicze w pionach biznesowych jest zależne od wyników zarządczych tych pionów. Na potrzeby wyznaczania wyniku zarządczego w ramach systemu wewnętrznych stawek transferowych uwzględniany jest koszt ryzyka płynności poprzez ustalanie dodatkowej stawki finansowania, a kosztu ryzyka kredytowego poprzez budżetowanie kosztów dotworzenia rezerw z tytułu utraty wartości aktywów i ich uwzględnianie w siatce celów systemu motywacyjnego (do decyzji biznesowych). Koszty kapitału, płynności i ryzyka są uwzględniane przy zawieraniu transakcji, w bieżącej działalności, w kalkulowanej marży.

Bank, przy współpracy doradcy zewnętrznego, prowadzi dalsze prace nad udoskonaleniem i modyfikacją (uszczegółowieniem) systemu premiowania i innych zmiennych składników wynagrodzeń.

11.3 Kryteria oceny wyników, stanowiących podstawę uprawnień do wynagrodzenia zmiennego

Wysokość wynagrodzenia zmiennego zależy od:

- efektywności, wydajności i jakości pracy pracownika mierzonej wykonaniem ustalonych zadań indywidualnych, z wykorzystaniem kryteriów ilościowych, wartościowych, wskaźnikowych, jakościowych i terminowych,
- efektywności i wydajności linii biznesowej/komórki organizacyjnej leżącej w obszarze odpowiedzialności pracownika, mierzonej stopniem realizacji postawionych celów finansowych i/lub sprzedażowych,
- wyników finansowych całego Banku, mierzonych stopniem realizacji wielkości zaplanowanych.

W celu zapewnienia wymogu oceny wyników za okres 3 lat tak, aby wysokość wynagrodzenia zależnego od wyników uwzględniała cykl koniunkturalny Banku i ryzyko związane z prowadzoną przez niego działalnością gospodarczą, wyliczone wynagrodzenie zmienne, w tym również część odroczone, jest korygowane przez współczynnik:

- składający się z ratingu Banku według Fitch Ratings i oceny Roczno sprawozdania finansowego przez Audytora, przyjmujący maksymalną wartość 1,0 – wobec członków Zarządu,
- będący średnią arytmetyczną stopnia realizacji rocznych wyników finansowych brutto Banku z wyłączeniem zysków/strat osiągniętych na zbyciu papierów wartościowych z prawem do kapitału będących w posiadaniu Banku, przyjmujący maksymalną wartość 1,0 – wobec pozostałych stanowisk kierowniczych.

11.4 Główne parametry i zasady ustalania wynagrodzeń zmiennych

Zmiennymi składnikami wynagrodzenia w BOŚ S.A. są: premie, prowizje, długookresowe programy motywacyjne oparte na akcjach Banku oraz inne składniki wynagrodzeń, o ile nie są wypłacane miesięcznie lub ich wysokość zależy od wyników finansowych Banku, linii biznesowej/komórki organizacyjnej leżącej w obszarze odpowiedzialności pracownika oraz indywidualnych wyników pracownika.

Premie członków Zarządu w 77% zależą od wyników Banku, a w 23% od wyników nadzorowanej linii biznesowej i celów indywidualnych.

Premie pozostałych osób zajmujących stanowiska kierownicze są zróżnicowane pod względem struktury elementów składowych: waga celów/wyników finansowych Banku lub nadzorowanej linii biznesowej/komórki organizacyjnej waha się od 50% do 100%, zadań/wyników sprzedażowych od 0 do 50%, zadań/efektów indywidualnych od 10% do 50% - w zależności od profilu stanowiska.

W sytuacji, gdy:

- wysokość całkowitego wynagrodzenia zmiennego w ujęciu miesięcznym jest mniejsza niż 80% średniego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze finansowym wg GUS

oraz

- stosunek wynagrodzenia zmiennego do stałego jest niższy niż 30%,
- to osoba zajmująca stanowisko kierownicze nie podlega mechanizmowi odraczania i wypłaty części wynagrodzenia zmiennego w akcjach Banku; zasada ta nie dotyczy członków Zarządu.

W 2012 roku w Banku uruchomiono 3-letni Program opcji menedżerskich dla kadry kierowniczej Grupy Kapitałowej BOŚ S.A. Wśród warunków koniecznych do spełnienia znajdują się m.in. założony wzrost kursu akcji Banku, założony (skumulowany) wzrost zysku netto Banku na jedną akcję i ocena (kumulatywna) realizacji celów indywidualnych. Za rok 2012, Program nie został zrealizowany z uwagi na nieosiągnięcie warunku nierynkowego (zysk Banku). Ewentualne przyznanie warrantów za rok 2013 nastąpi po Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy Banku zatwierdzającym sprawozdanie finansowe Banku za 2013 rok.

11.5 Zbiorcze informacje ilościowe dotyczące wysokości wynagrodzenia zmiennego osób zajmujących stanowiska kierownicze w podziale na linie biznesowe za 2013 roku

Tabela 19: Wysokość wynagrodzenia osób zajmujących stanowiska kierownicze w podziale na linie biznesowe za 2013 rok

w tys. PLN		
Linie biznesowe	Liczba osób	Wynagrodzenie całkowite za 2013 r. (stałe + zmienne)
Obszar Rynku Detalicznego	4	1 663,4
Obszar Rynku Korporacyjnego	6	2 140,2
Obszar Ryzyka	6	2 865,7
Obszar Zarządczo-Organizacyjny	3	1 764,4
Obszar Wsparcia	5	2 261,2
Razem	24	10 694,9
w tym:		
Członkowie Zarządu	5	5 979,4

Źródło: Bank

11.6 Zbiorcze informacje ilościowe na temat wynagrodzeń członków Zarządu i pozostałych osób zajmujących stanowiska kierownicze za 2013 rok

Tabela 20.1: Wynagrodzenie stałe i zmienne członków Zarządu Banku i pozostałych osób zajmujących stanowiska kierownicze za 2013 rok

w tys. PLN					
Lp.	Grupa	Liczba osób	Wynagrodzenie stałe	Wynagrodzenie zmienne	Wynagrodzenie całkowite (stałe + zmienne)
A	Członkowie Zarządu oraz, o ile zostały zaliczone przez Bank do osób mających istotny wpływ na profil ryzyka Banku, osoby podległe bezpośrednio Członkowi Zarządu	23	7 933,8	2 609,0	10 542,7
	w tym: Członkowie Zarządu	5	3 924,0	2 055,4	5 979,4
B	Pozostałe osoby zajmujące stanowiska kierownicze, o ile zostały zaliczone przez Bank do osób mających istotny wpływ na profil ryzyka Banku	1	143,2	8,9	152,1
	Razem	24	8 077,0	2 617,9	10 694,9

Źródło: Bank

Tabela 20.2: Wartość i formy wynagrodzenia zmiennego za 2013 rok

w tys. PLN

Lp.	Grupa	Wynagrodzenie zmienne płatne w gotówce	Wynagrodzenie zmienne płatne w akcjach rzeczywistych BOŚ S.A.	Wynagrodzenie zmienne razem
A	Członkowie Zarządu oraz, o ile zostały zaliczone przez Bank do osób mających istotny wpływ na profil ryzyka Banku, osoby podległe bezpośrednio Członkowi Zarządu	1 501,6	1 107,4	2 609,0
	w tym: Członkowie Zarządu	1 027,6	1 027,8	2 055,4
B	Pozostałe osoby zajmujące stanowiska kierownicze, o ile zostały zaliczone przez Bank do osób mających istotny wpływ na profil ryzyka Banku	8,9	0,0	8,9
	Razem	1 510,5	1 107,4	2 617,9

Źródło: Bank

Tabela 20.3: Wartość wynagrodzeń z odroczoną wypłatą z podziałem na część przyznaną i jeszcze nie przyznaną

w tys. PLN

Lp.	Grupa	Wynagrodzenie zmienne z odroczoną wypłatą – część już przyznana*	Wynagrodzenie zmienne z odroczoną wypłatą – część jeszcze nie przyznana**	Wynagrodzenie zmienne z odroczoną wypłatą – razem
A	Członkowie Zarządu oraz, o ile zostały zaliczone przez Bank do osób mających istotny wpływ na profil ryzyka Banku, osoby podległe bezpośrednio Członkowi Zarządu	230,1	1 345,8	1 575,9
	w tym: Członkowie Zarządu	220,1	1 262,3	1 482,4
B	Pozostałe osoby zajmujące stanowiska kierownicze, o ile zostały zaliczone przez Bank do osób mających istotny wpływ na profil ryzyka Banku	0	0	0
	Razem	230,1	1 345,8	1 575,9

* Część przyznana za 2012 rok

** Część nieprzyznana za 2012 i 2013

Źródło: Bank

Przyznane i wypłacone w 2013 roku wynagrodzenia z odroczoną wypłatą nie podlegały zmniejszeniu w ramach korekty związanej z wynikami.

Nie odnotowano płatności związanych z podjęciem zatrudnienia i zakończeniem stosunku zatrudnienia dokonanych w 2013 roku.

INFORMACJE W ZAKRESIE TECHNIK OGRANICZANIA RYZYKA KREDYTOWEGO

W 2013 roku Bank stosował techniki redukcji ryzyka kredytowego (*ang. Credit Risk Mitigant – CRM*) celem ograniczenia ryzyka generowanego przez ekspozycje kredytowe, zgodnie z wytycznymi nadzoru bankowego. Bank stosując techniki redukcji ryzyka kredytowego zakładał, że ekspozycja kredytowa objęta technikami redukcji ryzyka kredytowego nie będzie generować ryzyka kredytowego wyższego niż ekspozycja, której ryzyko kredytowe nie zostało ograniczone. Jedynie pewne typy zabezpieczeń oraz pewne typy podmiotów wystawiających gwarancje spełniają wymagania pozwalające wykorzystywać je do redukcji wymogów kapitałowych. Ponadto w regulacjach dotyczących adekwatności kapitałowej oraz w regulacjach wewnętrznych Banku określono, że proces zarządzania prawnymi zabezpieczeniami ekspozycji kredytowych oraz warunki w umowach o zabezpieczenie muszą spełniać minimalne wymogi, w zakresie:

- procedury monitorowania wartości rynkowej,
- ubezpieczenia,
- braku wątpliwości prawnych dotyczących prawidłowości ustanowienia zabezpieczenia.

Bank w 2013 roku celem prezentacji w rachunku adekwatności kapitałowej technik ograniczania ryzyka kredytowego stosował metodę kompleksową uznawania zabezpieczeń w myśl załącznika nr 17 do uchwały KNF nr 76/2010.

Techniki ograniczania ryzyka kredytowego przy obliczaniu wymogu kapitałowego metodą standardową uwzględniają:

- ochronę kredytową rzeczywistą – techniki redukcji ryzyka kredytowego, w których zmniejszenie ryzyka kredytowego z tytułu ekspozycji kredytowej wynika z prawa Banku do upłynnienia, dokonania transferu lub przejęcia przyjętych na zabezpieczenie aktywów lub środków pieniężnych. Zgodnie z obowiązującą w Banku metodą, stosował on w 2013 roku następujące rodzaje prawnych zabezpieczeń transakcji kredytowych w ramach rzeczywistej ochrony kredytowej:
 - zdeponowane środki pieniężne lub bankowe instrumenty pieniężne wystawione przez Bank,
 - dłużne papiery wartościowe spełniające określone wymogi,
 - akcje lub instrumenty dłużne zamienne na akcje nieobjęte głównym indeksem znajdujące się w obrocie na uznanej giełdzie papierów wartościowych,
 - jednostki uczestnictwa w funduszach obejmujących ww. akcje, o ile wartość jednostki tych funduszy publikowana jest codziennie,
 - złoto,
 - zabezpieczenia w postaci hipotek na nieruchomościach mieszkalnych.
- ochronę kredytową nierzeczywistą – techniki redukcji ryzyka kredytowego, w których zmniejszenie ryzyka kredytowego wynika ze zobowiązania strony trzeciej do zapłacenia określonej kwoty w przypadku niewykonania zobowiązania przez dłużnika lub wystąpienia innych, określonych w umowie zdarzeń kredytowych. Bank w 2013 roku stosował następujące rodzaje prawnych zabezpieczeń transakcji kredytowych w ramach nierzeczywistej ochrony kredytowej:

- gwarancje oraz regwarancje,
- a także wymienione poniżej rodzaje prawnych zabezpieczeń transakcji kredytowych w ramach rzeczywistej ochrony kredytowej, które na potrzeby rachunku adekwatności kapitałowej traktowane były jak gwarancje:
 - o zdeponowane środki pieniężne lub bankowe instrumenty pieniężne w posiadaniu banku będącego stroną trzecią,
 - o polisy ubezpieczeniowe,
 - o papiery wartościowe z opcją odkupu na żądanie.

12.1. Polityka i procedury dotyczące saldowania ekspozycji bilansowych i pozabilansowych, wraz ze wskazaniem, w jakim stopniu Bank je stosuje

Bank w 2013 roku nie stosował saldowania ekspozycji bilansowych i pozabilansowych jako technik ograniczania ryzyka kredytowego.

12.2. Polityka i procedury dotyczące wyceny zabezpieczeń kredytowych i zarządzania zabezpieczeniami

Prowadzona w 2013 roku przez Bank polityka zabezpieczeń miała na celu należyte zabezpieczenie interesu Banku, w tym przede wszystkim ustanowienie zabezpieczeń umożliwiających wysoki poziom odzysku z wierzytelności w przypadku konieczności prowadzenia działań windykacyjnych.

Podczas ustanawiania zabezpieczeń dopuszczalne było stosowanie jednocześnie kilku form zabezpieczania wierzytelności.

Polityki i procedury wewnętrzne Banku dotyczące zarządzania zabezpieczeniami wprowadzały obowiązek spełnienia wymagań dotyczących uznawalności prawnych zabezpieczeń transakcji kredytowych w rozumieniu wynikającym z załącznika nr 17 do uchwały KNF nr 76/2010 i głównie koncentrowały się na:

- skutecznym ustanowieniu zabezpieczenia, które na wypadek wystąpienia niewypłacalności klienta umożliwiało sprawne przeprowadzenie procesów windykacyjnych,
- braku dodatniej korelacji pomiędzy wartością zabezpieczenia, a wiarygodnością kredytową dłużnika Banku,
- zgodności działania Banku z obowiązującymi przepisami prawa w tym zakresie,
- monitorowaniu wartości zabezpieczeń z częstotliwością zapewniającą posiadanie przez Bank aktualnych danych dotyczących wartości przyjętych prawnych zabezpieczeń transakcji kredytowych,
- wprowadzeniu planów awaryjnych na wypadek wystąpienia sytuacji znacznego obniżenia wartości przyjętych zabezpieczeń wskutek zmian czynników makroekonomicznych.

Do wyceny prawnych zabezpieczeń stosowane było podejście ostrożnościowe, uwzględniające podczas ustanawiania zabezpieczenia długoterminową wartość rynkową oraz możliwą zmienność wartości przyjętego zabezpieczenia w czasie.

Wycena zabezpieczeń opierała się na następujących zasadach:

- w odniesieniu do zabezpieczeń rzeczowych – określeniu bieżącej wartości rynkowej przy założeniu funkcjonowania dla tych zabezpieczeń rynku umożliwiającego szybkie upłynnienie w przypadku wystąpienia niewypłacalności dłużnika Banku,
- możliwości obniżenia wartości zabezpieczenia, jeżeli jego rodzaj, lokalizacja i charakter (np. poziom zużycia, czas eksploatacji) wskazują na niepewność co do możliwości utrzymania wartości rynkowej.

Wartość zabezpieczenia podlegała okresowemu monitorowaniu.

12.3. Główne rodzaje gwarantów i kontrahentów kredytowych instrumentów pochodnych oraz ich wiarygodność kredytowa

W 2013 roku Bank Ochrony Środowiska S.A. nie realizował transakcji w zakresie kredytowych instrumentów pochodnych.

Główni gwaranci, od których Bank otrzymał gwarancję lub poręczenie zabezpieczające spłatę udzielonych transakcji kredytowych, wg stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku, to:

- podmioty niefinansowe: wartość gwarancji i poręczeń otrzymanych: 97,7 mln PLN (37,7% ogółu gwarancji i poręczeń zaksięgowanych na dzień 31 grudnia 2013 roku),
- Bank Gospodarstwa Krajowego: wartość gwarancji i poręczeń otrzymanych: 79,3 mln PLN (30,6% ogółu j.w.),
- instytucje samorządowe: wartość gwarancji i poręczeń otrzymanych: 66,2 mln PLN (25,5% ogółu j.w.),
- monetarne instytucje finansowe: wartość gwarancji i poręczeń otrzymanych: 15,8 mln PLN (6,1% ogółu j.w.),
- pozostali gwaranci: wartość gwarancji i poręczeń otrzymanych: 0,2 mln PLN (0,1% ogółu j.w.).

Ogółem wartość otrzymanych gwarancji i poręczeń od wszystkich wymienionych podmiotów na dzień 31 grudnia 2013 roku wynosiła 259,2 mln PLN.

12.4. Wartość ekspozycji zabezpieczonej przez uznane zabezpieczenia finansowe, inne uznane zabezpieczenia, gwarancje lub kredytowe instrumenty pochodne, po uwzględnieniu korekt z tytułu zmienności

Grupa Kapitałowa BOŚ S.A. nie stosuje saldowania ekspozycji bilansowych lub pozabilansowych w ramach rachunku adekwatności kapitałowej. W ramach uwzględnianych technik ograniczania ryzyka kredytowego przeważają instrumenty ochrony kredytowej nierzeczywistej.

Poniżej zestawienie prezentujące całkowitą wartość ekspozycji zabezpieczoną przez uznane instrumenty ochrony rzeczywistej i nierzeczywistej, po uwzględnieniu korekt z tytułu zmienności według stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku:

Tabela 21: Wartość ekspozycji przed i po zastosowaniu technik ograniczania ryzyka kredytowego (CRM)
w tys. PLN

Klasa aktywów	Ekspozycje przed zastosowaniem metod ograniczania ryzyka kredytowego ⁷	Ekspozycje po uwzględnieniu metod ograniczania ryzyka kredytowego oraz korekt z tytułu zmienności
Rządy i banki centralne	4 701 934	4 701 934
Samorządy terytorialne i władze lokalne	3 323 953	3 370 778
Organy administracji i podmioty nieprowadzące działalności gospodarczej	76 280	81 206
Banki wielostronnego rozwoju	-	-
Organizacje międzynarodowe	-	-
Instytucje – banki	1 921 250	954 867
Przedsiębiorstwa	4 488 939	4 150 177
Detaliczne	1 628 918	1 448 094
Zabezpieczenie na nieruchomościach ⁸	6 262 830	6 262 830
Przeterminowane	247 247	246 082
Ekspozycje należące do nadzorczych kategorii wysokiego ryzyka	165	165
Obligacje zabezpieczone	-	-
Ekspozycje krótkoterminowe wobec banków i przedsiębiorstw	-	-
Z tytułu uczestnictwa w instytucjach zbiorowego inwestowania	-	-
Pozostałe	532 308	532 308
Razem	23 183 824	21 748 441

Źródło: Skonsolidowane Sprawozdanie COREP wg stanu na dzień 31 grudnia 2013 roku

⁷ Wartość ekspozycji po uwzględnieniu korekt wartości i rezerw.

⁸ W klasie aktywów „Zabezpieczone na nieruchomościach” Bank wykazuje wyłącznie ekspozycje efektywnie zabezpieczone, które w rachunku adekwatności kapitałowej prezentowane są z preferencyjną wagą ryzyka.